

XII. sist. 164229

În amintire,

Petre Bellu

Sept. 1934.

D-lui

MARTON HERTZ

descoperitorul de talente tinere
românești, pe cari le aduce la tiraje
încă necunoscute de publicistica
noastră.

PETRE BELLU

curești,
august 1934

c-137080.

Petre Bellu

Cu apariția romanului «Apărarea are evulantul», un poveștilor unic răsare pe neașteptate la orizontul literelor românești moderne: Petre Bellu.

Cine a auzit vreodată de acest nume? Nimici. Unde s'a publicat cândva un rând de el? Nicăieri, nimic. Un anonim total.

Nici nu se putea să fie altfel.

Petre Bellu, care nu mai e un juno plin de iluzii, nu face parte din categoria tinerilor debutanți cari au avut norocul să vibă — dacă nu «rude», cel puțin vreun prieten «la Ierusalim», la acel Ierusalim al literelor care o mai zăvorit decât o fortăreașă și în care nu pătrunzi decât adus de mână, de către... «un pașă sau băileagă» al acestei fortărețe.

Nu, n'a avut acest noroc. Si totuși... Curios lucru! Bellu e un familiar nu numai al vieții literare românești, dar chiar al culiselor acestei vieți. Deși veșnic fără frâu în buzunar, el citește tot ce apare și știe tot ce se spune la Corso ori la Capăza, unde cred că n'a pus piciorul niciodată. Ceva mai mult: deși lipsit de îndrăzneală, strivit de viață, rebezit și... «efasat», (cum ar scrie un gazetar român

franțuzoman), Bellu cunoaște personal și e cunoscut de majoritatea pontifilor literelor noastre. Nu e aşa, Arghezi, Galaction, Lovinescu, Cocea?

Chiar și eu îl cunosc pe Bellu din 1925, când m'am întors în țară, după o absență de zece ani. Iar de atunci, dese ori am avut prilejul să-l revăd. Căci Bellu, de parte de-a fi un om care știe să se insinueze, are darul de a-ți răsări în cale și de-a fi-se face simpatic, tocmai în clipa în care ai fi dispus să asculte pe cineva vorbindu-ți de ceva, de una ori de alta.

Cum se face, atunci, că autorul romanului de fată n'a putut să-și găsească un naș simandicos, care să-l prezinte publicului cititor zis «bun», prin mijlocirea unei edituri zise «bune», și să a văzut omul nevoit să cadă tronc în spinarea domnului Marton Hertz, editor zis «rău», care nu avea meritul de a-l fi descoperit prin propriile sale mijloace și de a-l fi prezentat publicului său cititor, zis tot «rău», un public cititor care cuprinde cam între cincisprezece și șaptezeci de mii de cumpărători, mai mult sau mai puțin amărăti?

Cum se face că Bellu nu m'a găsit nici chiar pe mine, care sunt aşa de ușor de găsit și care bucuros aș fi umblat cu el de hârt vreo cinci ani, din editură «bună»

în editură «bună», până ce, la sfârșit, plăcăsiți amândoi, am fi descoperit pe-a un astfel de editor «bun», care să ar fi mi-lostivit să-mi editeze finul, de hatâr, trăgându-l în două mii de exemplare și neplătindu-i o para chioară? (Căci trebuie să adaog în paranteză că domnul Marton Hertz a avut curajul și omenia de-a plăti lui Bellu vreo zece mii de lei, înainte chiar de a-i pune carteia în vânzare, precum și de a-i garanta alți zece mii, carior permite pustiitului autor anonim să-și încerce norocul, scriind mai de parte).

Da: la început m'am întristat și mi-am zis că năpraznică trebuie să fie prăpastia care ne desparte, pe noi scriitorii consacrați, de lumea anonimă care ne citește, din moment ce un debutant răsărit din această lume, ba chiar un debutant care ne cunoaște, care, unora, ne este oare-cum prieten, n'a putut să afle la noi sfat și îndrumare, și a fost nevoie să bâjbâcă ca orbetele, deși fătase una din acele opere de artă cari se impun dela prima pagină, chiar și în ochii celui mai puțin binevoitor dintre noi aceștia, cari suntem adesea solicitați să dăm o prefată unui necunoscut.

Mi-a părut rău, dar apoi mi-am dat seamă că debutul lui Petre Bellu nu pu-

tea să fie altfel, ba chiar că e bine aşa cum este.

*
In lumea cititorilor casei de editură Ignatz Hertz, Bellu e în lumea lui.

Fiu de mici negustori, săraci de felul lor, apoi săraciti, iar la urmă căzuți în mizerie, mai ales din cauza tuberculozei, care se instalează în căminul lor și seceră fără cruceare. Familia lui Bellu, o familie nunoioasă, a fost în întregime secerată de tuberculoză. Mureau, sub ochii lui, părinți, frați și surori, unii în floarea vârstei, alții încă adolescenți.

— Eu sunt, în familia noastră, singurul dintre copii, care am reușit să trec doar șaisprezece ani, îmi spune Bellu.

Ceea ce văzând, bietul băiat fugă de acasă, înainte de-a fi împlinit doisprezece ani. Fuge de moarte. Fuge în lume.

Petre Bellu e din Roșiorii-de-Vede. Dar, de mic copil, Bucureștiul devine câmpul, sau mai bine zis maidanul în care el urmează să descopere viața. Pe-acasă nu mai dă cu anii, și numai atunci când e îngrozit de mizerie, dar repede își ia din nou tălpășita când vede că acasă doar ugoianții îl întâmpină, până la cel din urmă.

La București, singurul oraș din țară în care el pretinde că ar putea trăi și «sin-

gurul pentru care face să înduri chiar și cea mai neagră mizerie», la București, Bellu începe a învăța meseria de tâmplar, dar sfărgește repede prin a se lăsa dus de acel val al declasării, al uitării de sine, pe care «lumea bună» îl numește vagabondaj și-l disprețuiește, dar care în realitate e unicul fel de viață care merită să fie trăit, ceea ce numai el permite omului de gândire și de simțire să fie sincer cu el însuși. Bellu trăiește și azi acest fel de viață, ceea ce înseamnă că nu mănâncă în toate zilele.

Ce are a face? Din fundul urgisitei lui mahalale, din chichineața în care își măcină zilele, Petre Bellu îsbucnește azi ca unu din acele forțe naturale căreia nimic nu-i poate rezista. Mizeria, izolare, boala și nepăsarea oamenilor nu-l au putut impiedica de-a mărgălit pe niște pete ce de haine adunate de prin gunoaie, slovele nimitor de sincere cu cari debutează «Apărarea orei evanghelului».

Nu știu dacă Bellu va fi în stare să mai scrie o lucrare de calitatea și tăria celei de față, dar știu că o povestire modernă atât de naturală și care să te subjuge chiar de la prima pagină, nu există încă în literatura noastră contemporană, iar în cea universală, opere asemănătoare se pot enumera pe degete. Franța de după

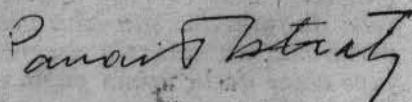
uzboiu a dat un singur roman care să aibă tonul acesta venit din alte lumi: le Grand Maulnes, de Alain Fournier, dar pe autor l-a trimis în tranșee, de unde nu s'a mai întors. Si nici altă lucrare n'a mai rămas de la el.

Ei bine: afirm că «Apărarea are cuvântul» egalează, dacă nu întrece, pe «Grand Maulnes», mai ales în ce privește sinceritatea tonului, care dă naștere unui stil imposibil de menținut de-alungul unei cariere literare.

Asemenea opere rămân unice.

Literele românești vor trebui să fie recunoșcătoare domnului Marton Hertz, editorul mult hulit care, scoșând din fundul celui mai complet anonimat o capodoperă ca «Apărarea are cuvântul», a dat dovadă de un adânc simț literar și a închis pentru totdeauna gurile invidioase ale pretinșilor «editori mari», incapabili să răspândească o lucrare de artă în straturile adânci ale publicului cititor.

București, Iulie 1934.

PANAIT ISTRATI

P A R T E A I-a

CAPITOLUL I

APĂRAREA ARE CUVANTUL...

Eram în boxa acuzațiilor la Curtea cu Juratii. Nu auzeam nimic, gândurile mă stăpâneau cu putere. Deodată vocea președintelui m'a făcut să treser. Înțai am zâmbit prosteste, apoi am strigat :

— În fața legilor, recunosc fără altă apărare : am ucis !

Sgomotul vocii mele m'a înfricoșat și, tremurând, am început să zâmbesc iar. De data aceasta zâmbetul meu a fost poate amar, fiindcă procurorul s'a uitat în mine cu milă și a ropeșat, pentru a nu știu câtă oară :

— Do se al uciș ?

N-am vrut să răspund. Eram un criminal. Ce ar mai fi putut salva apărarea ? Dar, judecând după regulile stabilite de justiția română care spune că fiecare efect are o cauză, apărătorul meu a narat o poveste pe care a numit-o «viața acuzațului». La drept vorbind, eu însuși am rămas nimitt de neadevarătoare debitate și așezate simetric pe date, deasupra conștiinței mele. Cu toată privirea în-

duioșată ce o avea, procurorul nu s'a sfuțit și el să debiteze alte neadevăruri în contradicțoriu.

Curtea, luminată pe deplin, mi-a dat o pe-deapsă convenabilă: cinci ani, muncă silnică
«Apărarea are cuvântul»...

Acum, când încerc să mă spovedesc, îmi sună mai mult ca oricând în minte această formulă.

M'am născut în București și sunt fiul unei femei decăzute. Cuvântul e grav, dar e adevarat. Da, sunt fiul unei prostitute și încă al uneia din bordel. Într-o casă din acestea am văzut cu lumina zilei și, datorită faptului acesta, am fost proscris toată viața. Orice faptă frumoasă pe care aş fi făcut-o, nimenei n'ar fi căutat să le releve, dar că eram fiul unei prostitute, era primul lucru care mi se amintea oricând. Chiar atunci când mă aflam în mijlocul unor oameni cu totul străini, eram tinta privirilor de dispreț. Era ceva în mine care-mi trăda originea. Tată nu aveam, căci mă născusem din «flori». Mama nu-și aducea aminte niciodată cu ce bărbat m'a zămislit — căuta să mă mintă. Uneori îmi spunea că a fost un marinăru, pentru că altădată să-mi spună că a fost un jigan, ori cine știe ce alt client de ocazie. Aveam un tată, dar necunoscut, aş cum stă scris pe actul meu de naștere.

M'am născut într-o astfel de mamă și în cîndă tuturor speranțelor ei am continuat să trăiesc. Am crescut în aerul infect al bordelului unde funcționa mama ca marfă; am luat parte la viața de-acolo și am primit să fiu la rînd eu câinele de rasă al patroanei; uneori și mai rău.

Mi-adue aminte că, în primii ani ai vieții mele, mama mă bătea ingrozitor, numai pentru că trăiam, cu toate suferințele îndurate. Aveam o suhă de vieți în pieptul meu firav, cari se îndărăt niceau să mă ţie viu în ciuda mamei. Știu că dădea în mine nu ca să mă pedepsească pentru vreo greșeală, ci mă bătea din senin, căutând să se răzbune pentru toate neajunsurile vieții miserabile pe care fusese osândită să o ducă. Eram pentru dânsa uneori patroana, poliția, doctornul, clienții sau toți cari li făceau viață grea.

Mama mă ură de moarte.

Nă totuști nu să hotărî să mă instrăineze!... Aceea, în bordelul acela, unde omul nu mai rămânea om, o femeie oropsită de soartă și mai putea păstra sufletul de mamă.

De câte ori nu mi-a spus: «am să te dau de suflet: am să te duc la poliție, ori la azil!... Ba, uneori, când pleca la vizitele medicale, mă lăsa după ea, spunându-mi că nu mă voi mai reințoarce la bordel.

Toate erau însă vorbe. Eu continuam să trăiesc și creșteam în mijlocul acelor femei pe

duio
el s̄i
torit

C
dea:

A
nă
mul

M
sen
vă
al
vă
ce
fr
fi
tit
or
lo
pi
tr
c
n
si
re

cari nu le puteam înțelege. Am trăit fără să-mi dau seamă ce se petrece în jurul meu, până la vârsta de cinci ani. De atunci am început să înțeleg ceva, dar încă foarte puțin. Îmi plăcea să stau seara în «salon», unde erau numai cântece și culori frumoase. Femeile erau aproape goale și mă purtau în brațe. Când una era chemată de clienti, mă trecea alteia, spunându-i: «Iine tu copilul!»...

Era plăcut când mă ținea în brațele lor calde, dându-mi cofeturi și tot felul de bunătăți. E adevărat că uneori se întâmplau cercuri și bătăi, dar acestea nu mă speriau prea mult de când am deschis ochii tot așa și a fost. Dacă se întâmpla să plâng, atunci toate strigau: «Tăceti, să speriat copilul!...»

Eram copilul lor și mi spuneau «copilul frumos». Iar pentru a fi cât mai frumos, mă dichiseau în tot felul.

In mijlocul lor eram un idol, faima mea era mare și până și clientii se ocupau de mine, făcându-mi diferite cadouri. Mama avea un client, care nu intra în salon, dar de câte ori venea, mă chema în camera ei și mă mângâia. Era bătrân, cu părul alb purta cioc și părea foarte urâios. Mă ținea lângă el cât timp mama se desbrăca și apoi îmi făcea semn să plec.

Mai târziu am aflat că domnul acela afirma că sunt fiul său. Celelalte «fete» făceau hăz de afirmația aceasta. Mamei însă, și convenea, fiindcă din timp în timp mai rupea

de la el ceea bani pentru întreținerea mea. În se privește îmbrăcăminte și tot ce îi trăduse unui copil, nu duceam lipsă. Eram totdeauna bine îmbrăcat și curat. Era și firesc: aveam cel puțin douăzeci de mame și cam tot atâția lați. În timpul când a fost întreținută, mama le spunea bărbătilor cari o vizitau mai des, fiecaruia în parte, că cu el s'a produs succină. De aceea nu se mira nimeni, vîzând căte un bărbat că vine în salon, că mă ia în brațe și mă privește cu duioșie sau oferă. Fiecare vedea în mine progenitura sa.

Intr-o seară s'a întâmplat un scandal mare: intrase în salon un bărbat beat, care a strigat furios: «Unde mi-e copilul?... Eu eram în pat, lângă o femeie, țineam o mâna la sânul ei și ascultam un cântec pe care mi-l fredona la ureche. Bețivul văzându-mă, s'a repezit la mine și a strigat: «Asta e copilul meu, îl iau!...»

Mama era tocmai ocupată, dar dacă ar fi fost acolo poate nu s-ar fi opus cu strășnicia cu care s-a spus împotriva celeilalte femei. A fost o înclinerare mare din care bețivul a ieșit înfrunt. L-au maltratat groaznic. În cele din urmă i s-a spus adevărul. Orice s-ar fi petrecut acolo, dar răpirea mea era imposibilă. Femeile acelea cari pentru corpul lor nu mai aveau nicio stimă, pentru mine erau în stare să-și dea și viață. Prezența mea le era necesară, ca un pretext și o justificare pentru continuitatea

vieții lor ticăloase. Fiecare avea o voce suavă când pronunța cuvântul : Copilul!..

După ce a fost dat afară bățivul care încercase să mă ia cu el, s'au strâns toate în jurul meu, căutând fiecare să mă alinte, și n'a rămas una care să nu mă sărute de zeci de ori.

Un lucru nu înțelegeau acele femei, la mine: de ce oftez atât de des. Cu cât erau mai mult alintat, cu atât pieptul meu se sălta mai puternic și oftam.

Pe mama o chema Salomeea ; acesta era numele ei de bordel. Deseori, câte una din pensionare o întreba, curioasă: «Salomeeo, ce-are băiatul tău de oftează într'una ?»

— Știu eu! se mira mama.

Intr'adevăr, n'aveau de unde să stie de ce inima mea bătea îngrijorată!.. Eu eram doar copilul lor și eram fericit cu atâtea mame, și toate, afară de cea adevărată, erau bune cu mine. Pe cât erau de murdare ca femei, pe atât erau de demne ca mame.

Totuși, duceam dorul măngăierilor mamei mele!..

Când o găseam ziua dormind în camera ei, mă strecuram ușor la sănul ei și o săratam pe obraz. Ea nu mă simțea adormind fericit acolo, lângă ea. Numai la sănul ei găseam căldura adevărată. Dar când se trezea din somn, mama mă svârlea jos, supărată. Atunci plângeam pentru că simțeam ura mamei împotriva mea.

Când plângeam celelalte «mame» se certau pentru favoarea de a mă avea lângă ele. Trebuia să aleg. Femeile acelea cântau să mă adormă, deși eu puteam să adorm și fără ajutorul lor, dar când spuneau: «nani, nani, puțul maghi...» ele nu spuneau numai ca să mă adormă pe mine, ci mai mult ca să se amângaseră pe ele, cari jinduiau după un cămin, după un bărbăi și un copil pe care-l vedeau în odinie. Erau și ele niște copile cari se jucau de-a mamele cu mine. De câte ori vreuna îmi făcea căte un cadou, spunea visătoare, cu ochii pe jumătate închiși : «ah, când voi avea și eu un copil !»...

Erau unele decimate de boală, minate în tot ce era omenesc în ele, dar visul lor creștea, creștea mereu, și se închipuiau mamele copiilor pe cari și sperau.

Eram alintat.

Dar să nu credeți că viața era tot timpul plăcută. O, nu !.. Eu eram fiorul și adierea oameniei acolo, eram poezia mocirlei. Deși purtau nădejori pe brațe, uneori ajungeam totuși prin colțuri, bătut și îngenunchiat. Asta se întâmpla atunci când singurul bărbat din casă venea beat, sau supărat. Patroana era o femeie grăsă și ciupită de vîrsat, urită și neagră ca noaptea. Prostituatele și spuneau «mamică» și această mămică avea un amant. Când l-am cunoscut prima dată, purta uniforma poliției, dar după câteva timp a început să vină

în haine civile. De-atunci n'a mai părăsit casa.

Omul acesta se îmbăta des. Când venea beat, fetele amuțeau de frică, fiindcă începea să le injure și bătea pe câte una din ele până ce o lăsa leșinată pe dușumele. Odată a bătut-o și pe mama. Pe mine mă lua de multe ori de mână și mă svârlea afară, strigând mamei: «să pleci cu javra asta de-aici!»...

Norocul meu era că omul acesta se ducea repede la culcare și nu mai apărea apoi până a doua zi, când, cu o vagă remușcare spunea: «Ce dracu am mai făcut și aseară?»

Atunci venea cândul patroanei să urle. Si urla, îl ocăra, până obosea, sau până când el spunea: «iară-mă, puiule!...»

După aceste vorbe, furtuna trecea și pe fața fiecărei fete apărea lumina și un zâmbet acru. Atunci eram din nou căutat. Mă găseau dormind prin vreo cameră. Fiecare din fete se simțea obligată să plângă de milă. Iși reaminteau toate că-mi erau mame și se întreceau care de care să-mi dea tot felul de bunătăți.

Mă obișnuisem cu ele, mă obișnuisem cu figurile lor asemănătoare, încât, la un moment dat toate se înglobau într'o singură femeie, într'un singur chip, în afara de mama mea pe care o simțeam dincolo de orice amărăciune. Singurele cari îmi trezeau curiozitatea erau cele noi venite, când mă luau în brațe pentru prima dată, și spuneau: «uite, ce copil dră-

gu!..» Atunci simțeam o curiozitate amestecată cu teamă și dam să plâng. Nu mă înspăimânta vorba lor, ci felul cum mă țineau strâns; celelalte nu erau atât de arzătoare.

Am spus că până la cinci ani nu mi-am dat seamă de ceea ce se petrecea într'adevăr în ceea în care mă aflam; mai bine zis la șase ani am înțeles adevărul. Lipsit de un prieten cu care să discut copilărește, rămânea ca tot ce vedeam să discern singur prin mintea mea. Vedeam că veneau bărbați mulți, dar nu înțelegeam care este rostul venirii lor acolo și ce făceau.

Aveam aproape șapte ani când, într'o zi, patroana deschizând o ușă, mi-a spus: «Dute și cheamă pe mamă-tă până aici».

Am alergat în salon și am întrebat de mama. Mi s'a spus că e la «cameră». M'am dus acolo și crezând că mama doarme, am deschis ușa încet. Am văzut-o pe mama întinsă pe pat și un bărbat deasupra ei. De-odată m'a cuprins teamă că omul acela vrea să o omoare pe mama. Am fugit pe corridor, tipând de spaimă. Fetele, neștiind despre ce e vorba, s-au năpustit toate în camera mamei. S'a făcut haz pe socoteala mea și toate au sărit să mă linistească.

Am rămas de atunci cu o mare curiozitate, pe care trebuia să o satisfac. Drept este că de multe ori mă culcam noaptea cu câteo fată, iar dimineața găseam alături de noi încă un bărbat. Nu înțelegeam misterul care dăinuia

acolo. Din ziua în care am găsit-o pe mama cu bărbatul aceia, am început să caut să aflu secretul. O isicodeam mereu cu privirea pe mama. Credeam că numai cu ea se petrece faptul acela deosebit; despre celelalte nici nu-mi închipuiam că ar putea face la fel.

Intr'o zi întrebai încet pe una dintre fete, rugând-o să-mi spună ce făcea mama atunci când rămânea singură cu un bărbat. Mi-a răspuns nepăsătoare :

— Ai să te saturi tu mai târziu...

— Bine, zic, dar de ce nu-mi spui acum ?

— Nu e nevoie, ești încă copil.

Vroiam să știu și am căutat să aflu singur. Și poate nu căutam așa de repede, dar, treând într'una din zile prin dreptul unei ferestre din corridor, din căte am putut zări am înțeles că și acolo, în camera aceea, se petrece același lucru, cu altă femeie.

Aveam șapte ani și în vara aceea am evadat pentru prima dată din curte, în stradă. Acolo am dat peste alii copiii, mai mici și mai mari decât mine. N'am fost primit cu placere între ei. Imi spuneau «copilul curvelor» și mă ocoleau, spunând că-mi put hainele a murdărie. Lipsit, cum eram, de experiență, nu m'am simțit jignit, mai cu seamă că hainele mele erau mult mai frumoase decât hainele lor rupte și pline de praf. Și apoi eu aveam bani și alte bunătăți după cari ei jinduiau. Așa că nu mi-a fost greu să-i cuceresc. Am

fost foarte uimit când am auzit că știau mai bine decât mine ce se petrecea în casa noastră. El mi-au stârnit curiozitatea cu întrebările pe care mi le punea pasionați de o chestiune de care eu habar n'aveam. Tot ei m'au învățat că să mă ascund sub patul fetelor și de-acolo să ascult tot ce se petrece în cameră.

Convins, m'am executat, cum am intrat în casă, dar s'a întâmplat ca prima seară aşteptarea mea să fie de lungă durată și, obosit, arăndormit acolo. M'am trezit târziu și, speriat, am început să plâng. Până atunci, toată lumea mă căutase și neștiind unde eram se luaseră de gânduri. Norocul meu a fost că nu m'a văzut nimeni și am intrat astfel pe furiș în camera mamei, unde m'am culcat. A doua zi, povestind copiilor isprava mea, ei au râs.

Intr'o zi am aflat secretul. Am văzut bine și am auzit tot atât de bine misterul. Întâi nu-l înțelegeam, dar repetând de câteva ori vizitele în ascunzătoarea mea am început să-l înțeleg. De căte ori nu am fost martor la faptele mamei. Auzeam vorbe grele și murdare, bani ce zornăiau pe masă, și nu știu de ce începeam să plâng.

Imi intrase în cap că trebuie să mă ascund în camera mamei, odată, când va veni domnul cu cioc. Era singurul dintre bărbății care mai rămăsesese cu convingerea că eu sunt copilul lui. Dar acela venea ziua, și atunci era mai greu pentru că nu știam când vine.

Am reușit însă să mă strecoar odată înaiu-tea lui și să mă ascund sub pat. Voiam să știu dacă și el o să facă același lucru. În cameră mama era o oglindă în dreptul patului, prin care se putea vedea mai ușor.

Prințele lui vorbe, când a intrat în cameră, au fost: «ce face copilul?...»

— E bine, a răspuns mama, plăcătă.

Mă înfioram la gândul că i-ar veni poftă să mă vadă. Dar pericolul a trecut; n'a dorit să mă vadă.

— Are șapte ani, a zis el pe când se desbrăca, ar trebui dat la școală!...

— Cu ce bani? a întrebat mama mai susărată. Ce, tu ai grija de el?... Ai grija numai de copiii tăi de-acasă.

Cât eram de mic totuși nu mi-a fost greu să înțeleg că mama își bătea joc de acel om care era cu mult mai în vîrstă decât ea.

— Nu ţi-am dat destul, și replică el, ce-ai făcut cu atâția bani?...

— Dar nu te gândești că întreținerea lui costă foarte mult? Tu știi cât dau pe îmbrăcămîntea și hrana lui?.. Nu știi!.. Știi doar să spui că mi-ai dat bani. Să mă scutești de observațiile tale!.. Iar dacă vrei să-ți înveți copilul carte, să ai grija de el, nu să-l lași să-crească tărfele.

Mama spera că ar putea scăpa de mine convingându-l să mă dea la vreo școală oarecare, din oraș.

Bătrânul, în fața dojenilor ei, s'a muiat și a zis bland:

— Bino, lasă, voi avea eu grija...

Conversația lor asupra soartei mele, mi-a umezit ochii. Printre lacrimi am privit după aceea ce au făcut împreună. Imperecherea mamei cu acel om mi-a făcut scârbă. Am început să-i urăsc pe amândoi pentru nepășarea lor față de mine.

La școală nu m'am dus în anul acela, fiind că nimeni nu mi-a pomenit despre acest lucru...

Dintre toate femeile cari mă creșteau, nu știi de ce am iubit pe una ca pe mama. Poate fiindcă a stat mai mult timp în bordel. O cunosc Silvia, era înaltă, avea ochii negri, părul tot negru și era foarte frumoasă. Despre frumusețea lor mă îndoiesc azi, fiindcă eu, pe atunci, pe toate le vedeam frumoase. Însă Silvia era cea mai frumoasă dintre toate. Si sănă frumos. Spunea de multe ori că nu sănă decât pentru mine. Mă învățase o mulțime de poezii, pe cari le spuneam seara, în salon. Silvia avea curajul să mă iubească, chiar atunci, când «nenea» venea beat și mă injura. Atunci ea mă lua în brațe și ieșea cu mine afară. Era singura fată pe care el n'o bătea.

Sedea ore întregi cu mine în pat, plânghea, râdea, plânghea iar, și lacrimile ei se amestecau cu ale mele, râsul ei se pornea odată cu

râsul meu, până când amândoi adormeam, îmbrățișați.

Aveam incredere în dragostea ei și numai Silviei fi spuneam ce aveam pe suflet. Totuși, asupra misterului care plutea acolo nu am îndrăznit să-i vorbesc la început.

Poate că nu i-aș fi vorbit niciodată, dar într-o seară m'am ascuns sub pat în camera unei fete. O așteptam să vină cu vreun bărbat, dar nu știu de ce a venit Silvia. Ea a zărit vârful unui picior de-al meu și s'a aplecat să vadă ce faceam acolo. A înțeles imediat, fiindcă mi-a făcut semn să tac. Eu am rămas nemișcat tot timpul, și când am văzut-o ieșind să conducă bărbatul, am zburghit-o pe ușă și m'am băgat în pat. A doua zi, crezând că mă va face de basme, am căutat s'o ocoleșe, dar când m'am găsit în fața ei, mi s'a părut că și uitase, aşa de frumos mă privea. După masa însă, când s'a dus în cameră, m'a luat cu dânsa. Acolo m'a privit în ochi cu atâta duioșie că am început să plâng.

— Copil nesocotit, pentru ce cauți să află lucruri care nu sunt pentru vârstă ta?...

M'a dojenit cu blândeje, se temea să nu piardă dragostea mea. Știa bine că o iubeam și se simțea fericită. Totdeauna spunea: «dacă mă iubește copilul ăsta, nu mai am nevoie să mă iubească nici Dumnezeul!»

Atunci se temea că din gândurile mele ascunse, dragostea aceea să nu iasă trunchiată.

Pe Silvia n' o văzusem niciodată în pat cu vreun bărbat, nici chiar atunci când m'a surprins în cameră — pe ea o vedeam altfel decât pe celelalte fete.

Uneori, când sedeam cu ea de vorbă și-i contemplam frumusețea, fi spuneam încet:

— Ce frumoasă ești tu, Silvia!

Mă ruia să o întuiesc și vedeam cât de fericită era când anume complimentul meu nevinovat. Credea numai ce spuneam eu.

Dela Silvia am invățat primele litere. Da, îmi cumpărase un caiet și mă punea să scriu alfabetul. Ce fericit am fost când am reușit să fac câteva litere!... Ce fericire, dar și ce nenorocire!...

Când mai târziu am alcătuit primul cuvânt: MAMA, am sărit în brațele Silviei și, fericit, am trântit-o pe pat, strigând că mai tare: MAMA! MAMA! și am sărutat-o pe obrajii. Deodată am încremenit, mi-am adus aminte că văzusem lângă mama un bărbat, care sedea, cum cum sădeam eu cu Silvia. Și, emotionat, am sărutat buzele Silviei, cu totul altfel ca până atunci. Ea și-a dat seamă și ridicându-se mi-a strigat:

— Nebunule, ce-ți trece prin minte?...

Plângeam, ne-având ce face altceva. Silvia s'a apropiat de mine, m'a luat în brațe și m'a strâns la piept.

— Vino-ți în fine, copilule! Ce yrei tu, suflețel chinuit?!

Nu aş ști cu cine s'o compar; în clipele acestea simteam teama de o nenorocire ce mă amenința. M'a întins lângă dânsa pe pat și, punându-și gura la urechea mea, mi-a lămurit pe îndelete taina. Când am plecat de lângă dânsa eram complect lămurit — știam ceea ce de doi ani de zile căutam să aflu.

Tu minte că trecusem de anul al optulea.

CAPITOLUL II

POVESTESC cu toată sinceritatea tot ce a precedat crima mea. Nu mă apăr; n'am nevoie de reabilitare. Crima făptuită de mine, stă tocmai la fundul sacului vieții mele. Procurorul, la proces, a scos-o de-acolo și m'a acuzat. Era mai ușor. Dar viața mea a fost un drum abrupt care m'a dus la crimă și m'a făcut nemernicul de azi. Am ridicat mâna și am ucis un om, o ființă care mi-a fost scumpă. Nu am ucis eu, sufletul meu s'a sinucis, lăsând corpul ăsta gol ca un stârv, printre oameni. Sufletul meu se ticăloșise în promisiunitatea din bordelul în care m'am născut.

Multă lume a spus despre mine că am noroc. E drept, m'am născut în bordel și-mi aștept moartea în pușcărie. Iată un soiu de noroc încă necunoscut.

Acum, după ce citesc cele scrise, văd că

am omis unele întâmplări din copilăria mea.

Pe când aveam trei sau patru ani, mama a plecat de vreo căteva ori din bordel, luându-mă și pe mine cu dânsa. Ba odată am plecat împreună într'un oraș din provincie. Dar tot primul bordel s'a dovedit a fi mai bun pentru noi, astfel că ne-am întors curând. De la vîîsta de cinci ani nu l-am mai părăsit.

Într-o seară, pe când sedeam în salon și un client tău dădea lectii pe un abecedar, a intrat Silvia și a spus deodată:

— Fetelor, ce-ar fi dacă am da copilul tău la școală?... Cât ne-ar costa?

Berta, Unguroaică, o femeie grasă și somnorosă, a răspuns leneșă :

— Nimică toată. Noi, tot aruncăm banii în vînt, barim să se aleagă băiatul ăsta cu cova!...

Holârcră a fost luată fără niciun entuziasm, lipsită de orice avânt. Numai eu am început să plâng în fața mirajului ce mi se promitea. Silvia m'a strâns la piept și m'a abătut.

— Nu mai plâng, suflețelule! Nu mai ofță! Ai să te duci la școală; trebuie!... Nu vezi ce râu e fără carte?... Măcar un an, până ce prinzi ceva, căt de puțin, că pe urmă ți-e mai ușor!...

Sărmana Silvia!... Câte săcuse pentru mine, pentru «învățătura» mea!... Știam bine cum «plătea» clientul care de două ori pe

șipciu-mă îmi dădea lecții.

Acum eu banii strânși din vânzarea corpușilor, eu aveam să-mi cumpăr cărțile de secolul al XVII-lea și aveam să-mi spună că amintul și moștenea de departe de tot, că vroia să înveță astăzi înseanță să pot ajunge ceva. Sunt sigur că nu se gădea la vreo recunoaștere; era prea bună pentru ca să mai poată avea astfel de gânduri. Ea vedea în mine visul ei, urmă spre care a dorit totdeauna să se înțeleagă. Ma dorrea mare și bun în lumea cehă, unde misuna toată ziua dincolo de poarta casei blestemată în care zăceaam.

Două săptămâni s'a pregătit în bordel plecarea mea la școală. Câtă pasiune vibra pe fața lui în ultimele zile!... Păreau trezile ilustrări un sonor adânc, în care nu gândiseră încă nimeni nimic. Fiecare își spunea în sine și, dojenindu-se: Cum dracu' nu ne-am găsit în jurul ăsta până acum?...

Era un lucru foarte simplu: un copil era dat în secolă, și totuși, în bordelul în care a promis nicio femeie, afară de mama și Silvia, nu știa căre, era o frâmântare, din zori și până dincolo de miezul nopții.

Mi-aduce aminte, când am plecat prima zi la școală, a fost un fenomen, a fost o zi pe care n'am să o uit niciodată. Eram în curte și așteptam ca «neneas» să se îmbrace, ca să meargă cu mine. În jurul meu, douăzeci de femei, afară de mama care privea pe fereastră, roiau,

înlirând de bucurie și pline de grija pentru linuta mea. Fiecare vroia să pună ceva pe mine, sau să-mi dea un sfat. Care mai de care se întrecea să mă dichisească de parcă de când lumea îngrijiseră copii. Mă dichiseau, mă scuturau, mă învărtneau cu febrilitate. Îngenunchiu în fața mea ca să-mi aranjeze hainele, să-mi tragă pantalonii pe ghețe, să-mi cureje ghețele și căle de astea. Eu stam nătâng și intimidat, socotind că cine știe ce grozăvii mă așteaptă la școală. Eram supraîncărcat: în spate aveam un ghiozdan încățărămat pe toate părțile, într-o mână tineam un săculeț cu alimente, în alta aveam o carte cu poze, buzunarele îmi erau pline cu bomboane, zahăr, pișcoturi. Peste toate trona buzunarul de sus, în care aveam trei tocuri mari și trei creioane. În buzunarul de la piept aveam un bloc-nottes. Eram echipat de parcă plecam într'o expediție.

Când am plecat, alaiul a fost și mai mare. Un cărd de găște n-ar fi făcut atâtă gârâială. Ureate pe gard, tipau toate la mine, dându-mi căte un sfat: cum să merg, ce să fac, ce să vorbesc, cum să mă port, cum să mănânc.

Știu însă, că intrarea mea pe poarta școlii a produs o explozie de râs între copii. S-au adunat în jurul meu și m'au examinat cu o curiozitate de parcă soseam de pe altă planetă.

Am rămas acolo, după ce «nenea» a venit cu

profesorul căruia, prezențându-mă, i-a spus :

— Astă e băiatul, domnule profesor...

Profesorul m'a examinat, zâmbind ironic de
ținuta mea, apoi a spus :

— Bine, domnule, lasă-l aici, și dacă s'o
purta frumos, vom vedea noi!...

Acest «vom vedea noi» m'a pus pe gânduri.
Așa dar, nici profesorul nu era sigur că voiu
urma cursurile la școală; depindea numai de-
cât de acel «frumos». Acel «frumos» mi se ce-
reia numai mie, pentru că eram copilul unei
tărse.

Eram cu toate acestea admis să urmez școala
și eram mândru de aceasta. Când m'am în-
apoiat acasă a fost o mare bucurie. Toată ziua
am cugetat cum să puțca să-mi arăt mai bine
recunoștința față de aceste femei. Nici când
am intrat pe poartă nu găsisem soluția. Dar,
când zăpăceala m'a cuprins, aflându-mă în
mijlocul lor, m'am apucat să sărut mâna fie-
cărei femei. Gestul meu le-a satisfăcut. A fost
un moment pios. Femeile acestea sărmâne,
dar cu suflete mari, au plâns. Singură mama
a rămas indiferentă.

Sunt sigur că în clipele acelea se mândrea
cu mine.

Silvia nu era de față la sosirea mea. Oricât
au strigat-o fetele, spunându-i că am venit,
ea n'a vrut să iasă din cameră. La început am
crezut că era ocupată, dar, după o oră, ea tot
n'apăruse în salon.

De ce nu vine? mă întrebam singur. Pentru
că nu dat bauna în camera ei. Mă hotăr-
geam să plec.

Silvia sedea pe pat, întinsă, cu față în sus
și cu mâinile sub cap. Plângea. Nu s'a clintit
la întrebarea mea, parcă ar fi știut că viu.
În înzecușchiul meu lângă patul ei, i-am
încinsă mână — era ultima femeie căreia nu
mi-am putut să o sărbătoresc în viață mea.
Prin primul cas de constelație în viață mea,
nu mă abiață, a măngâiat cu duioșie părul
mii încui pe care îl ondulase cu atâta dra-
guere de dimineață.

— Copilul meu scump, zicea ea privind în
sus, sănă să te ridici mai sus de noi. Dă-ți
silință și nu te descuraja. Tine seamă că lu-
mea este ea. Nu uită niciodată cine ești, ar-
ăta oamenilor cări te vor batjocori că ești mare
și ierarh.

Continuă să plângă. M'am alipit mai tare
de ea.

— Silvia, de ce plângi?

— Plâng pentru fericirea ta.

— Silvia, îți jur că te voi asculta toată via-
țea mea. Am să fiu numai lângă tine și când
vino să vredodătești departe, n'am să te uit...

După aceea m'a luat în brațe.

— Ai să fii cuminte?... m'a întrebat ea
zâmbind cu lacrimile 'n ochi.

— Da, Silvia.

— Nu cred. Adu-ji aminte ce-ai făcut atunci, ca poftă te-au apucat la vârsta ta!...

Am plecat capul rușinat, pe pieptul ei

— Dile, să vreau să-ți spun: Tu te afli aci, unde te-ai născut și-ai crescut și ai văzut tot ce se petrece aci. Nu se putea să fii altfel. Ai putea înălțat să te nenorocești, da!... De aceea, nu îl lăsa să-mi spui mie totdeauna ce ai pe suflet, să nu faci nicio mișcare până nu mă întrebi pe mine. Eu voiu trăi numai pentru tine!... Ai să vîi la mine de câte ori vei fi neînțeleit!

— Da, Silvia,

— Bine, voi vede.

Apoi, a început să rădă și să mă întrebe cum a fost prima zi de școală.

In fiecare zi, de-atunci, de câte ori mă înăpoiam dela școală, îmi faceam lecțiile în camera ei. Era singura care se pricepea să mă ajute. Mama nici nu vroia să audă de mine. Duh, uneori, și spuneam câte o nouătate, să răstăea la mine:

— Lasă-mă în pace!... du-te la Silvia, ea îl să băgă în cap prostia asta cu școală...

Astfel, Silvia era singurul om cu care vorbeam ziua, în afără de cei cu cari învățam. Școală mă izolase de celealte femei, nu le vedeam decât puțin, la plecare și la întoarcere înainte trebuia să mă vâr sub pat că vreo fată vrea să mă reție în salon, o dojenea

nebunie și să mă lase în pace ca să învăț. Parțial avea și ea partea ei de mândrie în cele fricăzi eu, deși nu contribuia cu nimic la învățătura mea. Mă duceam în camera său și nu mai ieșeam de acolo decât când nu mai avea nevoie de mine.

Înțeleg și desfășura frumos.

Înțeleg și cănd uitam aproape de tot ce se întâmpla în casa aceea, și de «poftele» mele, într-o zi de la școală. Trecând prin coridor, văzîi printre o ferestrelă aceeași scenă pe care înălțai trebuia să mă vâr sub pat că văd. A fost numai o scurtă privire, dar suferind ca să-mi răscolească amintirea. Mă apucăt o durere de cap și am început să tremur. Zedeam la masă și scriam cu mâna moale. Dile, sămăi dan bine seamă ce fac. Liniile pe care le faceam depășeau linile caietului. Vom Silvia și să găsi în situația asta de plâns. Înțeleg imediat starea mea sufletească.

— Ce ai "aut"?..., exclamă ea, ce-ai scris în caiet!

Într-o dată, făci să-mi dan seamă, scrișeseai de câteva ori pe o pagină: Silvia, vreau să te am...

Fraza aceea nu o scornisem eu, o auzisem de la bărbatul care-mi dădea lecții la înțeput.

Silvia rupse foaia din caiet, și mă zgâltai de umeri.

— Dar te-a apucat nebunia? Ce ai?...

— Silvia, zisei eu gemând, Silvia, am văzut în camera de-alături «ceva»...

— Ei bine, de câte ori ai să vezi «ceva» au să te-apuce nebuniile?

Mă ridicai de pe scaun și trecui pe pat, rușinat, unde căzui cu capul în perne, plângând.

— Să-ți fie rușine!... Școlar ești tu?...

Întinsei brațele o cuprinsei pe după gât și îi sărutai obrajii, suspinând. Îi simții corpul fierbinte și mă moleșii, lăsându-mă cu totul în brațele ei.

— Nemernicule!... zise Silvia, așezându-se lângă mine.

Apoi îmi șopti la ureche toate amănuntele tainei după care mă persepeleam.

A fost prima dată când mi s'a spus: «Nemernicule». Am primit cuvântul senin, fiindcă era dela Silvia. Îl meritam. Eram dator să fiu la înălțime, tocmai fiindcă mă ridicam din cea mai autentică mocirlă umană. Trebuia. Ridicându-mă eu, ridicam toată comunitatea aceea de suflete înfrânte.

Am continuat școala cu succes, ba chiar cu mult succes, în acel an, care a fost singurul meu an de învățătură.

Eram cam vîrstnic pentru prima clasă, aveam aproape nouă ani. De la început am avut numai dragoste pentru carte, dar școala nu-mi plăcea. Aveam impresia că se

prinjuiesc elădarea pe mine când îi pășeam pragul. Nu-mi procură nicio bucurie. Bucuria o aveau profesorii mele când aduceau noile trimestriale. Această dovdă de săptămână le înflăcăra; pe mine însă, școala îmi facea să sufăr. În primul rând profesorul a avut imprudență ca în primele zile să facă aluzii rănuitoare la profesia mamei mei. Copiii aiți le-a trebuit, ca de atunci numele meu să fie schimbat în tot felul potrivit abuzilor profesorului. Niciodată din colegii mei, nu-mi căuta prietenia. Deși eram cel mai silitor din clasă, săpară între mine și ei o prăpastie pe care eu n'òpui trece. În timpul recreațiilor aveam de furtă cu răutatea colegilor; căci tot timpul eram obiectul lor de batjocură. În cel mai fericit caz eram izolat. Dar asta se întâmpla rar. Regulat, seara la ieșire, mă aştupeau la poartă, pentru ca mergând după mine pe străzi, să-mi strige în cor: Bastardul!... Bastardul!...

Mă plânseai Silviei. Ea mă îndemnă să spun profesorului. Când mă dusei la acesta și-i spusei că toți copiii mă numesc «bastard» și «fecior de prostituată». El mi-a răspuns râzând: — Păi, dacă ești!...

De atunci Silvia mă îndemnă să tac și să sufăr.

— Așa a făcut Isus, îmi spunea ea, a răbdat și a iertat, de aceea e Dumnezeu!...

Răbdam, dar poate răbdarea mea se năruiau zilnic pereții școlii. De câte ori oftam de toate suferințele, mă gândeam la răsbunare. Vroiam să mă răsbun odată pe toată lumea. Nu știam cum, dar o doream. O singură năzuință aveam: dacă afară în curte erau cel mai slab, în clasă să fiu cel mai tare. Și reușeam, învingând până și răutatea profesorului.

Venise în iarna aceea un ordin, ca, de sărbători, școala să dea în dar copiilor silitori niște cărți de povesti. În clasa mea, mie mi s'ar fi cuvenit de la început cadoul, dar profesorul, stând la îndoială, a inventat un concurs, provocând pe ceilalți să mă întreacă. A fost o luptă aprigă pentru un teanc de cărți. Toată clasa, în frunte cu profesorul, erau rivalii mei. Dar i-am învins. Cu tot regretul, au fost nevoiți să-mi dea cărțile.

In aceste cărți am găsit câțiva timp un refugiu și o alinare pentru sufletul meu. Uneori citeam cu glas tare în salon și toate fetele mă ascultau satisfăcute. Alteori, patroana mă punea să-i citesc și ei. Era pentru prima oară că mă simțeam mulțumit.

In timpul examenelor, fericirea mea se dublă. Se știa că tot anul am fost primul în clasă. Oricât ar fi fost de grea o lecție, eu o știam și la examen nu mă temeam decât de răutatea profesorului.

Veni și ziua aceasta.

...cum slungea într'un colț, părăsit, pe când copiii veniseră însoțiti de părinții lor. În locul meu era și directorul școalei.

Când veni rândul meu să fiu ascultat, toti urmăru un sămbel de batjocură pe buze; dar eu nu mă descurca și răspunsei prompt la întrebările grele ale profesorului. Directorul mi-a strâns mâna și mă mândrăia pe frunte. Era un dom cu părul alb și cu privirea severă. Mă temeam totdeauna de săptămâna totală neamă prin curtea școlii. Il văzuse multă oare profesorilor cari mai erau în față și această aprobară solemn prin gesturi.

Vrei să trece la loc, dar directorul mă opri, așezându-mă în fața lui, ca să fiu mai la vedere. Atunci sunzii vocea profesorului meu: «Premiul întâi cu cunună, de la Minister!...»

Era semnul că eu am învins. Era tocmai ce mi puseam în gând.

În sunzii ieșeai care mă consacra cel dinții în locul clasa, se anzi o rumoare de profeție: «Bastardul!... Feciorul unei femei pierdută!... Vai, rușine!...»

Onorabilității domni și onorabilele cucoane nu se puteau impărea cu ideea că eu puteam fi mai presus de copiii lor... Noroc că directorul interveni cu o singură fulgerare ageră din ochi, care-i amuși.

— Un pic de respect pentru acest copil bătrâne!

Si așeză pe capul meu o coroniță făcută din frunze de stejar. Atunci în suflétul meu nu sălăslua nicio teamă, nicio emoție; jubilam, căci prima luptă pe care o dădusem cu lumea din afară de bordel, se sfârșea cu izbânda mea. Un oftat însă mi se ridică din piept.

Am plecat pe poartă, purtând coroana pe cap, un teanc de cărți la subțioară și o prăjitură pe care o țineam în mână. În stradă mă cuprinse emoția când trecătorii se uită cău admirație la mine și fiecare se simțea dator să-mi adreseze un cuvânt de încurajare. Dintre toți copiii, singurul care m'a întovărășit a fost un copil sărmănat, hulit ca și mine. Fiind că soarta și puseșe în spinare o cocoase. I se spunea «cocoșatul». S'a apropiat de mine încet, și, sfios, m'a atins cu oarecare bucurie cu palma ușor pe obraz. N'a vorbit nimic, dar am înțeles că l-a parte la succesul meu. Am vrut să-i dau și lui jumătate din prăjitura ce-o căpătasem, dar m'a refuzat, zicându-mi:

— Du-o mamei tale, are să se bucure!..

Da, m'am dus la mama mea, țiu minte bine. Am intrat pe poartă timid. Nici nu-mi închipuiam că ziua aceea va fi o sărbătoare pentru tot bordelul. De dimineață, Silvia mă asigurase de un lucru: «Se dau premii copilor siliitor, dar tu nu vei primi, pentru că tu ești copilul mamei tale, pe care lumea bună o disprejuiește pentru meseria ei. Totuși, să

nu fi trist, vei avea parte de bucurie mai târziu!..

Călit de aceste vorbe, plecasem de dimineață, ținând cu toate fetele de acolo gândeau la fel.

Nă știa că sunt siliitor, erau sigure că voi trece clasa, dar că voi lăua cel mai mare premiu, la astă niciuna nu se aștepta.

Când am ajuns acasă, toate fetele erau în salin, astăzi încă să se pună masa. Eu am intrat pe ușă cu coroana pe cap, cu cărțile la subțioară și cu prăjitura într-o mână. Neînțelegând niciuna despre ce e vorba, am fost primit cu hohote de râs. Apariția mea li s'a parut caraghioasă. Primirea aceasta m'a intimidat și mai mult și am încercat să gângăvesc ceva; dar mai înainte ca să pot articula o frază de explicație, Silvia a scos un țipăt de bucurie și a căzut pe pat aproape lezinată. Atunci s'a produs o tăcere generală; toți priveau nimilit spre mine. În clipa asta am reușit să articulez clar: «Am luat premiul întâi cu comună, de la Minister; mi-au dat cărți și o prăjitură!.. Apoi am început să plâng. Silvia nu era în stare să scoată o vorbă, avea o criză de nervi și mă privea cu ochii turburi de fericire.

Dintre toate s'a ridicat mama și a venit spre mine foarte emoționată.

— Cum, mă întrebă ea, tu ai luat premiul întâi?!

— Da, mamă, și o prăjitură, pe care ţi-am adus-o tie.

Atunci mama, tremurând de fericire, s'a lăsat în genunchi în fața mea și cuprinzându-mi mijlocul cu brațele, șopti :

— Copilul meu!... Copilul meu!...
Plâng ea.

Toate fetele plângneau de bucurie, căci vedeaau în mine opera lor. Eram fericite de copilul care depășise lumea lor urgisită, evadase în lumea oamenilor cinstiți, și care se întorcea de-acolo încărcat de glorie.

A fost nevoie de prilejul acesta ca să pot pătrunde în sufletul mamei mele. Odată cu premiul am recăpătat și o mamă adevărată.

In seara aceea, mama m'a luat în brațe și ore întregi am stat așa, ca și când nu ne văzusem de ani de zile.

— Scumpa mea mamă, îi ziceam, am să trăiesc numai pentru tine!.. Voi alerga, voi munci, pentru ca tu să nu mai suferi, și să nu mai stai în casa asta!... Ne vom duce departe, departe de tot, unde lumea n'are să ne cunoască, și-acolo, vom fi fericiti!...

Mama ofta fericită. Plângând, ea spuse numai atât :

— De sigur, copilul meu, de sigur!...

— De ce n'avem și noi, mamă, avere, cum are altă lume?... De ce?... Ah, mamă, cum mă doare sufletul de tine...

Plângând și făurind vise am adormit tăr-

giu de înt. De mult nu mai dormisem la pieptul mamei male. Ea, sărmana, nu știa ce înseamnă libertatea, ea nu știa decât «salonul», obiectul și patul în care cădea frântă de obosale stupidiei sale meserii. Pentru ca să scoată prima mea, trebuia să se tăvălească în pat cu harchiții, să sărute gurile lor murdare, să răstoarnă capăta bolile lor periculoase și să moară prin spitale. Ducând astfel de viață, ceea ce dragoste putea să-mi mai hărăzească mie!...

CAPITOLUL III.

ÎMPĂCAREA MEA CU MAMA, nu putea decât să o bucure pe Silvia. De aceea nu m'am mirat că ea începu să nutrească pentru mama o dragoste de adevărată soră. Toți, ori că căuta să se ferească Silvia, vedeam că în sufletul ei mocnea o mânhire. Era durerea că mă va pierde, tocmai când făcuse din mine un vis. Eram totul pentru ea și se simtea fericită că avea ceva scump pe lume. Răpinându-mă pe mine, mama răpise fericirea Silviei. Silvia era o prostituată, dar nu era detracată. De sigur că și avea romanul vieții sale, ca și mama, pe care nu-l povestea nimănui. Ea nu rostise niciodată o vorbă murdară față de mine. Dacă consimțise să mă inițieze în tainele misterului ce mă chinuia,

nu o făcuse din perversitate, ci fiindcă mă iubea. Nu mă iubea ca pe un copil, mă iubea ca pe un vis, pe care trebuia să-l hrănească cu de toate și să-l salveze. Dacă i s-ar fi cerut viață, ar fi dat-o pentru mine.

Din ziua în care am aflat pe de-a'ntregul misterul, am simțit că mă maturizez, începând să mă cred om mare, Datorită acestei maturități am simțit măhnirea Silviei.

Şedeam într-o zi pe patul ei și cîteam o carte cu povesti. Eram aşa de cucerit de povestea cîtită, încât crezând că și Silvia asculta cu atenție, nu mă mai uitam la dânsa. Ridicând pe neașteptate privirea, observai două lacrimi ce alunecau pe obrajii prieteniei mele.

— Silvia, strigai eu, de ce plângei! ?...

Căutai să o imbrățișez.

— Lasă-mă, gemu ea, nu te speria, aşa mi-a venit mie! ...

Și începu să plângă în hohote.

Venise rândul meu ca să o consolez. Gândindu-mă la măhnirea ei, la dragostea ei, i-am zis cu o voce stinsă, ferindu-mă parcă să nu fiu auzit :

— Silvia, te rog să mă crezi, aşa cum te iubesc pe tine, nu mai iubesc pe nimeni, nici chiar pe mama! ..

Pusesem, ori ridicasem degetul de pe o rană. Ochii ei se înveseliră, gura-i prinse a zâmbi. Ce fericită se simțea! ... M'a cuprins

în brațe și m'a sărutat de bucurie. Declarația mea li risipise toată teama. Eram bucuros că am putut reda cea lumina fericii. De atunci, Silvia și cu mama au rămas despartite pentru mine.

În întâmplă un eveniment care le umbri puțin bucuria. Eram în vacanță și fiindcă năteam ce face acasă, patronul mă luă cu el la joc, unde trebuia să meargă pentru niște trăburi. Mama și Silvia erau bucuroase că puteam să lipsesc din curtea aceea câteva zile. La plecare am fost vesel, dar când s-a lăsat noaptea și m'am văzut departe de casa blesmată, o tristețe m'a cuprins. Sufletul meu se înrădăcinase adânc acolo. Plângeam cu atâta foc, ca și când îi pierdusem pentru totdeauna. Nu-mi era dor numai de mama și de Silvia, ci de tot ce lăsasem acolo. Îmi era dor de fete, de corridor, de patroană, îmi era dor până și de clienți. În cele câteva zile de despărțire, suferisem și eram foarte palid la față. Atunci mi-am dat seamă mai bine, de ce unora dintre femei li-i foarte greu să se despărță de bordel. Aceste case au un miraj care cucerește și stăpânește omul. Numai cine a trăit acolo poate să-l înțeleagă. Îl simteam până în adâncul rărunchilor. Era mirajul libertinajului vulgar. Era libertatea animalului din mine, de a fi cum vrea și cum simte el. Lumea de afară era ciudată pentru mine, cei din bordel n'aveau nici prejude-

căți, nici scrupule, erau liberi.

Când m'am revăzut în curtea bordelului, mi-am simțit atât de încleștată voința în atmosferă de-acolo, încât n'am mai pomenit mamei niciodată de plecare. Mă contopisem complect cu duhoarea zidurilor. Eram ca o pasare care respinge libertatea pentru grădile coliviei care-i ucisese avântul.

La școală nu m'am mai dus. Patroana rezolvase chestiunea mea ușor: «N'are nevoie de mai mult».

Învățasem un an, știam să scriu și să citeșc bine. Am rămas fără ocupație, fără nicio grija. Când își dădură seamă că a trecut timpul scoalei și că nu pot să mă mai dea la învățătură, au plâns doar Silvia și mama, eu nu. Disprețuiam școala pentru că acolo suferisem zilnic. La suferință nu vroiam să mă mai duc. Mă plăcusea lipsa de ocupație, școala mă învățase să fiu ocupat toată ziua. Căutai să-mi inventez preocupări diverse și mă angajam la orice. Făceam socotelile patroanei, târguieli din oraș pentru fete, totodată câștigam și ceva bani. Imi mai lipsea ceva, ceva pe care nu-l puteam defini în mintea mea la acea vîrstă, deși eram de o maturitate precoce. Abia după trei ani îl descoperii.

Sedeam gânditor într'una din zile în salon. Eram singur. Deodată apără pe ușă o fată necunoscută. Era mai mult un copil ceva mai răsărit ca mine. Nu știam cine este. Mă gân-

deam că este poate sora unei pensionare a bordelului. Nă uită și ea la mine, tot atât de curioasă și zâmbind mă întrebă:

— Tu ești băiatul Salomeei?...

— Da.

— Asa! Credem că ești mai mic...

— Dar tu cine ești? o întrebai.

— Sună angajată aici.

Surprins am înghimbat bland:

— Tu ești aşa de mică...

— Minuscum că mă vin lacrimile în ochi.

— O să mă sănătate, nu sunt atât de mică, sună cresci, sună mai mare ca tine. Tu căți anii astăzi?

— Treisprezece jumătate.

— El văzi, eu am paisprezece ani!...

— Îți la paisprezece ani ai venit aici?!... Această întrebare o supără, fiindcă-mi răsunăse boala înfățișată:

— Ce sor ai tu!

Simțind că nu sună mai pot opri lacrimile, iau pe neașteptate din salon. Mă dusei în spatele Silvinei și plânsel. Când veni, ea mă întrebuia de ce plâng. Minții. Li spusei că de dorul ei.

— Ti-ai venit iar «poftele»?..

— Da, Silvia.

— Ce fel de «bărbat» ești tu, dacă de căte ori ai «pofta», plângi?...

Glumea, dar simțeam în toată voioșia ei, întreaga amărăciune ce-o avea în suflet. Se

forță să-și ascundă deziluzia. De aceea apucându-mi mâinile, île sărutai plângând, și îngânat :

— Ah, Silvia!... Visul tău!...

Pe noua pensionară o chema Tina. Era săracă și n'avea cămașă pentru vizite. A trebuit să-i prefacă Silvia una de-a ei. Tina nu era frumoasă, dar pe față ei se cîteau imediat inclinațiile perverse ce o stăpâneau. Avea o voce tare și răgușită. Venise direct dela țară, cu gândul să-și găsească un stăpân. Pentru o astfel de slujbă fusese angajată, dar vîzând apoi despre ce e vorba, promise repede să facă și ea același lucru. O lîntaseră mătăsurile și perlele de sticla colorată cu cari se împodobeau celelalte.

Camera unde dormeam eu era în fața camerei ei. Seară, până când adormeam, o observam de câte ori venea cu bărbații. Mă gândeam mereu la ea, dar ziua când ne vedeam nu schimbam nicio vorbă. Din prima zi se crease între noi o răceală, care ne ținea la distanță. Totuși o căutam mereu cu privirea.

Tinerețea ei era căutăăă foarte mult de clienți. Dacă ar fi fost lăsată liberă tuturor, de mult ar fi devorat-o bărbații, cari așteptau ca niște hiene, la pândă. Dar patroana, prevăzătoare și cu experiență, nu o lăsa de căt unui număr restrâns de bărbați pe fiecare.

* 44 *

Într-o spălăcă să vorbească. Inima să se bucură că un vîrf de ac.

Înțelegându-mă, Silvia căută să pară că mai înținută. Mă aşeză pe genunchii ei și începu să zâmbească și mi plăcea mie.

Cât de frumos căntă!... Cum mă desmierda cu măna pește păr, ea atunci când eram copil îmi... În vîsarea ei înzâmbătea ceva jalnic care nu mai existașă ca o mie de guri. Îi simțeam măna tremurătoare de grija ce-mi

avea, vorbi calm:

— Tu ai ceva pe suflet?...

— Nu, Silvio.

Attitudinea ei calmă de până atunci se transformă, deveni dintr'odată nervoasă.

— Să-mi spui ce faci cu Tina!

Incepînd să tremur, speriat.

— nimic, Silvio.

— Minții adușă să, enervată, Ce sunt totuși asta!...

Îmi trăsun cu un deget de câteva ori prin jurul ochilor,

— Ce sunt cearcănele astea vinete? Crezi că nu știu!... Te nenorocește putoarea aia!...

Simțeam cum mă părăsește tot curajul, dar mă ţinui că mai dârz și negai. Silvia porni să umble agitată prin cameră.

— Dacă nu te lasă în pace, să a dus dracului, o omor!...

A trebuit să plec, altfel cădeam prins. Când

* 47 *

ieșii pe corridor alt neajuns: mă întâlnii cu Tina, care mă privi furioasă. Apoi, zâmbind zeflemeisitor, puse mâinile în șolduri:

— Frumos!.. Acum te înțeleg: te duci și la Silvia!.. Mă miram eu de ce cauță aia cearță cu mine!..

Trecui repede, fără să-i răspund.

Considerându-se jignită, vreo două seri Tina nu mai apăru în camera mea. Socotii că s'a terminat.

Dar într-o dimineață, pe când plecam în oraș, găsii pe Tina la poartă, așteptându-mă. Fără altă vorbă, scoase niște bani din săn și mi-i întinsese:

— Să-mi cumperi o pereche de ciorapi...

Observai că erau prea mulți pentru o pereche de ciorapi, dar mai înainte de a spune eu ceea, ea adăugă:

— Cu restul să-ți cumperi tu ce vrei.

Apoi, fugi în casă.

In seara aceea veni din nou în camera mea.

— Ce ți-ai luat cu banii pe cari ti-i i-am dat? mă întrebă ea.

— Nimic; dacă vrei ți-i înapoiez.

Continuam să fiu rezervat. O simțeam pe întuneric că se așeză lângă mine și că era numai în cămașă.

— Supărăciosule!.. De ce nu mă mai iubesti?..

Nu-i răspundeam. Ea mă cuprinse cu brațele și-atunci ameții. Uitai de Silvia și de tot;

corful Tinei era prea cald și promițător. Înapoi ce-mi îndrugă!

— Stii ceva: am să te fac amantul meu!

Vorbele acestea trebuiau să cadă ca o bombă asupra mea, dar eu nu mi-am dat seamă de gravitatea lor, pentru că în casa aceea formula era prea banală. Femeile de-acolo, afară de mama, Silvia și alte câteva, aveau toate une un «amant», care le bătea și le lăua banii. Împotriva, formula parcă m'a magluit. De ce nu și eu «amant»? Fiind lipsit de alte perspective în bordel, nu aveam de inviat decât pe amantul patroanei. Or, acela avea el haine frumoase, trăsura cu roți de cauciuc și un cal roib admirat de toată lumea?..

Și astfel, dintr'odată, mi se oferea ocazia de a ajunge, cu timpul, ca «ennea». Primii, după ce mi-lăsa rugă de câteva ori.

Devenii «amantul» Tinei, dar fără a lăsa să se afle și în «salon» această calitate a mea.

Sigură că și-a dat seamă de situație, a fost Silvia, care a căutat să afle sigur, fiindcă într-o noapte, după ce Tina intrase în camera mea, observai o umbră profilându-se de căteva ori prin față ferestrei mele. Era umbra Silviei.

A doua zi, Silvia o bătu crunt pe Tina, îi învineți tot corpul de lovitură. Firește, dădu ca pretext al bătăii cu totul alt motiv: ci că

Tina i-ar fi înapoiat, ruptă, o cămașă împrumutată. Dar asta se întâmplase cu o lună înainte de scandal. Motivul adevărat eram eu, știa și Tina cum știa și Silvia, dar niciuna nu-l pomeniră. Diferendele le rezolvau fără concursul altor persoane. În privința mea, amândouă jinură secretul închis în sufletul lor. Dar amândouă luară hotărîrea să pue fiecare stăpânire pe mine.

Cu toate că Tina fusese cea bătută, tot ea a reușit. Oricât a încercat Silvia să mă atragă spre ea a fost de prisos. Între mine, mama și Silvia adevărul a fost desvăluit într'una din zile. Amândouă îmi cereau să mă depărtez de Tina. Consimții de formă, dar nu mă ținui de vorbă. Silvia îmi oferea necunoscutul, împărat de a ajunge ceva în lume. Tina îmi oferea ceva real, un titlu, îmi oferea să fiu ceva prin care, fără bătaie de cap, să ajung ceea ce era «nenea».

Astfel, într'o zi, Silvia îmi zise:

— Copilule! te-am pierdut!...

De-atunci rămase îngenunchiată.

Trecuță zile și săptămâni fără ca Silvia să-mi mai adreseze vreo vorbă direct. N'avea pentru mine decât priviri disprejuitoare. Chiar cu mama nu mai stătea de vorbă. Discuțiile dintre ele se învârtiseră totdeauna în jurul meu, despre viitorul meu; eu eram în genere motivul prieteniei lor. Pierzându-mă pe mine, Silvia rări relațiile de prietenie cu

mama. Într'o zi îi spuse direct:

— Tu ești vinovată.

O găsiș pe mama plângând. Mă dusei la Silvia și o rug că să nu mai supere pe mama. Era mama înținătă că mi strigă dela usă:

— Nu ești decât un copil de târfă!

Aceste vorbe spuse cu răutate de Silvia, păcătochi obisnuită până atunci numai cu vorbe frumoase, mă izbiște la plin.

Mă prelungi apenapa leginat. Ea, dându-și în urmă să mă boalașe crunt, mă ridică și mă ține pe pat. Plânserăm amândoi, iar după cinci ore eram sarecum împăcați.

CAP. IV.

ALTERNAM INTRE TINA SI SILVIA, între ideal și real. Epoca pubertății venise la mine în timpuriu, căci la paisprezece ani eram un adolescent destul de maturizat pentru această vârstă. Înțep de doi ani, lucrurile se precipitară și astăzi, Silvia se resemnase, lăsându-mă în stare men. Dimpreună cu mama trecuseră încă de mult la conducerea bordelului; patroana săngherășase peste măsură și nu mai era în stare să facă un pas. Chiar «nenea», care deși era încă Tânăr, se dezinteresa de casă, cedându-mi mie o parte din atribuțiile sale.

Astfel părăsii cu desăvârșire gândul de

a pleca din bordel. Plecarea de-acolo era un act de mare curaj, pe care nu mă simțeam în stare să-l fac. Nu destăinuia nimănui acest defect al meu, ba, dimpotrivă, alimentam moștenile de avânt ale mamei. Ea, sărmantă, spera tot mai mult într'o reabilitare, eu însă tânjeam din an în an mai rău. Mă înrădăcinam acolo.

O, de-ar fi fost numai atât!... Trebuie să spun fără încunjur că, spre nenorocirea mea, eram aşa cum mă numeau toate femeile: «băiat frumos». Prea frumos pentru norocul ce-l aveam. Fiecare femeie când sosea în bordel, exclama: «Ce frumos e!» Pe urmă începeau să mă asalteze cu propuneri sentimentale. Altă nenorocire mai era că eram bland. Acele dintre femei cari veneau la bordel aduse de împrejurări mai tragicе și mai deosebite, trebuiau tratate altfel decât restul pensionarelor. Nu ștui cum, dar în mine, femeile, acolo, găseau mai curând un refugiu sufletesc decât un amant. Ele, pe care restul lumiții le sfida și le batjocorea, găseau între zidurile bordelului un suflet deosebit de delicat. Cu toată promiscuitatea în care se bălăceau, în anumite împrejurări, ele dovedeau inclinări profund omenești. Erau de o sensibilitate excesivă. Plângneau pentru petala unei flori, ca după ceva scump. M'a uimit odată când, ducându-mă în grădină, am găsit pe una îngropând niște trandafiri veștejiți.

= Ce faci acolo? am întrebăt-o eu. Ce faci în trandafirii aceştia?

H înormântez.

= De ce nu-i arunci în lada de gunoi?...

E păcat, mai au încă parfum.

Sufletul lor în bordel, era tocmai contrar sufletului pretențios de afară. Comparația această mi-a flicut-o mai târziu, când am avut ocazia să cunosc un personaj politic, care avea pretenția că posedă un suflet ales. Acest personaj era un perfect moralist. Înfățișarea lui era varaghioașă (înalt, gras, butucănos, cu mătăsa de camionar elegant) în raport cu sensibilitatea moralei sale. De la primă vorbă, el te cucerea cu o poliție rafinată, și cu un dar nimiritor de a se face plăcut. Cunoscut mai de aproape, dovedea exact tipul de la prima impresie: brutal, hrăpăret, vulgar, mincinos și lag.

Prostituatale în bordel nu erau aşa. Apărarea lor dubioasă vorbele murdare, gesturile respingătoare, dar în realitate erau de o sensibilitate holâivicioasă. De multe ori mi-am pus întrebarea: Să fie numai anumite femei predispuse prostituării? Pentru ce intrau acele femei în bordel?... Chiar dacă unele erau aduse cu forță, pentru ce rămâneau mai departe?... Viața acolo era mizerabilă, nu se putea trăi și totuși rămâneau. De ce nu fugneau? Știau despre mine că sunt bun, erau convinse că le-aș fi ajutat să fugă dar nu

mi-au cerut acest ajutor niciodată. Pentru ce nu se măritau, cel puțin atunci când se găseau bărbați cari le-ar fi luat de-acolo, chit că mai târziu să-și înșele bărbații, dacă aceia nu corespundeau temperamentului lor?...

Care era misterul?

Nu era niciun mister. Femeile acelea veneau și rămâneau în bordel, nu pentrucă erau ticăloase, ci pentrucă erau numai femei. Femeile sunt create pentru orice, numai pentru a fi considerate proprietatea cuiva, nu. De altfel, orice om este astfel creat. Condițiunile de traiu pe care societatea le impune femeilor, sunt absurde. Prostituatele au simțul umanității, mai desvoltat, ele își dau seamă că întâi sunt femei, apoi ceea ce vrea să facă societatea din ele. Ele sunt primii pioni ai umanității adevărate. Să ia cineva o femeie complet nărăvită de prejudecățile societății și să-i ofere orice pentru o abatere «morală», va fi respins cu indignare. În bordel am văzut femei cari se dădeau cu bunăvoiță și respect celui din urmă bărbat, care dincolo de poarta bordelului nu ar fi găsit o femeie care să se numească a lui.

Moralistii vor spune: «Femeile din bordel sunt sterpe de orice sentiment». Nu există neadevăr mai mare. Acele femei știau să iubească cu mult mai multă pasiune decât oricare altă femeie castă. Iubeau cu frenzie și spontaneitate fără pereche. Ele pretindeau

bani, nu pentrucă actul săvârșit cu bărbații său atât, ci pentru a trăi. Așa cum se dăduse futuror pentru bani, ele mai aveau și sentimente, știau să iubească și uneori să iubesc pentru iubire.

În viață fost mai ușor să le înțeleg, poate însă fiindcă crescusem între ele. Erau, într-adevăr, și oameni cari le speculau, fără a înțelege, erau adevărații «pești». Când am sărbătorităzece ani, am alungat pe unul din ei, tomai pentrucă în afară de bătaie, femeia nu mai avea nimic de la el. Aceștia erau paraziții prostituatelor.

Aveam odată sub protecția mea șase fete. Am încercat să le fac să înțeleagă că nu pot fi amantul lor, dar explicația mea le-a jignit. Ele mă doreau, tocmai pentru afinitatea sufletească dintre noi. Am voit ca totul să se petreacă în liniste, înțelesem că, pentru ele, am să rămas tot copilul de cinci ani deși ele nu mai erau nicidecum de atunci. Rămăsesem până la o vîrstă «copilul», apoi «băiatul», edecul bordelului. Chiar mahalaua mă numea: «băiatul tăzelor».

Poate că am fost mai mic, treceam totul mai ușor cu vederea, dar măriindu-mă, toate soaptele din jurul meu mă făceau să sufăr. Cu toată umilința bordelului, numai acolo simțeam un pic de fericire, și oftam înfrânt. Oftam pentrucă-mi dădeam seamă de situația mea. Nu eram decât jocul capricios al

soartei în mânile unor femei cari și omorau urâțul alintându-mă. Mă doreau să fiu frumos, curat și căt mai elegant. Eram totdeauna îmbrăcat după ultimul jurnal. Dar toate se petreceau așa, pentru că eram chipes. Dacă, dimpotrivă, nă fi fost pocit, de sigur că soarta mea ar fi fost alta. Dovada o aveam peste drum de noi, unde, într'alt bordel, un cocoșat pripașit, dormea în grajdul cailor și era obiectul de batjocură al femeilor.

Frumusețea mea, îmi da de multe ori de bănuit. Cui puteam semăna? Pentru că mama nici pe departe nu aducea cu mine la figură. Poate cu tatăl meu. Dar cine era acela? Îmi reaminteam de figurile cătorva bărbați cari pretinđeau că sunt copilul lor, dar pe niciunul nu-l regăseam în înfățișarea mea.

O, căt de mult doream să aflu cine era tatăl meu!..

Câteodată, cu lacrimi în ochi, rugam pe mama să-mi spună cine a fost tatăl meu. La început mă mintă, mai târziu mă lăsat să înțeleg că, dinainte de a mă fi născut, nu l-a mai văzut. O singură dată a scăpat o aluzie la tatăl meu: «Poate mai trăiește»...

Aveam atunci nouăsprezece ani, vârstă la care orice «bastard» se gândește să-si afle părintii. Eu, poate că unde eram bastard nedefinit, avusei, cu timpul, ocazia să-l întâlnesc pe tatăl meu.

Intr'o zi, mama se duse în oraș. Mi-aduc

aminte că era foarte grăbită, și din stradă s'a mai înapoia ca să-si ia ceva din cufăr. Grăbită cum era, a uitat lada deschisă. Era o lada mare, în care mama ținea ce avea mai de preț. Niciodată nu am avut ocazia să cunoasc conținutul acelui cufăr. Curiozitatea m'a impins să scotocesc în el. Aveam și dorința de a lua unele cărți, pe cari mama le păstra ferindu-le de a cădea în mânile fetelor cari le prăpădeau. Între alte cărți se afla acolo și o biblie veche, legată foarte frumos și ornată cu alamă pe la colțuri. Niciodată nu văzusem carteia aceea pe masa mamei mele. Tentat de frumusețea ei, începui să o răsfoiesc. Conținutul mi-era absolut necunoscut. Mama tinea în lada ei o carte bisericească! Ciudat. O informanță în fundul lăzii, poate cu credință cu tot. E drept, nu pomenea numele lui Dumnezeu, nici pe la biserică nu se ducea.

Am rămas înșindurat că de ceva misterios. Presimțeam că filele acestei cărți conțin un secret. Cu mânile tremurânde am răsfoit carteia, hotărît să aflu enigma. Tot misterul a fost o fotografie care s'a desprins dela ultima filă. Întâi crezui că era o fotografie de a mea, luate cu câteva săptămâni înainte. Mama mă trimisese să mă fotografiez și mă rugase să iau numai pozițiile pe cari le dorea dânsa, dându-mi unele explicații pe cari le respectai. A fost foarte mulțumită.

Fotografia găsită în biblie nu era a mea,

observai că era veche. Toluș, chipul de pe ea, cu mici deosebiri, era al meu. Asemănarea extraordinară dintre noi m'a pus pe gânduri.

Cum stam pe pat și privem fotografia, deodată am început să râd fără să-mi dau seama de ce. Mă fulgeră un gând: «E tatăl meu!... Si fulgerul acela mă înfierbântă, mă năuci, încât am răcnit puternic: «Dar... E tatăl tău, nepriceputule!... Nu-l vezi?!

Tatăl meu a cărui fotografie mama o înmormântase în fundul unui cufăr de aproape douăzeci de ani!

Pentru ce nu mi-a spus adevarul? Pentru ce mă chinuise? Pentru ce m'a lăsat batjocorit de toți necheltuii, să mă revindice ca pe fiul lor?... Pentru ce? Pentru ce?...

Poate că era mort!.. Dar putea să-mi spune: Tatăl tău e mort!.. Dar nu! nu era mort, ea fmi spusese odată: Poate mai trăiește!.. El «trăia», undeva, nepăsător, fără remușcarea că progenitura lui se află într'un bordel, crescut de târse, iubit de ele și învață carte înând contul prezervativelor!...

Am strâns pumnii și, privind în sus învrajbit, am zis:

— Îl voi găsi! Dacă pentru a afla această fotografie a trebuit să sufăr douăzeci de ani, voi mai suferi cea maijosnică umilință, spre a da de omul acela... Pusei totul la loc, în ordinea în care le gă-

sisem, iar mamei nu-i spusei nimic. Ani de zile nu-i mai pomenii de tatăl meu.

Un lucru s'a schimbat fundamental în mine. din ziua aceea: Attitudinea mea. Imi pierise din suflet umilința bastardului — aveam un tată!... Știam doar eu, dar era suficient ca pieptul meu să-mi tresalte de bucurie.

Dar mai aveam și un scop în plus, pentru care trăiam: Vroiam să dau ochi cu omul acela.

Atât.

CAP. V.

RECUSERĂ CINCI ANI DE-ATUNCI. În acest timp făcui și armata. Patroana casei murise cu doi ani mai înainte, tocmai când eu mă eliberasem din armată. Mama rămăsesese ca și stăpână în bordel. Era înălțătană, împlinise patruzeci și patru de ani, aşa dar, mai putea conduce locuință. Silvin era mai înălțătană decât mama, și avea înțelețea față de patron, dar fiind o femei ciudată, lăsase totul în seama mamei, răutând a sta cât mai retrăsa. Tina murise în spital. Plecând eu, fetele, în lipsa mea se lăsaseră pradă viciilor cari le minaseră sănătatea. Singure, femeile acelea, nu se puteau conduce. Și-atunci, m'am convins mai mult de necesitatea mea acolo, deși gândurile de plecare în lume puseseră stăpânire pe mine.

Nu pot spune că femeile duceau o viață fericită în bordel, nici nu doream vreunei femei să ajungă acolo, dar mă gândeam că cel puțin dacă ajungeau, datorită unor împjurări nenorocite, la bordel, să nu se chinuască. Eram și eu un proscris, ca și ele, neînfrâtea același noroc, sau nenoroc, nu mă costa nimic ajutorul ce li-l dam.

Poate că dacă ascultam de îndemnurile patroanei, pe vremea când trăia, ca să mă ocup cu recrutarea de fete, poate reușeam să strâng avere frumoasă. Aveam toate însușirile ce mi se cereau. N-am făcut acest lucru nici în glumă, deși eram calificat de toți din jurul bordelului ca atare.

N-am îndemnat nicio femeie să plece din bordel, fiindcă niciuna nu mi-a cerut-o, dar n-am adus nicio femeie, ca să se prostitueze. De multe ori când vedeam venind fete noui, mi se făcea milă de ele și, retras undeva, plângeam. Cunoșteam dinainte soarta care le aștepta, și mă gândeam la mama. În fiecare fată vedeam pe mama mea.

Când intr'una din zile, am aflat că una dintre fete era însărcinată, am alergat de la mama Silvia, le-am cerut bani pentru fata aceea, și am reușit să internez la Maternitate. Altfel aş fi înnebunit de durere. Un copil născut și crescut în bordel, aşa cum am fost eu!... Putteam eu să fiu atât de ticălos ca să doreșe și altor femei, viața din bordel?... Nu aveam în min-

sea mea întregul corlegiu de suferințe al mamei mele? Erăm obligat să întind mâna mea acelor ființe nenorocite. Trăind aceeași viață, apărarea noastră era comună, ca și suferința, tocmai pentru că viața să ni se pară mai puțin chinuitoare. Femeile din bordel aveau nevoie de ajutorul meu, al unui om ca mine, nici decum că-al altora cari se prezintau ca moralisti.

Cu aceste păreri îmi reluai activitatea în bordel, după ce terminasem definitiv armata. Mama și cu Silvia mă reprimă bucurioase, știind că de aci încolo voi fi numai al lor. Silvia, văzându-se înselată în presupunările sale, îmi acordă aceeași dragoste de la început. Începuse să cugete la o altă fericire pentru viitorul meu. Nu-mi spunea, dar observam că asta era preocuparea ei de fiecare zi. Crea din nou vise, căutând să mă formeze pentru ele.

Așteptam rezultatul, cu hotărîrea de a o asculta orbește. Era tocmai ce doream eu, pentru că era la o vîrstă la care-mi dam seamă de tot ce se petreceea în jurul meu.

Nu frecu mult și surveni un eveniment nou în banalitatea bordelului. Era o scrisoare.

Un fost camarad al meu din armată, dornic de a mă revedea, după un an de zile, îmi scria, rugându-mă să-l vizitez. Se împrietenise cu mine mai mult pentru că eram mai «spălat». «Spălat» era termenul din cazarmă, prin

care se deosebeau soldații cari avea familii mai înșărite. Deși considerat și eu «spălat», mie nu-mi plăcea «spălații» tocmai fiindcă erau «aşa». Ce aveam eu comun cu ei? Ei descindeau din familii nobile, pe când eu... din bordel. O diferență morală ca de la cer la pământ. De ce n' am respins prietenia acestui Tânăr care mă judeca după haine, neștiind că mama conducea un bordel? Cum nu făcusem armata la București, nu putuse să afle adevărul, și greșeala mea a fost că am răspuns prieteniei sale în cazarmă.

Și, deodată, acel prieten îmi cerea să-l vizitez la părintii lui, în provincie. Îl auzisem spunând de multe ori că are familie bogată. Invitația lui mi se părea atât de imposibilă, încât nici nu mă gândeam să-i dau curs. De sigur că el credea că descend și eu dintr-o familie la fel de onorabilă ca a lui. Am făcut imprudență să arăt mamei și Silviei scrierea prietenului meu. Ele visau «raci mari» pentru mine. De când nu mai profesau în bordel, avean altă atitudine, păreau amândouă prea serioase pentru cele ce făceau. Văzute pe stradă, nimeni nu ar fi spus că nu fac parte din lumea bună.

Vroiau să mă reabilitize.

Când nu exagerau prea tare, le lăsam să se hrănească cu visele ce și-le făceau. Parcă în sufletul meu nu mocnea același dor!... Dar era o mică deosebire: eu ieșeam în lume une-

ori, și acolo mă simțeam săgetat și înfrânt. Lumea era dormică de senzații, și eu fi ofeream un spectacol gratuit. De câte ori nu mă reințorceam acasă, ca un câine plouat, ca apoi să mă închid undeva și să plâng!...

A! dacă aș fi avut bani, se schimba situația... Pe patronul bordelului, care avea bani, nici capul nu-l dorea! El vizita cluburiile cele mai distinse și juca la masa verde cu magistrații... Mie-mi era rezervat oprobiul public. Eu eram nemernicul hulit și batjocorit. Nu-mi puteam recrutta prieteni decât printre cei de teapa mea, dar pe aceia nu-i primeam eu, și astfel mă resemnam la singurătate. Silvia înțelegea mai puțin adevărata situație, de aceea că se gândeau la reabilitarea mea. Mama nu înțelegea deloc, era mai naivă decât un copil. Dacă n'aș fi fost eu, Silvia de mult era plecată din bordel; dacă n'ar fi fost Silvia, mama, nepricepută și visătoare cum era, nu și-ar fi putut aranja o situație mai omenescă. Silvia a fost pentru noi salvarea.

Când auzi mama că refuz să mă duc în familia prietenului meu, izbueni în plâns. Sedeau amândouă în cameră, una în fața celeilalte, agitate. Încetau să plângă numai pentru a-mi pune căte o întrebare.

— De ce nu vrei să te duci? Trebuie, te rog eu!...

Voind să curm discuția, mă ridicai hotărît.

— Mamă, nu mă duc, am motivele mele!...

— Ce motive:

— Nu ţi le pot spune; de ce să ne turburăm liniștea, dacă nu e nevoie?..

Ce-i puteam spune, decât că mi-era rușine că eram fiul ei? Dar puteam face asta? Însenma s'o îndureră mai mult.

Mă apropiai mult de dânsa și o privii drept în ochii ei uzi de lacrimi.

— Mamă, lasă-mă, nu mai insista! De ce nu te mulțumești cu dragostea mea, numai cu atât?..

Mama mă privea din ce în ce mai umilită.

— Te 'nțeleg, fiule, știu de ce nu vrei să te duci... .

In clipa aceea nu-și putu stăpâni un nou torrent de lacrimi. Ochii ei m'au pătruns la inimă cu privirea lor de mamă rănită. Atunci, ca să-mi evit lacrimile, o îmbrățișai.

— Mama mea scumpă, nu mai plâng, mă duc...

A fost de ajuns atât, pentru ca să mă strâns la piept cu bucurie. Mă ţinu mult timp așezat pe loc, să-mi simțesc.

Când îmi dădu drumul zise, zâmbind:

— Să-ți fie rușine! De ce mă chinuiești?

Nu știu de ce mi-a trecut prin gând atunci, să-i răspund tot cu o întrebare:

— Dar tu, de ce mă chinuiești?..

— De ce te chinuiesc?

— De ce nu-mi spui cine e tatăl meu?..

O văzui pălind, nici o tresărire, plecă pri-

virea și mâna ei tremură pe capul meu.

— Da, ai dreptate! spuse ea gânditoare.

Părea că-și răscolește toate colțurile minții.

— Ai dreptate, da!... Tot trebue, odată și-o dată, să cunoști adevărul!..

Că și când și-ar fi adus aminte ceva, de mult uitat, sări din pat drept la cufăr și-l deschise emoționată, parcă i-ar fi fost teamă să nu uite din nou.

Știam ce căuta: Biblia... Scoase totul afară din cufăr, iar când găsi carte, veni cu ea spre mine, amețită. Glasul îi era stins:

— Dragul meu, de când te-ai născut tu, n'am mai deschis această carte, pentru că'n ea am ascuns fotografia tatălui tău, iat-o!..

Ce-a mai urmat a fost o poveste veche, care venea de dincolo de scripturi. Poate de accea mama își îngropase tot trecutul între filele unei Bibliei.

Știi că, după cele povestite de mama, am jurat în gândul meu să o răsbum. Nu m'a revoltat povestea, care'n esență ei era ceva banal: O fată singură, lucrătoare la un atelier de mode, care iubise un student, sărac și el, care-o lăsase însărcinată; dar revoltător era că o introducea într'un bordel, pentru că lui îi trebuiau bani.

Toate fetele din bordel trăiseră, până la un punct, povestea mamei mele, însă pe niciuna n'am auzit-o zicând că a avut un amant atât de ticălos încât să o aducă la bordel gravidă.

Și, proasta de mama, mai spunea, după douăzeci de ani: «Cât de mult îl iubeam!...» Așa e viața!...

Dar, pentru că mai trebuia să aștept până la o eventuală întâlnire cu tatăl meu, al cărui nume mama nu mi-l denunțase, lăsai speranța în seama fatalității. Numai fatalitatea ne oferă adevărul pur. Celealte soiuri de adevăr sunt ca bijuteriile false pe care oricând le poți înstrăina, fără regret.

Plecai spre prietenul meu din provincie, ca să indeplineșc dorința mamei. De altfel mă temeam că prietenul meu să nu vină prin București, și eu această ocazie să treacă pe la mine. M'ar fi durut peste măsură.

Cum de nu mă gândeam în noaptea aceea, când călătoaream, că trenul mă ducea să întâlnesc, aşa de curând, un om, pe care, înfrunt de destăinuirile mamei, îl uram de moarte!... Să mă întâlnesc cu scumpul meu tată!... Așa spun copii: «scumpul meu tată!...» Si buzele lor se țuguiesc ca după ceva dulce. Eu gustaseam din acea dulceață. N-am pronunțat vreodată cuvântul: Tată!.. În schimb, am fost sătul de cealaltă papară: Bastardul!...

Prietenul meu, anunțat de mine, mă aștepta în gară. Era foarte bucuros de sosirea mea. Acasă la el mă lăudase destul, astfel că eram așteptat cu nerăbdare.

Am fost primit admirabil. Aveam în mine ceva din omul-minune... Cele relativ douăzeci de «mame» pe cari ie-avusesem permanent numeroase, mă șlefuiseră atât cât să par un om interesant. Ajutat de fizicul meu distins, de hainele mele elegante, aveam suficient aer nobil. Ce-mi lipsea, ca să fiu definitiv aristocrat, era zâmbetul blazat al degenerațiilor și monocoul. Zâmbetul meu era senin, atât moștenisem de la mama. Zâmbetul ei era senin, fiindcă toată viața visase. Nu puteam uita mutra pe care-o făcuse când a spus despre tatăl meu: «Cât de mult îl iubeam!...»

Mama era dintre femeile acelea cari, în dragoste jertfesc totul, fără precupeștere. Ce îngsemna persoana ei, atunci când omul pe care-l iubea era în suferință?...

Dar el, el, ce recunoștință-i păstra?... Veni timpul când îl cunoscu și apreciaz.

Eram de trei zile în casa prietenului meu. Se stabilise împreună cu familia, pe tot timpul verii, la conacul moșiei lor. Tatăl său făcea comerț cu grâne. Mama sa, o femeie aleasă, era o bună gospodină. Mai avea și o soră minunată: Gina. Gina a fost primul înger pe care l-am întâlnit în viața mea. La prima noastră întâlnire, frumusețea ei m'a făcut să tresăr de uimire. Într'adevăr, existau ființe mai frumoase decât Silvia, pe care o crezusem cea mai frumoasă dintre femei?

Dar și prezența mea o pusese pe gânduri pe Gina. O auzii spunând în prima zi fratei ei : «Intr'adevăr, prietenul tău e turburător de frumos...»

Acele șoapte mă fericiseră. Erau cu toții foarte primitori, și n'țelesei de ce prietenul meu grăbise invitarea mea.

Paul, Gina și eu, eram nedespărțiți. Tustrei băteam, pe jos, sau călări, drumurile prin împrejurimi. Uneori plecam din zorii zilei și ne reîntorceam seara când, frânti de oboseală, ușteptam ora de culcare.

«Ah, cât de fericit sunt!», scriam mamei mele, și-i mulțumeam din tot sufletul că m'a forțat să plec. Eram chiar fericit. Numai că uneori, în mijlocul celor mai agitate veselii, un nou venea să-mi întunecă fericirea. Era amintirea că sunt fiul mamei mele, și oftam. Noul acela mi-l spulbera Gina, când îmi punea vesnica întrebare :

— De ce oftezi?..

Mă prefăceam că nu-mi dau seamă, că fără să vreau oftam, și începeam să râd.

— Numai tu am să te desvăț de obiceiul acesta!..

Intr'o dimineață, după vreo două săptămâni dela sosirea mea acolo, călăream, de parte de conac în zare, printre două dealuri, se arăta o clădire mare. Privind într'acolo, Paul zise surorii sale :

— Gina, să știi că ne-au sosit vecinii! Se

vede o mașină în curte, nu?

— Intr'adevăr, au sosit! — răspunse ea, punând mâinile streașină la ochi.

lar, adresându-se mie :

— Sunt niște prieteni buni de-a noștri... Mâine îi vizităm, nu, Paul?...

— Da, fireștel

Întoarserăm caii și-o luarăm în galop, spre pădure. Paul avea o slăbiciune: vânătoarea.

De câte ori porneam la câmp, lua pușca cu el. Ajunși la marginea pădurii, zări o vietă sălbatică. Lovi deodată calul cu pintenii și porni în galop...

— Ne întâlnim la cotul pădurii!... strigă el.

— Poftim!... zise Gina scandalizată, — e ne bun în toată regula!... Pentru un vânător, e în stare să-și omoare calul!... Ne vom ține după el, dar nu aşa nebunește, lăsăm caii la pas. Sau vrei să descălecă?

— Cum dorește domnișoara!...

— Iți place pădurea?... mă întrebă Gina.

— Cum nu!...

— E proprietatea noastră. Altfel crezi că Paul și-ar permite să vâneze în timpul acesta când nu-i voie?!

Conversația noastră continuă banal. Apoi, ne mai având despre ce vorbi, tăcurăm puțin timp. Observai că Gina era stăpânită de-o nerăbdare.

Însfărșit, vorbi :

— Mâine, vom vizita familia Dumitriu,

acolo unde ţi-am arătat. Sunt niște buni prieteni de-ai noștri. Sunt: mama, tata și-o fată. Te amuzi și râzi la ei ca la teatru. Iți place să faci vizite?...

— Da.

— Mai ales că d-șoara Dumitriu este o fată frumoasă!.. Are să-ți placă?

Tresării, zâmbind:

— Dar nici n'am văzut-o!..

— Dacă-ți spun eu că e frumoasă!..

— Nu știu ce să vă răspund.

— Având în vedere că e frumoasă... cu siguranță că o să-ți placă.

Ca să-i fac plăcerea, aprobai. Ea adăugă, râzând:

— Ha, hal... Atunci ai să oftezi mai mult. Mă gândesc că o să fiu nevoită să-ți pun comprese la cap... sau la inimă...

Simulai o supărare:

— Am zodie rea azi, sunt nevoie să plec, altfel prevăd că va fi rău de mine, dacă mai stan.

— Haha!.. râse Gina — cam greu să găsești drumul spre casă, singur. Mai curând vei nemeri la d-șoara Dumitriu, decât la noi.

— Socotiti că merit, toate acestea?

— Da!.. le meriș!...

— Pentru ce?.. nu mă simt vinovat cu nimic!...

Gina se emoționă brusc. Chipul ei se îmbrăză și lăsă privirea în jos. Nu mai avea curaj

să vorbească. Târziu, gângăvi rușinată:

— Ești vinovat, pentrucă...

— Pentrucă?.. Să aud!...

— Să eu sunt frumoasă, dar pe mine nu mă placi...

Simțeam că inima încetase să-mi mai bată în piept, ori bătea prea tare, încât nu-i mai simțeam bătaia. Mă roșii tot. Lăsai și eu privirea, tacut. Observând efectul vorbelor ei, Gina se asociă la tăcerea mea. Continuărăm drumul în liniște. Astfel, amândoi urmăream, cufundați, evoluțiile unei șopârle care apărea și dispărea prin iarbă. Din depărtare se auzea vuietul văii pe care se aflau turmele de oi la păsune.

Trebuia să urcăm o pantă, și mă gândeam că Ginei i-ar veni greu să urce pe jos. Atunci zisei, fără a ridica privirea:

— Vroiți să vă ajut să încălecați?

— Da.

Agătașî frâul calului meu de un pom, și ajutai Ginei să încalece. Făcui la fel.

— Ești supărat pe mine? mă întrebă Gina.

— Nu.

— De ce nu vorbești?

— Despre ce să vorbesc?

— Să reluăm conversația întreruptă.

— Despre d-șoara Dumitriu, pe care n'o cunosc?...

— Ah, iți face plăcere!.. A și început să te obsedeze d-șoara Dumitriu!..

CAPITOLUL VI

— Nu, dar despre dânsa vorbeam.

— Nu te știam atât de uitul... Cum de n'ai uitat un subiect mai vechiu, și ai putut uita unul mai recent?... Hai să descălecăm...

Sări de pe cal fără ajutorul meu.

— Atât de puțin te gândești la persoana mea, încât lângă dumneata fiind și ai și uitat că vorbeam despre mine?...

In clipa aceea am oftat.

— Pentru ce oftezi?...

— Nu, am protestat eu, n'am oftat.

— Ah, ce mincinos ești!...

In momentul acela caii mergeau înaintea noastră cu un pas. Nu ștui cum făcui că smucii căpăstrul calului meu și animalul veni cu botul lângă celălalt. Astfel ne găsirăm amândoi cuprinși între cei doi cai. Mă simții învins.

— Gina, șoptii eu, nu mă chinui...

Ea zâmbi întâi drăgăstoasă, dar cum caii nu se depărtau, brațul meu atingând ușor brațul ei, și simții căldura trupului și apoi brațele ei mă cuprinseră pe după gât.

— Gina, te iubesc!...

— Si eu, murmură ea.

Atunci bastardul întunecat și hulit săruia ingerul alb. Fericire la care nu aș fi îndrăznit să mă gândesc vreodată.

Nu m'am putut opri în clipa aceea să nu-mi reamintesc cine sunt și să nu oftez. A fost primul oftat de fericire din viața mea.

SUNT ÎN A ȘASEA ZI de grevă a foamei. Renunțarea la orice alimentație nu vreau să o justific nimănui. E o hotărîre absurdă, poate, pe care am luat-o săptămâna trecută, jos, în saline. Mi s'a părut stupid să lovesc zilnic cu fârnăcopul în niște bulgări de sare, din cari nu aștept să iasă nimic. Oare fericirea pierdută o voi găsi sub aceste stânci de sare? Nu. Acolo, la fund, nu zace visul meu de odinioară, nici măcar amăgirea. Voi lovi cu fârnăcopul un an, doi, trei, cinci... dar pe urmă? Libertatea!... Ah! nu! mi-e grează de acest cuvânt...

Pentru că sunt prea slăbit m'am dus la Infirmerie. Sase zile de foame e un chin îngrozitor. N-am cunoscut acest chin până azi, suria mi-l-a rezervat aci. Poate că am să mor, poate nu știu că ar fi mai bine, când libertatea nu mă mai temează.

Cucerind dragostea Ginei, eram în drept să mă consider fericit. Am fost norocos? Nu. Norocos eram dacă muream în timpul acela. Mă sfâșeam atunci în cei mai frumoși ani ai vieții mele, căci sărutând pe Gina, fericirea mea culminase. Iar eu, nepriceputul, eredeam că de-atunci începe fericirea pentru mine. Indrăgostitul e pe jumătate nebun.

Așa eram și eu atunci. Nu ma mai găseam la nimic. Unde-mi erau mîinile cu cari calcuseam până atunci orice mișcare? Pentru ce n-am fugit în seara următoare, când știam bine cine sunt?... Aveam eu dreptul la dragostea unei fete din lumea «cealaltă»? Eu, bastardul?... Copilul svârlit în gunoiul murdar, în bordel?... Nu știam ce mă poate aștepta?...

Nu, eram nebun!...

Nu am avut puterea să fug în noaptea aceea, deși de trei ori îmi făcusem bagajul.

Ce bine ar fi fost!...

Eu, omul călit în viață, care în copilarie, eu slabeleam puteri, mă luptaseam un an cu o școală întreagă și-o învinseam! Învinsem pe oamenii din lumea de dincolo de bordel, lumea Ginei. Ea era dușmanul meu social.

Încercasem să cuget, să mă duc cu gândul spre alte zări, dar nici gândurile nu-mi folosiră. Atunci renunțai și la ele, lăsând lucrurile să se desfășoare în voia lor. Voiu ieși învins? Fiel... Voiu plăti cu viața greșeala.

A doua zi de dimineață, pe când eram cu toții în sufragerie, sosi un om călare de la curtea vecină, care adusese vestea că într-oaga familie Ivăneanu era invitată pentru prânz acolo. Familia Dumitriu vroia să reia legăturile cu vecinii săi. De sigur, neștiind de prezența mea între ei, n'a pomenit nimic des-

pre mine. De aceea, profitând de întâmplare, spusei că voi rămâne acasă, având de făcut câteva scrisori.

Dar bunătatea acelor oameni nu era dintr'acelea cari se pot păcăli cu o astfel de scuză.

— În primul rând, când va auzi domnul Dumitriu că ești aici, ne va trimite să te aducem cu forță, spuse Paul.

— Iar pentru a ne scuti de această trudă, du-te și te pregătește de plecare, adăugă Gina, râzând.

Ea mă privise întâi îngrozită, auzind că vreau să rămân singur acasă. Ochii ei mă priveau muștrător și plini de dorință, cari pentru mine erau mai mult decât porunci. Eram gata înaintea tuturor și mă dusei în grайд să-mi iau calul. Imediat sosi și Gina.

— Cum ti-a trecut prin minte să spui vorbele aceleia? mă întrebă ea.

— Am greșit, Gina, iartă-mă!...

— Am să te iert, dar altădată te rog să mă întrebă în prealabil pe mine înainte de a vorbi.

Stăteam în fața ei ca un copil care greșise. Rotindu-si privirea și observând că nu era nimeni, Gina mă sărută.

— Când sosirăm pe câmp, îmi șopti:

— Mi-e teamă de tine.

— De ce?

— Mă gândesc la Mara.

Considerând că a lăcut o vagă aluzie rău-tâciosă, tăcui. Deodată Gina strigă :

— Băieși, uitați-vă pe șosea ! Cine vine, Paul?...

Fratele ei râse.

— Cine poate fi, decât Mara! strigă el voios.

In fața noastră venea, în fuga calului, domnișoara Dumitriu. Când se opri, strigă poruncitor:

— Jos!

Înțâi sări ea. Era așa de intimă, parcă s'ar fi despărțit cu o oră mai înainte de noi. Dar privind spre mine mai atență, i se stinse zâmbetul de pe buze.

— Cine e domnul?... întrebă ea căutând să pară serioasă.

— Prietenul nostru, strigă Gina.

Paul îmi pronunță numele. Între timp, curajul d-șoarei Dumitriu revenise, fiindcă imediat pușni în râs spre a-și ascunde timiditatea. Ea îmi spuse:

— Dumneata semenii cu cineva, nă-mi aduc aminte acum cu cine. Îmi pare bine de cunoștință, domnule!...

Si-mi întinse o mână tremurătoare.

Tot drumul m'a privit; ochii ei nu m'au slăbit o clipă.

Când ajunserăm în poarta casei lor, domnișoara Dumitriu, spuse:

— Tață nu este acasă, e dus la câmp, dar trebuie să sosească imediat.

Găsirăm acolo pe Ivăneanu cu soția, plecați înaintea noastră cu trăsura. Doamna Dumitriu mă privi cu un zâmbet, după care înțelesei că se discutase despre mine. Cu toată prietenia pe care Mara se grăbea să mi-o arate, ocupându-se de mine, mă simteam totuși stingherit.

Mara era frumoasă, dar nici pe departe nu se compara cu Gina. Figura ei îmi amintea pe aceea a Tinei. Toate femeile cari se numesc «fatale» se înrudesc ca figură ; au aproape aceleași mișcări și până și vocile li se aseamănă. Mișcările Marei erau nervoase. Vorbea foarte mult. Imi puse o mulțime de întrebări, astfel că într'o jumătate de oră era informată asupra tuturor îndeletnicirilor mele de predilecție.

Toamai priveam descurajat spre Gina, când auzii claxonul unei mașini.

— A sosit, tata ! strigă domnișoara Dumitriu.

Prin fața ferestrelor din curte trecu un bărbat cu o barbă căruntă și cu ochelari, care ne salută. Sosi în mijlocul nostru foarte entuziasmat. Era de statură potrivită, cărunță, dar părea totuși fânăr. Când și fui prezentat, observai că tresare și mă privește atent.

— Parcă.... parcă am mai auzit de numele dumneavoastră... zise el pușin contrariat. Cum ați spus că vă numiți ?

Repetai. Rămase cu privirea întunecată, întințită la mine.

— Domnul.. Ah, da!.. un vechiu prieten... «Hotărît», mă gândeam «omul acesta mă cunoaște!» Nu puteam bănuî de unde, dar rămăsei convins că mă cunoștea.

Când stam la masă, domnul Dumitriu începu intenționat discuția despre mine.

— Aveți părinți, domnule?

— Doar mamă, răsunsei înfricoșat.

— Tatăl dv. a murit?

— Da.

— De mult?

— Când aveam vîrstă de un an.

— Ah, exclamă domnul Dumitriu, ciudat!.. In cazul acesta nu l-ași cunoscut?

— De fel.

Aveam impresia că sunt supus unui interogatori care avea să se sfărsească cu demasarea mea. Mă gândeam la o fugă convenabilă.

— Așa dar, nu aveți tată?

Felul cum îmi puse această întrebare, rezonanța vocii sale, mi s'au părut cunoscute. Astfel că privirea mi se largi peste pupilele ochilor, pătrunzându-l până dincolo de masca bărbii sale fixe și încâinată. Mă simțeam încolțit; el plecă ochii. Atunci îi observai mai ușor conformația capului. Deodată îmi răsună strident în urechi vocea acestui om. Vocea lui Dumitriu semăna teribil cu vocea

mea. Ce zăpăcit eram!.. Cum de n'am observat dela început că omul acela era tatăl meu?.. Era chiar el, da! Imi găsim tatăl tocmai când doream mai puțin acest lucru.

Pentru aceasta mă tot cerceta asupra familiei mele; voia să fie sigur!.. Din clipa aceea între noi se deschise un foc, care trecu dincolo de ochii noștri. Răsunsei târziu la întrebările lui:

— Da, domnule, după cum v'am spus.

Descoperii un truc pe care vroia să-l întrebuițeze cu mine.

— Mi se pare că l-am cunoscut pe tatăl dumitale. A fost magistrat?..

— Nu, domnule, tatăl meu a fost altceva...

Apăsai într'adins pe ultimul cuvânt. Nu îmi dădeam bine seamă unde vroia să ajungă omul acela. Vroia să mă demăște.

De aceea am curmat discuția:

— Nu am obiceiul să vorbesc prea mult despre tatăl meu... memoria lui mi-e prea scumpă!..

El coborî din nou privirea și nu mai adăugă nimic.

După ce ne scularăm dela masă, căutai să fiu cât mai aproape de Gina. Privirea ei era singurul meu suport de rezistență. Pe de altă parte Mara privea spre mine din ce în ce mai inconsistent.

Ea spuse Ginei ceva mai târziu:

— Hai cu mine, să-ți arăt un tablou nou,

Privii descurajat spre Gina, care-mi înțelesă dorința.

— Poate merge și prietenul nostru cu noi?
— Cum să nu!

Intrărâm înti'un saloń pe perejii căruia atârnau numai tablouri de valoare. Fetele se opriră să le privească, eu trecui mai departe, ușezându-mă pe un scaun. Neavând ce face, luai un album de fotografii de pe o măsuță. În clipele acelea am avut aceeași presimțire ca și-atunci când găsisem în cufărul mamei Biblia. Răsfoii albumul, agitat; aveam siguranță că voi găsi acolo aceeași fotografie. S-ar crede că aiurez scriind aceste lueruri imposibile de crezut. Nu țin de loc să însăilez povestiri senzaționale. Dar adevarul adevărat este că am găsit imediat fotografia dorită. Deci, tatăl meu era cu adevărat domnul Dumitriu.

Auzii vocea Ginei care mă striga în momentul acela; mă repezii spre ea foarte stânjenit.

— Cum se face, îmi reproșă Gina, că n'ai auzit? Te-am strigat de trei ori.

Ea mă mustre că n'am auzit-o, dar eu blestemam «norocul» care m'adusese acolo. Ce bine mă simteam eu în bordel!... Cât de mult îl doream acum...

«Fie ce-o fi, gândeam eu, la noapte fug din cercul acesta de foc. Simt că înnebunesc». Drept răspuns, scosei un ofstat.

— Ah, iar oftezi... Uite, dragă Mara, dumnealui oftează într'una.

Mara, svârlindu-mi o ochiadă, răspunse:

— Poate a lăsat pe cineva la București... Mă trezii și-mi recăpătai dispoziția necesară, astfel că până la plecare am fost vesel.

Când am ajuns acasă, făcui să se creadă că sunt bolnav, mă retrăsei grăbit în camera mea, svârlii repede haina de pe mine, desfăcui geamantanul și-l îndesai cu toate obiectele imprăștiate prin cameră. Luai o hârtie albă și scrisei: «Dragă Paul, iartă-mi nepolitețea, dar plec astfel tocmai din respectul și recunoștința ce vă datorez. Adio!»

Să facut. Simteam că aveam curajul necesar pentru desăvârșirea proiectului meu.

Adio iubire! Adio Gina!... Să uităm... căci uitarea e și ea tot o lege omenească, cum spune poetul... Un pas, doi, trei, sunt în curte și din curte în sosea, și fugă!... toată noaptea pe o câmpie umedă de rouă, până la gară.

Dar... în ușă sedea îngerul alb și străveziu: Gina.

— Uite, — îmi șopti, arătându-mi o armă luceitoare — dacă în noaptea asta pleci, mâine te vei reîntoarce, da, te vei reîntoarce...

Oricare altul, de sigur, că n'ar mai fi plecat. Nici eu! Rămăsei, fără nicio explicație, cum dorea Gina.

A doua zi, vizita vecinilor ne-a fost în-

toarsă. D. Dumitriu n'a căutat să mă mai îs-

codească. Era convins, ca și mine, că sunt fiul
său. Spre părerea de rău a Ginei, și a mea,
Mara nu voia să cedeze la nimic. Trei zile în-
trebuință toate mijloacele ca să mă cuce-
rească. O evitam. Dar Mara nu era femeia care
renunță atât de ușor; dublă pasiunea, tocmai
fiindcă știa că sunt înamorat de Gina. Refu-
zul meu o exaspera. Între timp, Paul îmi
spuse căteva întâmplări din viața ei. Era o
față frivoluă ale cărei sentimente nu se pu-
teau defini, fără să nu faci aluzii răutăcioase.

Nu puteam să o refuz, când, în cele din ur-
mă, îmi ceru o convorbire între patru ochi.
Primii, desigur, trebuia să mint pe Gina. Speram
să pun astfel capăt întregii aventuri. Făcui ca
întâlnirea noastră să se petreacă întâmplă-
tor. Eram pe verandă, singur, într'una din
seri, când, din cauza ploii, toti se retrăseseră.
Datorită acestei întâmplări, Mara rămăsese
acolo peste noapte și o așteptam să vină du-
nă cum ne învoisem. Vroiam să-i comunice,
hotărît, refuzul meu. Imi dădeam seamă că
orice relaționi erau imposibile între noi. Nu
nităsem jurământul de răzbunare. Dragostea
Ginei mi-l deviase numai puțin, dar mă gân-
deam mereu la el. După convorbirea cu tatăl meu,
ura mea împotriva lui se întreise.
Puteam să uit chinul care-mi sfredela ini-
ma?... Nu era nevoie să-mi reamintească de su-
ferințele mamei, erau destule ale mătușei pentru

ca ura mea să crească într'una. Chiar când
o așteptam pe Mara, pe verandă, mă gân-
deam să o urăsc, pentru că era fiica lui. În ea,
vedeam întruchipată toată ticăloșia tatălui
meu. Vroiam să o înfrunt din toate puterile
mele, îndurerând-o.

Dar deși păstram nestrămutată hotărîrea
mea de răzbunare, simțeam sub îmboldul
urii mele, mâna caldă a Ginei apăsându-mi
fruntea îngândurată, îmbunându-mă. Era de
ajuns o privire a ei, ca să mă fericească atât
ca să pot uita și suferințele mamei mele. O-
mul e și bun și rău. Omul acela pentru că să
poată parveni, călcase peste orice sentiment.
Ce însemna mama mea în fața ambițiilor
lui? Aruncând-o pe ea în mocirlă și-a creat
astfel punctea pe care a trecut apoi drumul
ca să urce acolo unde năzuia.

Mă găndeam că pentru a ajunge în situa-
ția în care se afla, a fost nevoie să-și jert-
fească totul: sufletul! Făcuse această jertfă
supremă pentru că să realizeze doar o avere
banală. Cu toatăjosnicia lui îl compătimeam.

Cu aceste gânduri o luai spre camera mea,
când văzui că începe din nou să plouă. Eram
bucuros că aveam un motiv de a nu mai as-
tepta pe Mara.

In cameră încercai să aprind lampa, când
deodată auzii un sgomot în patul meu. Deși
întuneric, observai că era Gina. Am rămas
surprins și înfricoșat, de gândul că s-ar putea

află în casă imprudența pe care o săvârșise.
A veni în camera mea, când părinții ei aveau
atâtă încredere în mine! Era o imprudență
fără pereche! Mai ales noaptea!

— Pentru ce ai venit? o întrebai măhnit,
căutând să fac lumină cât mai repede.

Mai întâi îmi stinse chibritul, apoi lăsă capul în jos, continuând să tacă.

— Gina, nu mă împac de fel cu gestul a-
cesta, iartă-mă că te dojenesc gândește-te ce
nenorocire ar fi dacă s-ar afla!...

Ea mă cuprinse cu brațele, disperată.

— Mi-a fost teamă de tine!...

— Ah, dar ești copil!.. cum poți avea aceste
gânduri?.. Ti-am dat eu prilejul să mă bănu-
iești?

— Nu. Mă tem... Pentru ce a rămas Mara
aici?

— Vom vorbi mâine dimineață, în liniste,
acum du-te.. te rog foarte mult, pleacă.

Nici nu se clinti măcar.

— Știu, zise ea, o aştepți aici...

Dacă n'ar fi fost într'adevăr acesta cazul,
aș fi pușnit în râs.

— Cum poți să te gândești la astfel de lu-
cruri?

— Am văzut-o trecând mereu prin corridor.

— Iți jur că nu știu nimic!...

— Atunci, de ce-mi ceri să plec?

— Bine, dar nu te gândești la consecințele
eventuale?

— Nu mă gândesc decât la tine.

Căzui în genunchi lângă ea, vorbele ei
constituiau pentru mine suprema fericire. Ce
contau suferințele îndurate? Nimic. Dacă
Gina nu se gândeau decât la mine, tot răul de
pe pământ era o fericire!...

Trecuseră două ore și ea sedea mereu în
brațele mele, uitând de restul lumii. Mă gân-
deam să-i spun adevărul; ea trebuia să știe
despre mine cine sunt și ce pericol amenință
fericirea noastră. Cu toată încrederea ce-mi
acorda, conștiința mea cerea totuși să se eli-
bereze.

— Draga mea, poți face orice pentru
mine?...

— Da. Dispune cum vrei de mine, sunt a
ta cu trup și suflet.

Sedeam alături, pieptul ei palpita, ochii mei
lăcrimau. Mi se turbura mintea de atâtă fe-
ricire. Vroiam să-i povestesc romanul vieții
mele, dar ea m'a opri. La ce bun?

Am rămas mai departe îmbrățișată, uitând
de trecut și de viitor; prezentul ne obseda, el
era și trecutul și viitorul.

Când zorile se revârsau prin fereastră, Gina
plecă. Imi încreinduse toate speranțele ei,
fără precupețire. O aveam cu totul pe con-
știință!...

De dimineață, Mara plecă fără să dea ochii
cu mine. Am respirat ușurat. Dar reapăru a

două zi, împreună cu tatăl ei. Observai că Gina o primește zâmbitoare; căpătase încredere în mine.

Paul și cu tatăl său plecaseră la câmp, ca să aranjeze mașinile de treierat. Acasă nu eram decât eu, Gina și mama ei, care tocmai ne tălmăcea o carte franțuzească.

Nu știa cum mă pomenii singur cu Dumitriu. Fetele și doamna Ivăneanu dispăruseră la un colț de alei. Privii încurcat în jurul meu și-mi fu teamă de prezența acelui om lângă mine. Era tocmai ce nu doream. În tot restul grădinii era tacere. Și totuși simteam că-mi bătea inima puternic la gândul că Gina era în preajma mea. Omul acela era prea mic; în fața fericirii mele, puteam să-l ignorez.

Eram fără haină, cu gulerul cămășii desfăcut larg în jurul gâtului. Pieptul mi se umbriese puține de soare. Nu mai știa despre ce vorbisem până atunci, dar Dumitriu, cum mergea alături de mine, mă apucă ușor de un braț. Tin minte că zâmbea ușor. Poate că vorbisem despre mușchii brațelor mele!.. Zâmbii și eu cu gândul la Gina. El părea că atunci mă vede pentru prima dată. Privind în jos, mă întrebă:

— Cum te cheamă?

Rostii, fără să-mi dau seamă, numele meu.

— Frumos!...

Acest «frumos», mă indignă. Mi-adusei aminte, de toată ticăloșia lui. Atunci strigai:

— Dar ce te privește pe d-ta?!

El mă fixă cu privirea, surprins de atitudinea mea neașteptată. Profitai de această scurtă tacere și scrășnii:

— Ticălosule!...

Păru tot mai surprins, dar calm.

— Ce sunt glumele astea, tinere?!

Repetai:

— Ticălosule!...

Se dădu puțin înapoi.

— Nu te înțeleg... glumești... sau vorbești serios?!

Tremurând, mă apropiai de el cu pumnii strânsi, îl pătrunsei cu privirea, și-i spusei mai calm:

— Nu mă surprinde atitudinea pe care o ai, altfel n'ai fi fost atât de ticălos în tinerețea d-tale. Cine sunt eu?...

— Nu te cunosc, răspunse pe un ton cu care vroia să mă tempereze.

— Adu-ți aminte: acum douăzeci și cinci de ani ai batjocorit o biată lucrătoare, apoi ai vârât-o într'un bordel, tocmai în timpul când era însărcinată. Acolo a dat naștere unui copil, care stă acum în fața dumitale. Prostituatele au avut mai multă milă de ea și de mine, decât d-ta!...

Tăcui. El începu să gângăvească încurcat. Nu știa ce să mai spună.

— Știi... eul... se poate!... E atâta vreme, de unde să te recunoșc acum... tocmai acum!...

— Minji!... — strigai — m'ai recunoscut din prima zi. Din nenorocire îți semăn la figură. Altfel nu era nevoie să-mi iezi acel interrogatoriu asupra tatălui meu în prima zi când ne-am cunoscut.

— Și-acum ce pot face pentru dumneata?... Mă simții jignit de această întrebare.

— Nemic, stimate domn! Am spus mamei mele că te voiu pedepsi ori unde te voiu întâlni, dar din respect pentru părul dumitale alb, te voiu ocoli...

Intorsei spatele și plecai. Sus, în cameră, plânseai de mila mea. Toate jurăminte mele căzuseră, iubirea Ginei mi le năruise. Mă simteam pierdut și fără pic de curaj. Rupând tăcerea care era între mine și omul acela, mi se părea că am căpătat un dușman în jurul Ginei. Cât nu dădusem cărțile pe față, lucrurile mi se înfățișau mai simple. Dar omul acela, pe care aveam tot dreptul să-l cred veninos, nu va căuta el să mă înfrângă? Aveam să văd.

În orice caz, simțeam că aveam de dus o luptă grea, pe deoparte împotriva lui, pe de alta, pentru reabilitarea mea, în vederea căsătoriei cu Gina. Trebuia să fiu un om cinsit, aşa cum mă crezuse în prima noapte de dragoste.

În noaptea următoare, când Gina veni din nou în cameră mea, îi comunicai că voiu pleca, pentru câtva timp la București. Ii vorbii. Se-

dea pe patul meu liniștită și asculta pe intuneric șoaptele mele.

— Fii calmă, o încurajai, — nu trebuie să te mâhnesci. Să ai mereu încredere în mine. Mă voi gândi numai aci și voi grăbi lucrurile ca să simt cât mai curând unul al altuia. Mă duc numai ca să desăvârșesc fericirea noastră.

Gina asculta în tăcere. Ii simțeam mâna fierbinte tremurând pe fruntea mea.

Ii auzii vocea duioasă:

— Dragul meu, de ce crezi că-mi este teamă? Oare n'am avut eu totdeauna încredere în tine? Te-am socotit un om demn de dragostea mea și te-am iubit. Mă gândesc numai cum voiu putea trăi fără tine până ce te vei întoarce!...

Aci fericirea mea culmină. Imi venea să strig lumii întregi!... Frajilor!... Voi, cari n'ați iubit niciodată, sau voi, cari n'ați fost iubiti, sunteți cei mai nenorociți oameni!.. Voi nu știți ce înseamnă momentul când un inger spune cuiva că nu poate trăi fără el. Mai cu seamă unui om cum eram eu. Am căzut la picioarele ei, dar a fost prea puțin, trebuia să-mi scot înima din piept să î-o dau zălog. Cu un astfel de stăpân, înima mea nu putea decât să crească.

Nimănui nu îl să părăsesc curios a doua zi, la masă, când am comunicat că plec cu trenul de seara.

— Când te întorci? mă întrebară toți.
— Dacă nu vă incomodează vizita mea...
— De loc! de loc!... protestară în cor. Te rugăm să vîi căt mai curând, vrem să fii aici când vor începe să se coacă strugurii...

Promisi că voi căuta să fiu înapoi, căt mai curând. Pe urmă mă retrăsei în grădină pe o bancă, așteptând pe Gina pentru cea din urmă întâlnire înainte de plecare. Ea sosi zâmbind, asigurându-mă că toată familia regretă plecarea mea chiar pentru un scurt timp, cum o anunțasem. Făurirăm planuri mari pentru viitor, aranjând ca în lipsa mea Gina să împărtășească mamei sale, intenția noastră de a ne căsători. Gina era convinsă că nimeni nu s-ar opune, știind că hotărîrea părinților săi a fost totdeauna de a-și lăsa copiii să-si aleagă singuri tovarășii de viață.

CAPITOLUL VII

CAND A JUNSEI ACASĂ, eram de-o veselie fără margini. Mama credea că am să înebunesc, când mă văzu atât de animat.

— Ce ai? ce și-a întâmplat? mă întrebă ea.
— Mamă sfântă! mamă bună!... Sunt fericiți cum nu cred să mai fie altcineva pe lume. Îi povestii totul.

Ah!... Mama... care la necaz plângea, la fericire plângea!..

— Acum, de ce plângi?!... o dojenii eu.

— Cum să nu plâng! se tângua dânsa — ești copilul meu, fericirea ta e și mai mare, pentru mine. Ești sufletul meu, și nu mă gândeșc decât la tine!...

Fericire și fericire!...

Chemai pe Silvia, și auzind vestea, plânse și ea de fericire... A dracului fericire!...

Despre întâlnirea cu tatăl meu, nu povestii nimic, nici mamei nici Silviei. Nu vroiam să le întunec lucuria. Ne sfătuirăm toți trei cum trebuie să procedăm, ca să nu se afle adevărată mea situație. Vroiam să las o perdea neagră peste tot trecutul meu. La ce bun să-mi trămbițez când era atât de odios?... Credeam în uitare, ea avea să scoată la suprafață adevăratul om din mine. Mi se cerea suflăt, și-l aveam intact. Când Silvia îmi spuse: «Am mare încredere în tine, tu vei dovedi că ești om!» îi sărutai mâna recunoscător. Era doar mama care modelase omenia mea.

Hotărîram ca, eu și mama, să plecăm definitiv din bordel. În primul rând trebuia să găsim o locuință în oraș, și după aceea mama să se mute cu mine. În același timp să-mi găsesc o ocupație onorabilă. Pentru asta însă îmi trebuiau bani.

— Bani sunt, spuse Silvia, eu am zece mii de lei și-i mai găsesc cu împrumut vreo două.

— Am și eu două mii! spuse mama ruși-

nată că a rămas la urmă.

— In cazul asta am să-l fac rost de restul până la cincisprezece mii și cred că cu suma asta o să vă puteți aranja, adăugă Silvia.

De bucurie nici nu puteam scoate o vorbă. Mă așteptam eu la o astfel de surpriză? Erau două nume bune, cari se întreceau să-si salveze copilul.

In zilele următoare mă ocupai de cele treiucioase. De dimineață până seara alergam în stânga și în dreapta. După cinci zile de cercetări găsii o combinație bună cu un angrosist de faină, cu care intrai în tratative pentru o asociație. Urma să depun o sumă de bani, peste câteva zile, ca prim vărsământ.

Atunci sosi și prima scrisoare dela Gina. Intre altele îmi comunica exact convorbirea avută cu mama sa. Doamna Ivăneanu era de acord.

«...Urmează ca mama să vorbească cu tata și să-i ceară consumționul. Dacă tata ar fi acasă și dacă nu aș ști că ești nerăbdător, îi-aș da în această scrisoare rezultatul definitiv, amânând-o până diseară. Mulțumește-te cu și ât, și zi răbdare până mâine. Despre Paul, nici nu-ți mai vorbesc; el a delirat de bucurie când a aflat că veți fi nedespărțiti toată viața. A ta, pe vecie,

Gina»

* 92 *

Aceasta era scrisoarea Ginei. Prima scrisoare pe care o citeam de față fiind mama și Silvia.

— Draga mea, vorbi Silvia către mama, ar trebui să vă mutați numaidecât.

Silvia vorbea cu îngrijorare și duioșie.

— Nici vorbă, aprobai eu, cum stăm cu aranjatul casei?

— E gata, mâine te poți duce.

Mă apucai că scriu Ginei și cu ocazia aceasta îi comunicai și noua mea adresă.

De-atunci eram în așteptarea scrisorii următoare prin care să fiu anunțat de decizia domnului Ivăneanu. Imi comunicase că nu va întârzia mai mult de o zi, dar cu toate asta nici după două zile nu primii nimic. În a treia zi veni poșta dar nu-mi aduse decât o invitație la deschiderea unui cabaret nou, din oraș, pe care o asyârlui enervat.

«Ce înseamnă această întârziere? mă întrebam eu. Să fi refuzat domnul Ivăneanu? Nu se poate!... De-odată mă cutremură un gând: Nu cumva vine Paul personal?

S'ar fi aflat tot adevărul, mi-aș fi văzut toate visurile spulberate. Era o nenorocire care m'ar fi distrus într'o clipă, o lovitură egală cu moartea.

Obsedat de aceste prezumptions, mă repezii la poșta să dau o telegramă urgentă. Voi am și le comunic încăodată noua mea adresă. Dar pentru care motiv să le telegrafiez?

* 93 *

Ah, da! găsii. «Ce mai faceți?»

Nu era un motiv extraordinar, dar n'aveam altul la îndemână.

De două nopți dormeam în casa nouă. Pusesem la ușă o cutie de scrisori, pe care scrisesem cu litere mari numele meu. Aveam două uși la intrare, pe amândouă bătusem căte o cartuș de vizită. Socoteam, în nerăbdarea mea, că toate acestea aveau să grăbească răspunsul pe care-l așteptam dela Gina. În două nopți nu dormisem nici două ore. Așteptam ziua și noaptea și tresăream la cel mai mic sgomot.

În sfârșit, a treia zi văzui întrând pe poartă factorul poștal. Deschisei fereastra, pentru că ușă ar fi fost prea departe. Credeam că visez, când văzui pe plic scrisul Ginei. Oftai ușurat: muiasem înima lui Dumnezeu?...

«*Dragul meu—scria Gina—îți scriu târziu, fiindcă cu greu am putut să mă conving că sunt trează și că nu visez. Încăpuește-ți calmnie; Alătări seară, când mama a întrebat pe tata dacă consimte la căsătoria mea cu tine, el a răspuns, în toată bunătatea lui: «da». Ah, ce bucurie aveam! A doua zi de dimineață, pe când eram în sufragerie, cu toții, și-ți scriam, a venit d. Dumitriu. Tata nu s'a putut abține să nu-i comunice nouitatea. El l-a luat pe tata deoparte și i-a vorbit ceva, ceva care l-a îngrozit pe tata. L-am auzit pro-*

nunțând de câteva ori cuvântul «bastard». Apoi a mai spus că ești fiul unei femei... Ah, dragul meu, mi-e rușine să pronunț cuvântul... Mă îngrozesc...».

Cine-și poate închipui efectul acestei știri?.. Citind, mă cuprinse amețeala. Vârtejuri de nebunie îmi stăpâneau capul. Scrisoarea îmi căzu din mâna, neterminată. Dacă continuam să citesc, înnebuneam deabinelea. Căzui pe pat, gemând ca un animal înfierat, și două ore nu mă putui desmetici. Ce am făcut în tot acest răstimp, nu știu. Când mă mai linștii, mă ridicai și încercai să umblu prin cameră. Eram agitat. Vroiam să fac ceea ceva, dar nu știam ce. Eram indignat și nu știam pe cine să-mi revârs ură: pe Gina, pe d. Dumitriu, pe mama care nu mă stârpise, pe mine... Nu știu!.. Fui apucat de un hohot de râs nebunesc.

— Nu, nu se poate! zisei, aproape urlând.

«Hotărît», cugetam, «canalia care e tașăl meu, bestia aceasta, o voiu ucide!» Se sfârși-se... dacă pe mama n'o răsbunaseți, fiindcă dragostea Ginei mă adormise, acum când o pierd și pe ea trebuie să mă răsbur pe mine!.. Ah, ticălosull!... Scosei revolverul; opt gloanțe; cinci pentru el, trei pentru mine! Am pierdut tot, ducă-se dracului și viața mea! Mama!... Să-și ispășească singură păcatul că nu m'a ucis încă de când eram în pântecelile ei!»...

In clipa aceea o uram. Nu iubeam decât pe Gina, în fața căreia eram dator să-mi spulber viața. Atât puteam să-i ofer pentru jertfa ei.

Hotărît în cele ce aveam de făcut, ridicai scrisoarea de jos și continuai s'o citesc. Eram calmat.

Dar, ticălosul de mine!... ticălos eram!... Cum de am putut sta două ore, fără a sfârși scrisoarea aceea?... Am făcut jurăminte de prisos, luasem hotărîri absurde, dar nu știam că pe deasupra visurilor mele plana mâna fatalității. Batjocura fatalității!...

«Te rog» — îmî scria mai departe Gina — comunică-mi ce ai de spus despre acest om, spulberă mai curând această calomnie ordinară. Înfruntă mărșăvia acelui care caută să te insulte și pe care, de sigur, numai gelozia fiicei sale l-a indemnăt să săvârșească nelegiuirea de a arunca asupra ta niște cuvinte grele.

Redă liniștea iubitei tale, care acum are, mai mult ca oricând, nevoie de ea, acum când simt că palpită, pentru prima oară în mine fructul dragoslei noastre. Pentru fericirea celui ce va veni, te rog.

«Plâng, Gina»

Hal hal hal!... Auziți, răutate dumnezeiască!... Blestem de la nouă neamuri!... Soartă, nenorocită!... Scârbă!... Cum nu te stingi, soa-

re de-atâta păcat ce-l luminezi?... Cum de nu se crapă pământul de povara relelor omenesti? De ce omul e mai tare ca fierul la loviturile soartei și mai rău decât fiarele codrilor?!

Eu, bastardul, aveam să fiu tatăl copilului ce urma să vină!... Ah, mamă, mamă!... pentru prima oară te judec pentru greșeala ta; și plâng, mamă, ca un om căruia nu-i mai sunt de folos nici mâinile, nici ochii, nici gura, nici mintea. Ia-le înapoi pe toate, lasă din mine numai amintirea că am fost, ca să colind întreg pământul, să răsban suferinții, să te răzbun pe tine și pe mine... mamă!...

Amarnic mă mai tânguiam.

Svârlii revolverul, canalia îmi scăpa și de data aceea. Un copil care sună un clopoțel de argint, de-acolo, dintr-o lume nevăzută, acel copil îmi ordona: Trăiește!... nu muri, mai ai încă de suferit, nemernicule!...

Cu tot sbuciumul ce-l simfisem cu o clipă înainte, vesteau cu copilul mă mișcase: începu să cuget la el. Voiu avea un copil!... Il vedeam în fața mea, micuț, apoi mai mare, și mai mare, mare de tot, colos, de proporții incomensurabile!... Mă temean pentru el, pentru viața lui și mai ales pentru viața lui civilă. Copil din tată necunoscut!... Eu, copilul din tată necunoscut, bastardul, cum mi se spunea,

eu să fiu împins de acel noroc bestial, să creez copii cu tată necunoscut!... Eu, care sufeream pentru asta, și nu găseam încredere nici în inima canalici care mă zâmislise?...

Deci, eram sortit să sufăr și soarta mă bat-jocorea.

— Mă ține norocul, legat de soarta aceasta? ziceam, — ei... bine... fiel...

Mă hotărîi să scriu Ginei adevărul. Mă supuneam, dar scuipam în față soarta.

Apoi, scrisei:

«Dacă soarta ne-a întâlnit, nu știu de ce ne desparte!... Cele spuse de d. Dumitriu, sunt adevărate. Dar omul acela a uitat să spună un lucru pe care deși doresc să-l știi, eu nu-l pot spune, deși tăcerea mă doare. Astfel ai afla că nu este numai un mizerabil, ci chiar un om bestial. Sunt un om cu sufletul curat. Dacă omul cu sufletul negru, dorește răul meu, fiel!... Primesc. Aș face orice, dar nu pot să desmint cele spuse de el... Nu pot!... Rămân cum sunt, iar el, prin ce-a făcut, își dublează ticăloșia. Pentru fericirea celui care va veni, iartă-mă!... Învrednicește-mă cu un răspuns»...

Ieșii în stradă. Vroiam un răspuns urgent. Se mai putea să aștept un răspuns pe calea o-

bîsnuită? Nici nu mă gândeam. Găsii un om, care, plătit bine, consumă să meargă cu trenul și să se întoarcă până seara.

Reîntorcându-mă acasă, așteptai răspunsul. Eram surescitat și nu-mi găseam locul nicăieri. Revolverul era pe pat. Simții nevoia să-l mângâi ca pe o ființă vie. Deodată atinsei cu țeava tâmpla mea. În clipa aceea mă gândii numai la mine și zisei: «Trage, dobitocule!...» Dar svârlii arma, scrâșnind. «Dobitoce!» Mă isbise un gând care alterna cu exclamația mea : Dobitoce!... Mă ținui dârz și nu mai cugetai, așteptând răspunsul.

Ca să mă abat dela orice, teșii în stradă, unde bătu trotoarul două, trei ore.

Omul trimis de mine sosi fără niciun răspuns.

— După ce a citit scrisoarea, domnișoara mi-a spus că pot să plec, că nu e niciun răspuns, îmi comunică trimisul.

Rămăsei în stradă, desnădăjduit. Acasă nu aveam curajul să mă duc de teama revolverului. Atunci lăsai picioarele în voie, să mă poarte unde voiau. N'aveam nicio jință. Tânărziu de tot mă pomenii pe peronul gării de Nord. Lumea forfotea, ca de obiceiu. Întrebai pe un hamal încotro pornea trenul de pe prima linie.

Era tocmai trenul care mergea spre orașul din apropierea satului unde locuia Gina. Elec-

trizat, sării în tren și mă așezai în primul vagon, tocmai în clipa când trenul se punea în mișcare. Nu știam sigur ce voi face, dar simteam nevoie de a fi pe drum, să nu stau pe loc. În tren, pentru că nu aveam bilet, am plătit amendă sub privirile curioase ale celorlații călători. Nu schimbai cu nimeni o vorbă tot drumul. În gara de destinație, dacă un călător nu mă făcea atent, rămâneam mai departe în tren.

Străin, ca un sălbatic, colindai orașelul acela, fără niciun rost. Eram flămând și obosit. Ieșii pe câmp Tânără picioarele ca un bețiv și ținui șoseaua drept, fără a mă mai întreba unde vreau să merg. Orice întrebare mi-aș fi pus, era de prisos — eram cu totul sclavul picioarelor mele; numai acolo unde ele se vor opri, va trebui să știu ce aveam de făcut. Până atunci, toată noaptea mersei fără încetare.

Se lumina de ziua când mă odihneam pe o piatră kilometrică, din dosul conacului familiei Ivăneanu. De departe, un câine mă lătra strident. Cred că aparența mea era destabilă. Simteam cu degetele mele oasele craniului meu supt de amărăciune; simteam ochii intrați în orbite; și mai simteam gura mea însetată. Numai inima nu mi-o mai simteam în piept, era atât de copleșită de du-

* 100 *

rere că nu mai avea la ce să bată. Se resemnase. Avea dreptul să mai tresără emoționată?

La o oră când știam că toți din conac se sculaseră, intrai pe poartă. Mi-era mintea ceva mai clară, căci făcui sforțări să iau o ținută corectă. Vroiam să chem un servitor pe care să-l trimit să mă anunțe, când observai că întreaga familie Ivăneanu era în grădină sub un chioșc. Mă zăriseră, căci se sculară în picioare când eu intram pe portiță. Gina coborî cele câteva trepte ale chioșcului și se așeză pe o bancă ceva mai departe. Când mă apropiai, salutai intimidat și mai mult de privirea lor rece. Nu-mi răspunse nimeni. Câteva clipe rămăsei pierdut. Nu știam ce trebuia să mai fac. Ca să nu se observe lacrimile ce mi se iviseră în ochi, mă repezii la Gina, și, fără a mă pleca, fi zisei emoționat:

— Iartă-mă!...

Era cu scrisoarea mea în mâna, o citise probabil părinților și fratelui ei.

— Iartă-mă! repetai.

Gina, liniștită, îmi întinse scrisoarea.

— Du-te. Rămâi cum ești, nu te pot ierta...;

Apoi se ridică și porni spre fundul grădinii. Atunci înțelei tot, eram respins cu desăvârsire. Ce mult ar fi însemnat pentru

* 101 *

mine în clipa aceea, revolverul!

Mă întorsei cu aceiași pași nestăpâniți, schițai salutul de rigoare familiei Ivăneanu și închizând poarta mai privii o clipă înapoi. Simțeam că regretul mă săgeta prin tot corpul. În drum mă oprii câteva minute în loc, ca un om dezorientat care nu știe pe ce drum s'apuce.

Tocmai seara târziu mă găsii din nou în camera mea

«Rămâi cum ești, nu te pot ierta!»

Atât răspunse Gina, celui, fără de care nu putea trăi nici două zile, cu o săptămână mai de vreme!

Deci... resemnare, nemernicule!... Tu, care te-ai gândit să nu rămâi cine ai fost, resemnează-te!... Aruncă revolverul, dobitocule!... Așa. Bagă-l într'un fund de sertar. Și-acum... uită tot și reti-ți viața!...

Rămăsei în casă și în ziua următoare, nu ieșii nici măcar pentru a mâncă ceva. Astfel mama, văzând că nu dau niciun semn de viață, veni să vadă dacă n'am plecat, fără a o anunța. Ședea pe pat, îngrozită că mă mai aflam acolo.

— Nu vrei să-mi spui ce te chinuiește de suferi atât? mă întrebă dânsa.

— Lasă-mă, mamă!... Pentru ce să mai suferi și tu?...

— Dar sufăr destul bănuind nenorocirea ta.

— Ah, mamă!.. nu cred să fi cunoscut o suferință atât de mare ca a mea! Lasă-mă aici, singur, și fii încrezătoare în copilul tău, ca până acum. N-am să te fac să suferi, dar te rog să nu mă oprești de la nimic. Gândește-te că mintea mi-e întreagă, iar tot ce voi face de azi încolo, va fi ceea ce se cuvine să fac.

— Dar ce ai de gând să faci?...

— Nimic, decât să rămân «cine sunt»!...

De-atunci, între mine și mama se asternu tacere asupra proiectului meu de căsătorie.

Ce mai aveam de făcut?... Soarta fmi ordonase necruțătoare: Înapoi!... Înapoi, băstădule, fiu de târfă, respectă-ți stigmatul!...

Învins de soarta care mă înfeodase definitiv în rândul celor năpăstuiți, am cedat Simțeam cum fiecare fibră din corpul meu cedează. O singură dorință mai aveam: răsunarea împotriva tatălui meu. Dar cum? Să-l fi ucis, cel mai ușor lucru. Dar nu se anunța, dincolo de orice pasiune a mea, sosirea pe lume a unui copil nevinovat... nenorocit ca și mine; un suflețel care sosea aşteptat de vrajba legilor omenești! Pentru el trebuia să trăiesc. Era copilul meu, nu avea să mi-l recunoască societatea, dar aveam să-l

recunosc eu. Și oricât de rușinoasă ar fi fost recunoașterea mea, avea să fie mai bună decât înfierarea lumii: bastard!...

Până atunci, am de respectat stigmatul. Voiu cătă, gândeam eu, să-l îmbrac strălucitor în fire de aur. Eram robul ferecat, care avea o singură dorință: să-si vadă lanțurile aurite. Mi se vor părea mai puțin chinuitoare. Aveam de gând să-mi rafinez categoria profesională. Societatea avea nevoie de mine, dacă mă refuza, altfel de cum eram. Eu, trecut în altă lume, categoria mea socială ar fi pierdut un element de valoare. Eram tot atât de necesar societății, ca și un maiestru de balet care perfectionează baletistele vaporoase. Eu trebuia să înfrânez sau să cizelez viciile femeilor predispuse desfrâului și să le îndrept pornirile spre piața de desfacere. Selecționam prostitutele și le repartizam pe calități.

Până atunci făcusem aceasta din nenorocire și ignorant. Mă hotărîi să încep cu toată pasiunea tocmai pentru că Gina îmi ordonașe: «Rămâi cum ești!» Astfel, mă apucai serios de lucru. Căutai să-mi refac prezența de spirit care era cam jalnică. Închisei inima într'un cerc de fier: ticăloșia. Eram hotărît să fiu nemernic, dacă nu născut, dar creat după propria-mi fantezie. Și reușii, căci a-

X
ream talent la orice. Eram un actor adaptabil la orice rol. Dacă mi s-ar fi cerut să fiu popă, aş fi fost un popă ideal. Am gândit cinsti totdeauna ca și-atunci.

Prima ieșire în «lume» o făcui participând la inaugurarea unui nou cabaret, unde fusesem invitat, dimpreună cu patronul bordelului. Cabaretul acela era tot un fel de bordel cu deosebirea că acolo femeile se numeau «artiste», iar clienții puteau să vie cu femeile cinstite spre a le perverti. Pentru femei, cabaretul era primul pas în prostituție, după cum hotelul era al doilea, trotuarul al treilea și pe urmă bordelul, adică morăntul.

Tinându-se seama de vechimea casei noastre, la inaugurare ni se oferiră locuri de frunte. Oficial sau nu, dar erau de fătă și câțiva reprezentanți ai autorităților. Oficial cu adevărat, era preotul. Acesta făcu o slujbă frumoasă și se rugă Domnului pentru prosperitate, răspândind prin toate camerele apă sfântă și miros de tămâie.

De când intrasem acolo, patronul cabaretului mă trata cu atenție deosebită. Înțelese-i că era doritor de a sta de vorbă cu mine. Între timp «nenea» îmi șoptise ceva. Așteptam o propunere avantajoasă. Ea nu în-

târziă să fie din partea patronului.

— Am nevoie de un director și dumneata ai fi tocmai bun, ce zici?

— Nu e o idee rea, adăugă patronul bordelului, care mă privea cu o privire plină de înțeles.

Nu aveam nici eu nimic împotrivă, deși mă prefăcui că refuz.

— Nu pot, ar însemna să fiu tot timpul ocupat.

— De fel, insistă negustorul — tocmai că te vei bucura de toată libertatea. Numai aşa vei fi de folos aici, având toată libertatea.

Înțelegeam ce vroia: să mă numesc «director» dar să fiu «peștele» localului. Primii, după sfatul tovarășului meu, să intru și cu un capital în combinație.

Vîitorul îmi surâde deci. Eram, de-atunci în fiecare zi la local și ocupațiunea mea era să instruiesc «artistele» și să le aservesc clienților cu bani mulți, dispusă să facă sacrificii pentru cucerirea lor. Veniturile noastre erau scoase din consumațiile enorme ce se făceau prin îndemnul «artistelor». Deci, femeile trebuiau să-și dea sălința să incurce la chef pe cei mai intransigenti clienți. Pentru aceasta, întrebuițam arta mea. Unele dintre «artiste» aveau amanți sau bărbați cari se opuneau, dar pentru aceia aveam poliția la dispoziție.

Fiecare «bărbat» avea câte o pată pe conștiință, așa că în cele din urmă se mulțumeau și ei cu ce le mai rămânea. De altfel, nu ne privea ce face femeia în zorii zilei, când pleca clientul; atunci serviciul ei era terminat, de multe ori și banii clienților la fel.

Pe urmă trebuia să mă ocup cu preschimbarea acelor femei, pentru ca să fie totdeauna elemente noi. Atunci le căutam pe la alte localuri, ademenindu-le cu promisiuni.

Când unele se vedea lipsite de perspective, se sfărșeau, uitate, prin hoteluri dubioase.

Așa trecură primele șase luni. Alungai din mintea mea orice amintire. Nu trăiam decât clipele acelor zile, nu știam nici cine am fost, nici cine aveam să fiu. Mă dedicasem preocupărilor zilnice, cu atâta perseverență încât parcă din activitatea mea rezulta fericirea pe care o dorisem douăzeci și cinci de ani.

Dar, în afară de perseverență, nu mai aveam nimic, sufletul mi-l simțeam stins, ba chiar și pe figura mea observam uneori în oglindă un aer de mort. Zâmbeam fals, juram fals, totul la mine era o mască, dedesubtul căreia mă găseam trist, decepționat și invins. Trăiam, pentru ca să trăiesc, fără nicio credință. O singură poruncă aveam:

«Rămâi, cum ești!» În cadrul acestor vorbe, intra imperiosul: Traiește, nemernicule!...

Dimineața când mă sculam, primul meu gând era: Copilul!... Aveam o mutră gravă, ca și când el ar fi fost lângă mine și mă temeam să nu-l trezesc din somn.

Acest gând îmi stimula existența cu fiorul unei zecimi de clipă. Și era îndeajuns pentru silnicia mea.

Tineam mai departe locuința pe care o aveam în oraș, pentrucă-mi era de mare folos. Pe acolo treceau toate femeile pe căi le «formam» în interesul localului. Niciodată nu a rămas două zile o femeie la mine și erau atât de multe, incât, după o lună de zile, nu le mai recunoșteam. Afară, reputația mea creștea odată cu cabaretului. Ca să uit tot, întrebuiușam fiecare clipă pentru serviciul meu. Dimineața, la ora cinci, veneam acasă, unde dormeam până la vremea prânzului. Mâncam o oră și reluam activitatea. După amiază era timpul când trebuia să caut femei noui. Colindam străzile din centrul, cinematografele, școlile de dans, grădiniile publice sau muzeele. Rostul meu era să procur societății nocturne femei frumoase și vesnic noui. Această atribuție îmi hărăziște soarta și lucram cu îndemânare. Mi se ordonase să rămân cum eram. Am rămas.

Nu vreau să-mi scuz nemernicia, dar eram devotat aceluia ordin. Vocea Ginei a fost vocea legilor, a societății întregi. De aceea eram sincer și n-am căutat a fi printre cei din urmă. Experiența ce o aveam era pentru mine de mare valoare. Mă născusem și crescusem între acele femei al căror organizator eram. La patrusprezece ani conducesem câteva femei cari mă considerau idolul lor, fără să mai vorbesc de Tina care mă consacrase ca amant când aveam abia doisprezece ani. Deci, era firesc să fiu renunțat. Venneau bărbați din lumea bună, cari apelau la concursul meu când întâmpinău dificultăți în dragoste. Căci eu cunoșteam toate sensibilitățile sufletului femeiesc. Toți știau că eu le puteam procura orice femeie. Dar cu o condiție: să fiu plătit bine, pentrucă altă satisfacție nu mai aveam. Nu luam bani pentrucă vroiam să-i strâng; și aruncam cu aceeași ușurință cu care-i câștigam. Au fost mulți, foarte mulți oameni nevoiași, cari au primit ajutorul meu anonim. Personal, nu simțeam nicio satisfacție, nici remușcări pentru opera mea. Nu vreau să spun că mă lăsa rece o femeie frumoasă, dar nici n' o doream. Doream să fac rău oamenilor cari îmi săngeraseră inima, sfidându-mă. Niciodată nu procuram cuiva vreo femeie din lumea de

jos; pentru acelea purtam numai respect și deseori le preveneam. Pe urmă, «lumea bună», pe care o serveam eu, dorea femei superioare, emancipate. Femeile proletare erau stângace și prea morale, nu visau decât cununii religioase, copii mulți și o viață, dacă s-ar fi putut, tihnită, pe când cele de «sus», erau totdeauna predispușe la viciu.

Intr-o seară veni în local un grup de cinci persoane — trei domni și două doamne. Între ei, un funcționar superior dela o instituție de stat, cu soția, o femeie de o frumusețe răpitoare.

Rămăsesem cu privirea ajințită spre ea, tocmai când un client cunoscut, care era lângă mine, îmi șopti:

— Frumoasă femeie! nu?...

Acest client, un om foarte bogat, avea ca scop unic al existenței sale: femeile. Pentru o femeie frumoasă nu se uita la bani. Înținerete și le cucerea singur, acum avea nevoie de ajutorul meu.

Căută să mă iscodească:

— Ce ai de spus?

— Nimic, o cunoști?...

— E soția celui care șade alături de dânsa.

— Si-acum, ce dorești?

— Ce se poate dori dela o femeie frumoasă? Înțelesei.

— Poți să-mi dai adresa ei?...

— Cum să nu!...

Resemnat, fără nicio inflexiune în voce, a-dăugai:

— Poimâine, la ora patru, ești invitatul meu, vom fi toți trei.

El sări, scandalizat:

— Ești nebun! Femeia aceasta își respectă soțul!

— N'are nicio importanță. Cred că nu-i vei cere să-și părăsească bărbatul pentru d-ta?..

— De loc.

Era într-o marți. Joi, la ora trei, d-na X suna la ușa mea. Așa convenisem.

Nu vreau să țin aci un curs de felul cum se cuceresc femeile usoare, deci nu voi spune cum am procedat. În privința cazului expus mai sus, aveam o constatare făcută din experiență: femeia care consumă să meargă într'un local de noapte, chiar însotită de bărbatul ei, e predispusă, subconștient la orice.

Întocmai cum dela sărut, până la pat, nu-i decât un pas, pentru ea tot atâtă este dela cabaret până la hotel.

D-na X își respecta bărbatul, într'adevăr, dar teatral, numai pe scenă; între culise își lăsa libertatea de a face ce vroia. Astfel că eu nu-i vorbii numai de dragoste, ci și despre

frumusețea sa, de gustul cu care își alege toatele pe cari cu adevărat le prețuia, precum prețuia călăuzii frumoși pe cari îi avea în jurul ei și la cari ținea mai mult decât la bărbat. Lă promisi să-i fac cadou un câine de rasă, pentru care îmi promisi că va veni la mine acasă să-l vadă.

Când sosi, era ora trei fix; la patru fix, domnul cu pricina bătu la ușa mea, dar aşteptă cam mult până ce-l primii.

CAPITOLUL VIII.

TRECUSERĂ OPT LUNI dela plecarea mea din mijlocul familiei Ivăneanu, timp în care nu avusei nicio ocazie să aflu ceva de-acolo. Nici nu căutasem, pentru că sufletul me-era închis ca într-o carapace de oțel, prin care nu putea străbate niciun fior. Rare ori când mi-aduceam aminte, credeam că totul a fost un vis, amintirea unui coșmar, care-mi sdruncinase nervii. Uneori, chiar dacă Gina ar fi apărut în fața mea, sufletul nu mi s-ar fi trezit. O uram, pentru că ea mă crease, dându-mi putință să mă avânt spre piscuri necunoscute, dar tot prin ea alunecasem pe un

povăriș din care nu speram să mă mai ridic vreodată. Căci nemernicia mea, era o pantă pe care alunecam tot mai adânc; mai vertiginos, până acolo unde începeam să simt scârbă și dispreț față de mine însuși.

Iar ura împotriva tatălui meu creștea tot mai înverșunată. Era singurul om pe care doream să-l vad, să-i înveninez sufletul, să-l fac să turbeze, sau să-l vad chinuindu-se dispuș, la picioarele mele.

Speram să-l vad. O speranță îndelungată se realizează pe negândite; nu credeam în minuni și nu mă rugam Dumnezeirii ca să-mi ajute. Plan de luptă nu-mi făurisem, aşteptam ca fatalitatea să-mi ofere o ocazie. Ocazia veni.

Sedeam liniștit în camera mea într-o zi, cam spre ora prânzului. Mă gândeam aiurea, fără nicio întă. Auzii zicănituri în ușă. Servitoarea apără cu un zâmbet pe buze, după care înțelesei că mă căuta o femeie.

— Unde este?

— Afară.

— Spune-i să intre, ce mai aștepți?

In clipa următoare intră pe ușă o Tânără, pe care la prima vedere n-am recunoscut-o. Cine să fie? Cunoscusem prea multe femei, de aceea ezitai să-i pronunț imediat numele.

— Nu mă mai cunoști?...

Stam cu gura căscată, căci numele ei îmi înghețase între fâlcii.

— Mara!....

— Chiar eu!.. În sfârșit am putut să-ți aflu adresa.

Mă apucă subit un hohot de râs, nervos, pe care cu greu îl stăpânii.

— Ce ai? Pentru ce râzi când mă vezi!...?

— Nu, dragă, nu te supără, râd de bucuria ce mi-o face vizita ta!...

— Adevarat?...

— De sigur!.. Te-am așteptat luni de zile, aveam convingerea că nu m'ai uitat...

In loc de a mai vorbi, mă lăsai pe un scaun, cu capul în palme. Simțeam că nu voiu mai scoate o vorbă dacă nu-mi ordonam gândirea. Apariția Marei mi-o sdruncinase.

«Voi lovi fără cruceare» gândeam, «mi-a căzut puiul dușmanului în palmă, pe neasteptate».

Era prima dată când mă hotărâm să lucrez cu râvnă. Eram sigur de succes. Mă ridicai hotărât.

— Iartă-mă, Mara, sosirea ta mă bucură peste măsură de mult!...

Păream surprins și înamorat. Ea, mulțumită de complimentele mele, jubila. Dupa vreo oră de discuție, era convinsă că o aşteptasem, cu teată dragostea. Nu știa ce să ia

mai întâi, din câte îi ofeream. Șezurăm la masă și serbarăm cum se cuvenea sosirea ei. Despre cei de-acasă nu-mi pomeni nicio vorbă la început, dar mai târziu, între două cântece, Mara mă întrebă, ne mai putând să-și stăpânească curiozitatea :

— Ascultă, te mai gândești la Gina?...

Fiindcă nu-i răspunsei imediat, ea trase un fum de țigară, pe care mi-l suflă în față.

— Vorbește, de ce taci?.. Te mai gândești la Gina?...

— Nu!.. îi răspunsei, întorcându-i fumul.

— Dar dacă și-aș spune o veste gravă despre ea, te-ar înăhni?...

— În afara de veste că a murit, alta, nu...

— S'a măritat.

— Nu mai spune! Cu cine?..

— S'a măritat imediat, la o lună după plecarea ta, cu un papă-lapte, care de sigur va înghiți copilul care e pe drum, copilul tău... Mă prefăcui fcarte surprins.

— Glumești?!.. Ce copil? Eu nu știu nimic!...

— Nu te mai preface, că doar nu era să-l ia Gina pe ăla, aşa... de florile mărului, dacă n-ar fi avut ceva cu tine... Treaba voastră, eu nu știu să-mi faci destăinuirii senzaționale. Eu te iubesc, înțelege-mă! De aceea am venit.

Când conversația ajunse aci, Mara era la al

patrulea pahar cu vin. Vesta pe care mi-o adusese, mă înveselise mai mult. Pierdusem definitiv pe Gina, dar copilul meu va avea un tată oficial. Mi se ridică o piatră de pe suflet. «Un tată oficial!... Asta face mult», mă gândeam eu.

Veselia mea antrena tot mai mult pe Mara, care-și lua din ce în ce mai multă libertate la vorbă.

— De unde ai aflat adresa mea?...

— O!... dacă ai ști căte trucuri am întrebuită ca s'o pot smulge dela Ginal... Dar, în sfârșit, am aflat-o, și acum sunt aci: ce facem?...

— Ce vrei tu.

— Mă iubești?

— Da, te iubesc.

— Îa seamă, atunci m'ai refuzat, astă n'am să fi-o iert niciodată!...

Continuărăm petrecerea din ce în ce mai bine dispusi. Îmi povestii cum a venit la o rudă din București, dar mai întâi a trecut pe la mine unde dorea să rămână fără a mai înștiința pe cineva.

Rămase la mine. Era tot ce putea fi mai bun pentru mine, pentru răzbunarea ce-mi ardea în piept. Mara nu mă tenta cu nimic, femininitatea ei era pentru mine fără importanță. Nu o doream, dar nu pentru că era ti-

călos faptul să doresc pe sora mea; dimpotrivă, aveam gânduri mai ticăloase, vroiam să mă răzbun; vroiam să fac din ea, tocmai ce făcuse tatăl din mama mea. Poate că eram nebun!.. Știu bine că eram perfect lucid, deși îndrăneala, voința pe care o aveam era o dovadă că mintea mea depășise normalul. Disprețul oamenilor pentru situația mea, de care eu nu eram cu nimic vinovat, mă năucise și mă înrăise. Aș fi lovit în oricine bănuiam că mă sfidează pentru că sunt fiul mamei mele.

Din prima seară am dus-o la cabaret și am căutat să-i sugerez viciul. N'a fost tocmai greu. O fată care primește cu ușurință să rămnă la un bărbat, n'are nevoie de multă îndrumare. În zori am adus-o acasă complet amețită. Pufeam s'o cedez din noaptea aceea cuiva, dar n'ain vrut asta. Dacă mi-ar fi înțeles scopul, în ziua următoare ar fi plecat. Poate ar fi plecat! Vroiam să se vicizeze de bunăvoie, lucru de care eram foarte sigur.

După trei zile era tot mai curioasă de distanța la care o tineam. Veneam acasă, și cum totdeauna aranjam să fie complet amețită, o duceam la pat și acolo o lăsam până a doua zi la prânz. Eu mă sculam înaintea ei și plecam, reîntorcându-mă cu câte un prieten care lăsa masa și plecam apoi împreună în oraș.

Attitudinea mea o contraria. În același timp îi juram dragoste și o lăsam să înțeleagă că sunt prea sărac pentru a întreține o amantă ca ea.

De două ori vroiam s'o viciez: făcea parte din lumea care mă reproba și, apoi, era fiica omului acela. Nu mă gândeam că o ne-norocesc. Predispusă să se prostitueze era, și fără ajutorul meu. Dacă as fi întrebăt-o căți amanți a avut, dela primul, care a fost un grăjdar, ar fi trebuit să se gândească mult, pentru ca să-mi poată spune numărul exact.

Dorea bărbatul mai mult decât pâinea. Cu temperamentul ei nu putea rămâne niciodată soția credincioasă unui singur bărbat, chiar dacă aș fi fost eu acela. M'am convins curând, poate mai curând decât mă așteptam.

Am luerat cu răutate, stiu bine. Atâtă răntate, nu credeam să posed vreodată. Locuind în casa mea, trecând drept amanta mea, Mara trebuia să se resemneze la mine. Dar eu nu eram acela pe care-l dorise. Trecuse o săptămână și eu rămăsesem amantul ei, numai în fața lumii. Se simțea foarte nenorocită. Dar într-o zi am lăsat-o acasă cu un prieten al meu. Ceea ce presimțeam eu, se realiză—devin amanta lui. Crezând că eu nu stiu, conținuă mai departe întâlnirile, întâlniri aranjate de mine. Inlocuii pe acela cu altul. Pe

* 118 *

urmă altul. Seară, la local, o lă-am singură într'o cameră separată, unde și primea prietenii.

Întâi mă făcui că nu știu nimic, pe urmă i-am dat să înțeleagă că nu sunt de fel supărat și de multe ori plecam de-acasă, când i-se anunța vreun prieten. Aprobam, cu o singură condiție: să primească bani. Banii erau un motiv prielnic, mai mult pentru Mara, fiindcă la adăpostul acestei scuze își permitea orice aventură. Eu n' am văzut niciun ban «produs» de ea.

Când, într'o noapte, o văzui complet goală, dansând pe o masă din local, mi-am dat seamă că e pe drumul cel bun. Calea spre bordel îi era deschisă. Din clipa aceea precipitai lucrurile și începui să-i vorbesc de situația mea materială proastă. Ii făcui cunoscut că am nevoie de o sumă rotundă de bani. Salvarea nu era decât dânsa. O lăsai să gândească cum ar putea realiza acei bani. Pe de altă parte, aranjai cu tovarășii mei să simuleze că poliția o caută pretulindeni; în felul acesta, vroiam s'o conving că nu mai poate merge la local.

Intr'una din zile venii acasă vesel și o anunțai că am găsit un mijloc foarte simplu de procurat banii necesari.

— Numai prin tine se poate face, Mara!...

* 119 *

— Bun, ce trebuie să fac?...
— Făgăduiește-mi că n'ai să mă refuzi.
— Iți jur, cere-mi orice!...
— Să stai două săptămâni într'o casă particulară.
— Primesc. Când mergem?...
— Astă seară.

Alergai la bordel și rugai pe Silvia să aranjeze o cameră în fundul curții, pentru o fată care nu vroia să intre în «salon». Nu-i spusei cine era; aceasta se practica de obicei la bordel. Seara dusei pe Mara acolo și după trei zile era complet familiarizată cu bordelul.

Trecură două săptămâni și apoi scrisei scumpului meu tată, lui «papa» cum îl numea Mara. Eram dormic să văd cum va reacționa în fața acestei nenorociri. Dar se vede că nu prea crezut cele ce îi scrisesem eu, căci trecu o săptămână și nu primii nicio știre. Îi scrisesem doar direct. Teamă nu-mi era, pentru că Silvia scosese Marei un carnet roșu și-i luase declarația că de bunăvoie consumte să profesese în bordel.

După alte câteva zile, Silvia mă anunță că cineva s'a interesat dacă se află în Ipana și că cu numele de Mara. După semnalamente, nu era tată ei. A doua zi s'a prezentat un polițist care ceru ca Mara să-l însoțească

la comisariat. Înțelesei că domnul Dumitriu nu vroia să se prezinte personal. Dar astă nu-mi convinea mie. Cu douăzeci și sase de ani în urmă nu i-a fost rușine să meargă cu mama mea în același bordel, nu s'o scoată, ci s'o nenorocească!... Ah, nu! Și pentru aceasta nu vroiam nici eu să-l liberez pe Mara așa de ușor. Făcui tot ce-mi stătu în putință și-l înfruntai. Vroiam să-l văd o clipă în aceeași moșcă în care eu trăisem douăzeci de ani. Eu, care eram ca și Mara, copilul lui!... Să-și vadă și el copilul cum se supune unei torturi mărăcave, așa cum văzusem și eu pe mama mea. Mara era oarecum sora mea; tot astfel, el era tatăl meu, dar nu mă durea acest gând, nu vroiam să-i înțeleg durerea. Imi detestam toate simțurile. Si de ce nu? Un caine depărtat de ai lui, nu-și sfășie propriul său frate?.. Pe mine hula stigmatului mă abrutizase. În momentele acelea eram o fiară sălbatică, nu om. Câtă nemernicie zăcea în mine! Era un viciu moștenit dela tatăl meu, poate.

Își anunță sosirea.

Când l-am văzut intrând pe ușa salonului, nu mai avea nimic din trufia ticălosului, cu care mă sfidase la ultima întâlnire. Era un omuleț mic, palid și pușin adus din spate. Părul și albise aproape complet. Aparența lui poate m'a mișcat, dar mă ținui dârz.

— Domnle, îmi zise încet, te-ai răzbunat! Mi-ai nenorocit copilul, m'ai distrus pe mine și mi-ai distrus casa...

— Nu face nimic, domnule, replicai eu. Cred că nu mă socotești mai vinovat decât te socotești dumneata. Oricum, fapta mea vine după a dumitale, astfel că te consider numai pe dumneata vinovat, singurul vinovat. Ce-am făcut eu azi, este numai ecul mărșăviei dumitale... Adu-ți aminte!

El privea tot timpul în jos. Înțelegeam cât suferă de mult.

— Cel puțin înapoiază-mi copilul...

— Cum nul! Pentru asta te-am și chemat! Intorcându-mă către una din fete, întrebai:

— Unde este Mara?

— La odaie, cu un client.

Lovitura aceasta a fost decisivă.

— Copilul meu! gemu el.

— Nu trebuie să-ți fie scârbă, adăugai eu. m'am născut aci, și toate femeile acestea sunt mai curate la suflet decât d-ta.

— Cruță-mă! se rugă el — lasă-mă să plec mai repede.

— Un moment și suntem gata! Deoarece Mara întârzie, am să-ți afer o surpriză pe Mara întârzie, am să-ți ofer o surpriză pe care cred că nu o vei mai avea niciodată. nu știa încă nimic. Mama se retrăsese de mult

din toate treburile bordelului și sedea în cea mai îndepărtată cameră. Când apăru pe ușă strigai:

— Mamă, cunoști pe domnul?...

Mama aruncă o singură privire vizitatorului și păli îngrozitor, parcă i s-ar fi scurs tof săngele din vine.

— E tatăl meu, mamă?

Ea mă privi mută, iar într'un colț al buzelor i se crispă puțin gura ca pentru un șiuerat. Confirmă doar din ochi, închizându-i. După aceea două șiruri de lacrimi se preliminseră pe obrajii ei.

Se făcu tăcere. Oamenii aceștia se revedeau bătrâni, după atâta vreme. Fatalitatea, căci tot ea mă împinsese și pe mine, făcuse ca ei să se regăsească în același loc unde se despartiseră cu ani în urmă. Mama continua să plângă; tatăl meu plângea și el.

Fetele ieșiseră toate și rămăsesem numai eu și Silvia.

Deodată tată făcu un pas către mama, îngenunchia și spuse:

— Mara, am fost un ticălos!... Nu merit nici-o iertare din partea ta!...

Nu m'a surprins nimic mai mult, decât numele adevărat al mamei mele, pe care eu n-știam. Junci am scos un strigăt îndurerat. Dumitru se întoarse spre mine.

— Fiul meu! zise el, abia ținându-și lacrimile, și cu tine am fost la fel! Trimite pe Mara imediat la țară, iar mâine dimineață vino să stăm de vorbă la hotelul la care locuiesc.

Se ridică, privi încă odată pe mama și apoi ieși cu pași șovători.

CAPITOLUL IX.

CÂND AM PLECAT de dimineață în oraș, Mara ajunsese de mult acasă.

Maral... Puria numele mamei mele, după cum eu purtam numele tatălui meu!... Ce ciudăji oameni! Doi oameni despărțiti de soartă în cele mai ticăloase condiții, de departe unul de altul, cari, pentru a-și reaminti zilnic unul de celălalt, își botezaseră copiii cu numele lor!... Si totuși, nu-mi vine să cred nici azi că tatăl meu n'a fost un ticălos față de mama mea!

Mergeam pe străzi în dimineața aceea, dar cugetul meu ajunsese la o răscrucă periculoasă. Eram, sau nu, în nemernic? Imi venea să run această întrebare, urlând de durere, fie cărui om pe care îl întâlneam în drum.

Lovisem un om dar rănisem pe toși, pe toți: toți aveau inimile însângerate.

Nu, nu trebuia să mă răsbun. Răsbunarea mi-a fixat nemernicia, — al doilea stigmat cu care eram infierat.

Spăla-voiu eu acest stigmat cu ceva? Nu, nici sacrificând viața... Voin spune tatălui meu că viața mea nu-și mai are niciun rost. Trăind sau murind, eu nu voi fi decât o figură de bestială amintire.

La hotel mi se înmână un plic.

— Domnul Dumitriu a plecat de cu noapte și a lăsat această scrisoare pentru dumneavastră.

Luai plicul și pecai. Eram mulțumit că amânase întâlnirea noastră care nu știa cum ar fi decurs.

«Fiul meu, te-am făcut să suferi, recunosc. Orice rugămintă de iertare ar fi absurdă. Deși ai căutat să te răsbuni crunt pe mine, totuși, recunosc că ai un suflet, sufletul bun al mamei tale. Iubește mai departe pe mama ta, căci are nevoie de dragostea ta. Eu voi încerca acum să repar greșala comisă și cred că nu va fi prea târziu. Am încredere în tine și prin tine voi încerca această îndreptare. Până noaptea târziu am lucrat cu avocatul meu și am aranjat ca să se facă toate intervențiile nece-

sare pentru ca să fii recunoscut în fața legilor
ca fiul meu. Am depus o sumă de bani pe
numele tău, la o bancă, bani de cari poți dis-
pune oricând. Vei purta numele meu și tie îți
rămâne sarcina să-l reabilitizezi, pentru că eu
plec din lumea astă unde am pricinuit numai
rău.

Adio

Tatăl tău»

In aceeași dimineață, a fost găsit împușcat
la șosea, într'un boschet.

P A R T E A II-a

A P A R A R E A ! . . .

(Spovedania unui nemernic)

CAPITOLUL I

ACUM, când mă aflu pe patul acesta de spital, chinuit de foame, mintea mi-e clară. Acum înțeleg ce înseamnă un om cu mintea limpede. Si sufăr. Cât rău făcusem omului acela!... Nu trebuia s'o fac. Poate aşa socotea el că era bine: să însel, să batjocorească, pentru satisfacția lui. Câte nedreptăți nu sunt în lume, pe cari legea le apără ca fiind necesare!... De ce l-am derutat eu din cursul vieții sale pe care

— Unde este Mara?...
își întemeiașe fericirea?... De ce m'a derutat el pe mine tocmai când trebuiam să devin soțul Ginei?

O lege tainică ne-a încrucișat drumurile, fără să ne întâlnim, ne-a învățbit, și pe urmă... el m'a lovit, eu am răspuns, l-am răpus, el a murit, eu am învins... Si pe urmă?... Ni-

mic! Am alergat după eterna amăgire, iluzia fericirii, sau fericirea iluziilor sterpe, stupide. Nimic!...

Capitolul vieții mele, pe care l-am încheiat aci, ar trebui să se numească: *Nimic*. Cel care urmează, tot nimic.

Pământul acesta aleargă nebunește în spațiu, făcându-ne să credem că e lăsat pe centrul fericirea noastră. Sunt oameni cari afirmă că există un Dumnezeu care conduce totul, dar nimici nu spune clar adevarul, că omul a creat pe Dumnezeu, tocmai fiindcă avea nevoie de iluzii. Nimic nu hrănește sufletul ca iluziile. Dar și iluziile și sufletul și dumnezeirea, sunt nimic! Adevarul este omul! Omul de măine!...

Oamenii de azi sunt legați de prejudecăți; dacă nu urăsc sau iubesc, nu pot trăi. Așa a fost tatăl meu: îi plăcea să-și vadă semenii chinuindu-se. Poate tocmai pe acei pe cari și iubea mai mult, pe aceia îi chinuia. Copiii și strică jucările cele mai frumoase; am văzut pe alții cari prindeau păsărele și după ce le dădeau câte bunătăți toate, le scoteau ochii.

Eu, fără să-mi dau seamă, săvârșisem o丧tă egal de gravă cu a tatălui meu. Superioritatea mea ar fi fost aceea de a nu fi răspuns tot cu răutate. El a murit, pedepsindu-se singur, eu am rămas ca un erou asasin, și am

primit ca bună hotărîrea lui de om învins.

Moartea tatălui meu îmi sdruncinase nervii, dar îmi limpezise mintea. Trei luni de zile de la înmormântarea lui, am pribegit. N-am vrut să mai știu de nimic, simțeam doar nevoia să fiu cât mai departe de toți, chiar de mama mea. Am lăsat-o să facă ce va crede, dimpreună cu Silvia. Am alergat pretutindeni, nu n-am oprit nicăieri. Am alergat după o năluță nedefinită. Speram să găsesc și să cunosc, dar n-am găsit-o, — poate nici nu exista. Am căzut bolnav într-un spital din fundul Moldovei; atunci am scris mamei mele și ea a trimis pe Silvia să mă ia. M'a adus acasă unde am mai zăcut două luni. Unde am fost? Ce am făcut? Nici eu nu știu. Am simțit doar nevoia să fug fără încetare.

Când am deschis ochii limpezi, am văzut că eram într-o casă necunoscută, dar mare și frumos mobilată. Eram singur. Am întins mâna și am luat o carte de pe măsuța de lângă pat. Mintea-mi era încă neclară, căci nici nu mi-am dat seamă că mai ținusem odată în mână același album cu fotografii. Pe urmă l-am recunoscut: eram în casa tatălui meu, la țară. Mai târziu aflai și restul. Advocatul părintelui meu, procedase la deschiderea testamentului, după o lună de zile, și dimpreună cu mama și cu ceilalți, hotărîseră ca moșia să-mi

rămâna mie, iar celelalte proprietăți Marei și mamei sale.

Cât am stat în pat, am cugetat cum să încep o viață nouă.

Viață nouă! A fost strigătul vietii mele amărîte. O viață nouă, plină de muncă cinstită, productivă și frumoasă! Reabilitarea! Ah, da, reabilitarea!...

Când m'am hotărît pentru aceasta, eram în curte; tocmai începuse o ploaie, spre seară. Mama mă chemă din ușă îngrijorată să nu-mi facă rău răceala de afară. Alergai printre primele picături.

— Plouă, mamă, plouă!... strigai eu cu bucurie și îmbrăjișându-mi mama o ținui pe loc în ploaie. Atunci făcui jurământul:

— Mamă!... Îți jur că voi munci, voi săfuri lucruri frumoase, voi face oamenii fericiți, ca să mă reabilitez și pe mine și pe tata!... Voi munci, mamă!...

In lumina fulgerelor, văzui chipul mamei mele brăzdat de vremuri, luminat și udat de lacrimi. Mă credea...

Fiindcă era spre toamnă, începui să prepar tot ce-mi trebuia pentru munca ce mă aștepta în primăvara următoare. În primul rând căutai să cunosc oamenii ce mă înconjurau. Era un sat mare, dar prea sărac. Tânărăii mă oco-

liră, crezând că și eu, ca și tatăl meu, voi păstra între mine și ei veșnică prăpastie dintre boieri și tărani. Luai contact direct cu ei, ecolind la început pe notabili. Tânărăii se temură de prietenia mea și continuă cu îndărătnicie să-si mențină atitudinea de la început. Atunci chemai într'una din zile pe preot la masă la mine. Era un bătrân cinstit și cincernic. Ii vorbii de diferite proiecte ale mele și mă aprobă, obligându-se ca în dumineca următoare să vină cu căjiva săteni, pe cari îi săia mai răsăriți, ca să ne sfătuim.

Cunoștințe în agricultură nu aveam, și mă gândii să las tărănilor puțină să muncească pământul cum vor crede că e mai bine. Credința mea era că ei singuri vor face treaba mai bună de cât mine care nu mă pricepeam. Si apoi nu intenționam să fac avere, vroiam numai să muncesc ca oricare alt om.

Părerea mea nu plăcu tărănilor tocmai pentru că propunerile veneau dela mine.

Fie că se temeau de vreo cursă, fie din alte motive, nu vroiau să primească a munci de capul lor. Atunci schimbai propunerea și promisei că voi conduce eu totul, dar toti să fim egali.

— Oameni buni, — le ziceam, — vreau să lucrăm cu toții pământul, în aşa fel ca să dea cât mai mult rod. Credeți-mă, sunt cinstit.

Gândindu-se la tatăl meu, unii dintre ei vorbeau pe de lături: «Așchia nu cade departe de pom. Cum a fost și bătrân o să fie și cel Tânăr!»

Tinurăm câteva consfătuiri, dar nu reușii să capăt încrederea lor. În timpul acesta mă hotărri să comand din Germania, un plug cu alții și, odată cu el, și alte mașini agricole.

Tocmai cu această ocazie le prinse gândul: țărانului când îi vorbește cineva, trebuie să și facă dovada că este adevarat. Văzând unele tele, mai cu seamă plugul, dintr'odată se schimbară. Devenirăm prieteni. Plugul acela făcea să le salte pieptul de bucurie. Il măneau cu ochii. Nu era zi să nu vină să-l vadă și să-l îngrijească. Astfel le mai deschisei gura:

«Așa mai zicem și noi, boierule! Cu ăsta ari în trei zile toată câmpia și dealul».

Așteptam primăvara.

Tatăl meu ședea în timpul iernii la oraș, eu rămăsei în sat. Eram cu mama și cu Silvia, care promise să vină cu noi. Neavând ce fac, ne ocupărăm de oamenii din sat. Mama și Silvia căutără să ajute pe cei nevoiași. Am avut prima dată ocazia să cunosc pe mama ca gospodină. Câtă deosebire era față de aceea de mai înainte! Nici nu-mi venea să cred că era una și aceeași femeie. Curtea era plină de toate vietătile, orânduite ca de o gospodină

emerită. Se aflau acolo vaci, capre oi, păsări de tot felul și toate selecționate din rasele cele mai bune. Cum putuse să-și păstreze întregi, toate însușirile de femeie?

Se împliniseră două luni de când ședeam la țără și nu-mi venea să cred că două femei pe cari le știam fără experiență, au putut realiza tot ce vedeam.

Eram mulțumit!...

Dar și fericit?...

Asta, nu!... Banii nu aduc totdeauna cu ei fericirea. Banii pot asigura îndestularea, care nu-i tot una cu fericirea.

Când mă aflam pe câmp și priveam dealul din hotar, știam că dincolo de el îmi îngropasem fericirea. Trecuse anul de mult și eu încă nu auzisem o căt de mică știre de acolo. Mă mai hulea?... Cine putea să știe!

Aflasem de la țărani că Gina și cu bărbatul ei locuiau la conac, că el se purta nu tocmai bine cu țărani și că se află totdeauna în ceartă cu vecinii. Un astfel de om nu putea fi bun prieten, mai ales cu mine. Rugam oamenii să-l ocolească tot mai mult.

Veni timpul să-l cunosc și să am un conflict cu el. Primul conflict, pentru că pe urmă mai veniră și altele. Susținea că vitele din satul meu intrau în pădurea lui și-i produceau stricăciuni. Asta se petrecea tocmai la sfârșitul

toamnei, când pomii erau complect desbrăcași de verdeajă care ar fi ademenit vitele. Pentru asta dăduse ordin pădurarului să prindă vietele și să le ducă la opreală. Prin seceră doi boi și cerea despăgubiri. Era o absurditate care mirosea căt de colo a provoca. Totuși trimis ei un lögofăt cu banii ceruți și-mi înapoiă vietele. Credeam că se va opri aci. După o săptămână interzise țărănilor mei de a mai trece pe șosea, spunând că podul era construit de el. Toți oamenii știau că podul a fost făcut de județ, iar el nu pusese decât două căruje de pietriș la marginea podului, lucru pe care l-ar fi făcut orice țăran.

Oamenii veniră din nou la mine.
— Ce pot face eu? îi întrebai.

— Să mergeți la el și să-i vorbiți!...

Oamenii, în bunătatea lor, socoteau că era cel mai ușor lucru de făcut.

— Duceți-vă d-voastră, e mai bine, întrebați-l ce vrea.

Veniră mai târziu și-mi spuseră că omul acela era nebun de abinelea. Pretindea să nu mai treacă nimeni pe pod, altfel îl dărâmă.

Îl înțelegeam destul de bine: căuta ceartă. Mă dusei cu cățiva țărani la prefectul județului și-i comunicără. Râse și el de prostia vecinului meu. I se făcu o adresă prin care era rugat să nu mai pună stăpânire pe avereia satului.

Trebua oare să i se spună aceasta?... Era

un lucru știut de toți că un pod din șosea se considera avereia statului. Știa și el.

De atunci ura lui se dădu pe față. La două, trei zile mi se comunica căte o faptă de-a lui. Il lăsam în pace. Chiar când îmi omorî un bou, nu protestai. Prinse curaj, trecu pe pământul meu și vână câteva zile la rând.

Țărani turbau de necaz; mă credeau fricos.

— Nu semeni de loc cu răposatu'!... îmi reproșau ei.

Tăceam, sau cel mult zâmbeam.

— Dacă îl vei mai lăsa mult, boierule, să știi că o să vie în sat să se facă stăpân!...

Vorbele lor se adeveriră. Intr'o duminecă de dimineață, el apără în mijlocul satului în costum de vânătoare, cu două puști, cu patru câini și trei slugi după el. Prima lui grija a fost să lase câinii slobozi, ca să se încăiere cu ceilalți din sat. Urla căt îl ținea gura, preținând oamenilor să-si lege câinii căt timp va sta el acolo. Se năpădesce în fața bisericii, ca un cuceritor care aștepta satul să se predea, dând mereu ordine în stânga și'n dreapta.

Veni un țăran care-mi povestî întâmplarea. Mă apucă un râs pe care năl mai puteam opri.

— Râzi d-ta, boierule, dar pe noi ne doare sufletul când vedem că-și bate joc de satul nostru un venetic ca el. Și apoi, te crede pe matale prea de nevoie...

Pătruns de durerea omului, îmi luai haina

și ieșii. Tânării aveau dreptate. Vroiam să-l întreb ce dorește și mă așteptam să ia o poză aragonă. În cazul acesta, eram hotărât să-l pălmuiesc. Trecuseră, doar, trei luni de când nu se mai astămpăra. Mărturisesc că jocul acesta mă amuză, căci toate faptele lui le socoteam inspirate de Gina. Erau momente de fericire când mă gândeam că, măcar aşa, Gina se mai gândeau la mine. Dacă-l pălmuiam pe bărbatul ei, indirect suferea Gina. Dar ce-i puteam face? Însemna să par caraghios față de săteni și nu voiam.

Am avut noroc că presupunerile mele nu se realizără. Dimpotrivă, îmi ieșî înainte, de parcă nu s-ar fi întâmplat nimic, și-mi întinse o mână larg deschisă, ca la un vechiu prieten.

— In sfârșit!... zise el râzând cu toată gura — a trebuit să trec pe aci, ca să am cinstea să te cunosc!... Dar e bine și-așa decât de fel! Dă-mi voie să mă prezint: Alexe Corbu, vecinul d-tale...

Tânării pufniră în râs. Eu am rămas surprins de atitudinea lui și chiar de mutra lui caraghioasă.

Era un om scund, gras, cu față roșie, iar urechile îi erau întinse în părți ca două aripi de liliac. În gândul meu mi-am zis:

Sărmana Gina!..

Omul acesta părea de la început laș și ipocrit. Nu-l mai văzusem până atunci, dar de la prima ochire îi înțelesei firea: era veninos!...

— Nu vă înțeleg, d-le Corbu?

— Prietenia, dragă!...

— Dar în felul acesta? !...

— Ce să-ți fac?... Destul de rău, dacă tineri ca d-ta, nu vor să respecte pe cei bătrâni!... Am așteptat să vii d-ta să mă vizitez, prima dată... aşa se cuvenea!...

Mă izbea în față ticăloșia lui, ca miroslul de amoniac. Il lăsai să vorbească ce voia, altfel nu aş fi putut să-mi stăpânească indignarea. Mă cuprinse de mijloc cu un braț și ținu să se plimbe cu mine câtva timp. Imi vorbi de toate, chiar și de Gina. Ba îmi comunică dorința ei de a ne vizita din timp în timp.

Ce puteam să-i mai răspund eu? Să-l fi luat la palme? Însemna să-l învățbesc cu tânării, pentru că mai toate stricăciunile nu mi-le făcea mie, ci tânărilor.

Ne despărțirăm buni prieteni. Speram că de atunci ne va lăsa în pace, dar după o săptămână reapărură protestele.

— Ce-i facem, boierule? Ne-a schilodit vițele!... Trebuia să-l fi schilodit noi pe el, atunci când l-am avut în palmă... aşa-i?

Cât putui i-am mai despăgubit eu.

Dar ei nu erau mulțumiți. Nu știu cum făcură de-l prinseră într-o seară și-l bătură sdravăn pe amicul Corbu. Drept dovadă mi-adusera pușca lui. În felul acesta se cuminți. Atârnai pușca lui în panoplie, lângă ale mele. Era primul trofeu...

CAPITOLUL II.

VENI SF. NICOLAIE. De ziua aceasta, tatăl meu creiașe un obiceiu: venea la țară să-și serbeze ziua numelui său, cu țaranii. Hotărîi să fac la fel. Chiar dacă nu mă gândeam eu, lucrurile tot aşa ieșeau. Țaranii aveau suflet; cu sufletul lor, ei știau să facă lucruri uimitoare, cu cari răscoleau și-o inimă de lup ca a lui Corbu. Se pricepeau să răspundă la bine ca și la rău. Cât de bine rezolvaseră ei conflictul cu vecinul meu!... Si, pe urmă, nu-i oprea nimic, când îl întâlneau pe șosea, să-l salute cu toată plecăciunea. Ei calculaseră cu răbdare și, la momentul prielnic, au știut să pună capăt lucrurilor, pe cari dacă le lăsau pe seamă noastră, de sigur că le-am fi complicat cu lungi procese.

Cu mine, au procedat la fel. La bunătatea mea, au răspuns cu bunătatea lor.

Când, în ajunul sărbătorii, spuneam mamei că ar fi bine să chemăm, a doua zi, cățiva săteni la masă, ea a râs.

— Ce copil ești!... Tu nici nu știi ce ți se pregătește, de acum două săptămâni!...

Mama, prevăzătoare, aranjase cele de trebuință.

A doua zi, din zori, până nu mă sculasești, auzii afară chiote și pocnete de pistoale. Era

nlăț de mare sgomotul, încât credeam că am fost luat cu asalt de o armată întreagă. Văzui în curte o ceată de flăcăi călări, gătiți cu hainele cele mai frumoase, de sărbătoare.

— Au venit flăcăii în vizită la tine!... striga mama, — dă fuga și-i primește!...

Eram atât de emoționat, că nu știam ce să mai fac.

— Să trăiești, boierule!... Ziua de azi la mulți ani!... strigări cei de afară, când coborii.

Le strânsei mâinile fericit.

— Am venit să te luăm la biserică!...

Cerui calul și plecai cu ei.

La biserică găsii tot satul. După slujbă pornii spre casă cu vreo sută de săteni dimpreună cu nevestele lor. Mă uimise pregătirea acestor oameni, cât și-a mamei mele. Găsii acasă sala cea mare plină de mese aranjate pentru petrecere. Incepură să se aducă băuturi calde și mâncăruri ca'n basme. Apoi fripturi și vin. Nu trebuia mult și apărură și cățiva lautari.

Eram alături de mama, la masa din mijloc. Nu mă stăpânea niciun gând, pentru că sătenii îmi vorbeau căte zece odată, dar priveam spre mama și veselia ce i-o citeam pe față mă înveselea și pe mine.

Incepură urăile, cântece, chiote, până când Pârvu, cel mai venerat om din sat, care sedea în capul mesei, strigă :

— Ia, mai taceți, mă... zurbagilor!... (Apoi adresându-se mie:) — Boierule, Dumnezeu să te fie mulți ani! Dar să nu-ți fie cu supărare, din mila Domaului sfânt, eu... Pârvu, ții-ani adus un dar azi, de Sf. Niculae... Să-ți ajute Domnul să tot ai, că numai bine ar fi și pentru noi, dar eu ți-am adus darul ăsta, numai-așa, ca să cinstesc fața matale!...

Scoase un ștergar alb și frumos, pe care veni de-l puse dinaintea mea pe masă. Abia atunci înțeleseși de ce toți țărani aveau câte o legăturică cu ei. După bătrân, urmară ceilalți. Rămăsei pe gânduri. Se umpluse masa cu diferite daruri. Erau cămași, șervețe, scoarțe, batiste și toate ornate cu numele meu. Privii spre mama și ochii ni se umeziră la amândoi. Ne gândeam la alte vremuri, urâte.

— Tu nu vezi, oamenii îți fac zestre!... zise mama râzând.

— Da, zestre, boierule!... strigă alt țăran — că... vezi d-ta, am vrea să te știm odată căpătuit... Să nu vă fie cu supărare, dar nevastă-mea avuse și ea un dar de făcut și nu-i vine să-l dea. I-o fi rușine, că-mi zise mie: dă-l tu, bărbațe!...

Ceilalți, știindu-l bun de glume, începură să râde.

— Ia să vedem, mă Avrame, ce-ai adus tu boierului!...

— Nu eu, mă, nevastă-mea! răspunse el.

Și puse în fața mea o legăturică. Mama o desfăcu repede și scoase la iveală un capișon de copil, lucrat foarte frumos.

A fost culmea râsetelor.

— Acum, vrei nu vrei, boierule, trebuie să te'nsori!...

Darul acela a fost începutul adevăratei veselii, care aş fi dorit să nu se mai termine. Petrecurăm mai departe numai în glume. A fost destul ca unul să înceapă, pentru că toți să se scoale la joc. Cum nu prea era frig afară, hora se ncinse și'n curte. În casă, percepto-rul juca cu nevasta primarului; primarul cu nevasta altuia și-așa mai departe. Până și Silvia intrase în horă.

Nu era nimeni trist, nici mama; numai sufletul meu Tânjea. Ochii inamei mele erau singurii martori, căci căutau tot timpul să mă trezească cu câte o muștrare.

Mă simțeam bine, în jurul meu erau oameni buni, simpli și curați la suflet. Ei erau nădejdea mea, după cum eu eram a lor; în ei credeam și cu ei speram să fac lucruri frumoase. Când îi vedeam atât de naivi, ca niște copii, dănuind înainte-mi, inima mea se umfla, bătea de bucurie, mai tare, din ce în ce mai tare. Eram acolo unde trebuia să fiu, între visătorii pământului, între muncitorii credin-

cioși, cari se hrăneau ca și mine, numai cu vise. Tărani erau visători. Ei poetizau peticul de pământ, îl descântau și-apoi când băgau în brazdă, răscoleau, amestecând laolaltă cu bulgării, și visurile și sudoarea lor amarnică.

Îi ascultam încântat. Când, deodată, ușa se deschise și în prag apăru d. Corbu. Ivierea lui produse o tăcere generală. Mie mi se făcu negru înaintea ochilor. La atâtă îndrăzneală nu mă așteptam. Căutați să mă desmeticesc.

— Bună ziua la toată lumea!... zise el, privind împrejur cu atâtă perfidie, ca și când nu fusese el cel care încasase cu câțiva timp mai înainte bătaia. Apoi, către mine: Bucuros de oaspeți, vecine?...

— Mă rog... Cu placere!...

Ce puteam să-i mai spun?!

— Am socotit că nu se face ca la o astăzi mare pentru vecinul nostru, să-l trecem cu vederea...

— Poftiți, luați loc, d-le Corbu!...

— Numai decât, dar sunt cu soția, am lăsat-o în sanie...

Ticălosul!... Ce plan drăcesc mai era și acesta!... Reînîndu-mi, pe cât puteam, aparența de om liniștit, zisei mamei:

— Mamă, ieși repede afară, avem musafiri! Prezența Ginei acolo mă îndurera. Întâlni-

rea noastră, revederea după atâtă timp, e fost, poate contra voinței lui Corbu, foarte simplă. Nicio tresărire, doar un salut banal ca unui vechiu prieten. Am schimbat, calm, emândoi, primele vorbe.

De când n' o mai văzusem, Gina se mai înplinise la corp, iar frumusețea ei era mai vie. Mă privea cochetă și toate întrebările mi le adresa zâmbind. Din partea mea, nu-i arătam nici ură, nici prietenie. Venise la mine și mă măgulea acest lucru, pentru că ea fusese aceea care mă respinsese. Despre bărbatul ei știam ce ascundea în dosul prieteniei lui: speranța că va pune mâna, odată, pe averea mea. Făcuse imprudență de spusese altora gândul acesta și eu l-am aflat. Nu înțelegeam pe Gina!... Pentru ce primise să vină? Mă respinsese atunci, cu toate că știa că urma ceva care o va dezona!.. Eram pentru ea omul hulit, de care trebuia să se ferească. Nu era ea aceeași femeie care a știut atât de bine să mă respingă la ultima noastră întâlnire din grădina casei lor?... «Rămâi cum ești, nu te pot ierta». Această frază pe care o rostise ea liber, uitând de tot ce avea să vină, aceste vorbe săpaseră în inima mea o dără de sânge. Dacă aș fi avut o armă, de sigur că aș fi răspuns cu moartea mea acestei apostrofe.

lat-o acum, surâzătoare... Pentru ce primise să vie? A fost forțată? Dar nu părea nici de cunoscere. Bărbatul caraghios aducea pe nevastă sa la fostul amant! Într'adevăr, în lumea lor, prejudecăți de soiul acesta nu există. Nu era prima dată când vedeam pactizând pe bărbatul și pe amantul aceleeași femei. Dar eu eram un proscris, iar despre sufletul Ginei știam că era destul de nobil!... Totuși, țăraniii cari se aflau în sală știau că tatăl copilului Ginei sunt eu. Am observat că unii dintre ei făceau gluște pe contul lui Corbu.

Toată jongleria prieteniei lui o înțelegeam, n'o înțelegeam însă pe Gina!

— Tot visător ai rămas, zise ea, văzându-mă pe gânduri, după ce Corbu intrase în discuție cu primarul.

— Poate par azi aşa!

— Te văd că ești gata să oftezi.

Bărbatul ei se apropiă de noi.

— Vecine vorbi el, ne plăcăsim acasă singuri, ar fi bine iarna asta să ne vizităm cât mai des. Nu-i aşa, Gina?

«Canalia» gândii eu «ați uitat cine sunt?» Dar privirea turburătoare a Ginei îmi opri gândul.

Până după miezul noptii, privirea ei neînțeles de turburătoare, m'a urmărit mereu. Eram încă la masă, țăraniii plecaseră de

mult. Mai rămăseseră doar primarul, percepto-rul, nevestele lor, doi învățători mai în vîrstă, Gina cu bărbatul ei și ai mei. Corbu se cam întrecuse cu băutura, avariția îl îndemna să se folosească de prilej. Spunea fleacuri și mă tutuia prietenos. Gina îl privea linistită.

Oricât, dar înțelesei că suferă. Cum ceilalți începură să joace, rămăseserăm câtva timp singuri la masă. Bărbatul ei adormise pe scaun.

— Ești fericită? o întrebai eu încet.

— Nu vezi? și-mi arătă cu privirea spre el.

— Să totuși... ești veselă.

— Ca să nu fiu altfel.

— Totdeauna femeile sunt ipocrite.

— N'ai dreptate!...

— Ba da. Cunosc o femeie, care n'a fot prefăcută decât față de mine!...

— Eu?...

— Da... dumneata.

Gina oftă.

— Observ că și d-ta oftezi!..

— Mă prefac.

— Cred.

In timpul acesta, bărbatul ei se așeza mai bine pe scaun și-și lăsa capul pe masă.

— Privește fericirea mea, zise Gina, arătându-mi-l. Ar trebui să-ji mulțumesc pentru ea!..

Ochii-i erau umezi. Eu tăcui.

— Bine faci că nu vorbești!...
Mă ridicai de pe scaun.

— Nu vorbesc, pentrucă vreau să te crut
Gina se ridică și ea. Privirile noastre se
întâlniră înfruntându-se. O clipă gândii: «Fe-
meia aceasta îmi vrea răul!..

— Spune-mi, o întrebai eu, îndepărțându-
ne de masă amândoi, în același timp — ai
vrut să vii la mine?...

— Da. Voiam să te văd.

— Dar între noi se săpase o prăpastie!...

— Ti s'a părut, eu însă, te iubesc!

— Acum?!

— Totdeauna te-am iubit.

— Să... totuși....

Ea lăsa privirea în jos o clipă, apoi o ri-
dică.

— Ascultă, nu vreau să deschid un pro-
ces între noi. Să uităm pentru un moment tot.
Am primit să vin aci, deși mi-era greu să te
văd. Însă omul acesta urmărește un scop: vrea
ceva, nu știu bine ce, dar ceva care e în de-
trimentul tău. Mă rugăt să-i fiu tovarășă. Am
primit...

— Să-mi spui aceasta, crezând că voi fi
bucuros?...

— Da, bucuria amândurora. Vreau să con-
tinuăm dragostea...

— Mai poate fi dragoste între noi, Gina?!
Nu crezi tu că firul dragostei noastre s'a rupt
cu desăvârșire?

— Poate că da, poate că nu! dar îl vom
înnoda. Uite aşa...

Imi apucă gâtul cu amândouă brațele și
mă sărută.

Din noaptea aceea devenii amantul Ginei.
Refuzase să-mi fie soție, pentru ca mai târ-
ziu, fără remușcări, să devie amanta mea.
În felul acesta îi aveam în fiecare săptămână
musafiri, de duminecă dimineață până a doua
zi.

Pentru ce primisem acest târg? Pentru
Gina?... Amicul meu, Corbu, știa foarte bine:
pentru ca să-mi văd copilul!... Trăia aproape
de mine, suferea ura ascunsă a tatălui său
oficial, dar era copilul meu pe care-l doream,
pentru care trăiam.

Știa, amicul Corbu, că eu doream copilul
și de aceea îmi sfredela inima, jucându-se
cu mine! Eram o jucărie în mâinile aceluia
om. El știa să dea lovitura la timp. Se înse-
lase când crezuse că într'adevăr, Gina nu mă
va iubi; ea primise târgul tocmai pentru a
fi mai aproape de mine; iar eu primeam ori-
ce, pentru ca să-mi văd copilul. Cât timp cre-
deam că va fi imposibil să-l văd, nu mă gândeam
prea des la el, aveam tăria să-mi înă-

buș orice dorință. Dar când Gina apărea, dragostea mea pentru copil rupea orice zăzuri. Corbu ghicea.

— Ei, bine!... zisei odată Ginei, — dar tu nu ai de gând să-mi vorbesti despre copil?... Parcă nici n-ar fi existând!

— Nu te supăra, voi am să-l aduc odată pe neașteptate!...

Adevărul era, însă, că bărbatul ei nu-i da voie să-l aducă. Așa stăteau lucrurile. Într-o zi, Gina încercă să ia copilul cu dânsa, dar el și interzise: «Copilul nu va ieși din curte!»

După ce-mi comunică această știre, Gina voi să mă consoleze, dându-mi o rază de speranță:

— Când va fi cald, să vîi prin preajma casei noastre și ai să-l vezi.

Aceasta era fericirea ce-mi oferea. Trebuia să mă strecoar hoțește prin tufișuri, ca să doț vedea în fugă, chipul copilului meu.

CAP. III

ÎN SERILE CÂND RĂMÂNEAU LA MINE jucam cărți. Aviditatea după bani îl făcea pe Corbu să joace nebunește. Il lăsam să câștige, nu mult, doar cât trebuia ca să fie încântat. Uneori mi-era milă de el. Aveam o sin-

șură mustrare de conștiință, aceea că deși îi cunoșteam gândurile, nu-l înlăturam din calea mea. Dar era oare posibil? Înlăturându-l pe el, pierdeam pe Gina și speranța de a-mi vedea curând copilul. Știam că omul acela ținea sub călcăiul său, sufletul meu. De câte ori nu-i simțeam loviturile!... Mă înțovărășeam cu el, contra mea. Când el se supăra, eu trebuia să zâmbesc umil. Era doar, tatăl oficial al copilului meu!. Era legea, că reia trebuia să mă supun fără crâncire!...

Gina mă înțelegea, căuta să-mi aline chindul, dar ea nu putea suferi alături de mine. Dorința ei se realizase: găsise în mine dragostea ei. Când pleca dela mine, știam că întru celălalt Gina nu mai oprișe nimic din ce avea mai frumos. O singură satisfacție aveam: aceea că el se amăgea, crezând-o aliata lui. De multe ori, Gina îmi povestea planurile pe cari le făceau împreună.

«Cucerește-l», o îndemna el, «zăpăcește-l, întruca să nu-și mai dea seamă ce face! Numai astfel vom putea pune mâda pe avereala lui».

Și în culmea hotelor de râs, Gina repeta spusele sale: «Orbește-l cu promisiunea că odată ai să fii amanta lui!»

— Si tu ce-i spui? o întrebam pe Gina.

«Ah, dragă, dar omul acela îmi cere să fiu

amanta lui și tu, de sigur, nu-mi dai voie nu-i
așa?

«Nu, însă promite-i că vei fi a lui, atunci
când va trece jumătate din averea ce o are,
pe numele copilului nostru. Înșeală-l!»...

Acesta era Corbu, și'n față lui trebuia să
fiu calm, să răspund zâmbind cordial la salu-
tul său și la complimentele stupide pe cari
mi le făcea uneori. Era atât de sigur de Gina,
încât uneori o lăsa câte trei, patru ore singură
cu mine.

Când Gina i-a spus că eu sunt aproape
convins să fac ceea ce dorea el, adică în toam-
na următoare să cedezi, pentru copil, jumătate
din averea mea, rivalul meu jubilă. Se consi-
dera cu un pas avansat pe teritoriul meu.
Însă, spre a vedea dacă poate să fie cu desă-
vârsire ticălos, spusei Ginei să-i comunice că
hotărîrea mea s'ar realiza mai curând dacă
el ar consumă ca ea să devină amanta mea.
Voiam să cunosc pe omul acela, care spunea pe
toate drumurile că și iubeste revasta. Si Gina
nu întârziă cu răspunsul, nici două zile. O
înțelesei după lacrimile pe cari nu și-le pu-
tea stăpâni.

Deci puteam să o am amantă, cu consuma-
mântul bărbatului ei. Căutai să liniștesc
pe Gina:

— Nu mai plângă, lasă! Bărbatul tău e dis-

pus și consumă să-mi fii amantă și crede că
eu nu cunosc planurile sale diabolice.

Vei fi amanta mea, dacă soarta ne-a rezer-
vat acest noroc. Să ne resemnăm. Iar dacă
Dumnezeu să unit cu el, noi să ne unim cu
dracul, dar să-l învingem!... Să fim uniți, pen-
tru copilul nostru; lui să-i oferim o soartă
mai bună. Vei lupta tu lângă mine? Vei suferi
alături de mine? Vei muri cu mine?...

— Dar n'am să te părăsesc niciodată!...

Se ținu de cuvânt. Dragostea Ginei a fost
singura mea fericire și care a ținut până la
sfârșit.

Toată lumea știa că Gina era amanta mea,
lucru pe care nu-l ascundeam tocmai bine;
numai bărbatul ei zâmbea încrezător și satis-
făcut. Si zâmbetul lui lua proporții când Gi-
na îl asigura că totuși nu-mi va ceda vre-
odată. Omul acela care se dovedise hrăpăreț
peste măsură putea să fie și prost tot pe-
atât. Speculașe vecinii, cumpărându-le teren-
urile pe prețuri mici, înșelase pe tatăl Ginei
luându-i toată moșia. Gândul lui era să pună
stăpânire până dincolo de mine. Ce putea să
însemne Gina, pentru ambicia lui?...

Sosi primăvara și, odată cu ea, și munca la
câmp, pentru care chemai sătenii, după cum
ne înțeleserăm. Trebuia să muncim pământul

în comun, dela arat până la treerat. Plugurile cu cari se lucrase până atunci erau prea mici, nu îngingeau fierul decât cel mult o palmă adâncime, pe când cele cu aburi intrau câteva palme în pământ și-l răscoleau. Observai că sătenii arătau în purtarea lor față de mine o răceală și nu știam care e cauza acestei atitudini.

La prima ocazie îmi spuscră că se cam tem să nu piardă grâu de sămânță. Era o naivitate, deoarece plugul cu aburi nu putea să aducă vreo pagubă. Nu aveam nevoie să fac tovărăsie cu ei, deoarece pământul meu era de donă ori cât al lor. Tineam, însă, profite și ei de prisosul ce-l da lucratul pământului cu mașina. Indărătnicia tot mai accentuată, cu care discutau cu mine, mă mâhnea. Seară plecau complect lămuriți și convinși, dar dimineața apăreau cu aceeași teamă făcută în privire. Sovăiala asta nu le-o puteam înțelege. Nu știam că țărani erau învrăjbiți de iscoadele lui Corbu!...

Tocmai după ce începusem munca, într-o seară pe când treceam pe câmp spre casă, un țăran îmi spuse:

— Vom vedea, boierule, la toamnă, dacă vecinul dv. a avut dreptate!

Mă uitai la el nedumirit.

— Adică, cum?...

— Șpațea ca va e în gând să ne furăți pământul.

Era tocmai în ziua când plugul cu aburi, trecând peste tot pământul desființase răzoarele dintre arături.

— Și voi, credeți?...

— Noi, unii da, alții nu!... până a zis Pârvu: «Ce vă tot luăți după «măgar»; oare voi sunteți oi proaste?!»

«Măgar» era porecla pe care țăraniii i-o dăduseră lui Corbu, pentrucă avea urechile prea mari.

— Moș Pârvu m'a înțeles mai bine decât voi toți, el știe că eu nu vreau să vă fur pământul.

— Știm și noi, boierule, dar veдеți, are iscoade prin sat vecinul d-voastră.

Această nouă ticăloșie a dușmanului meu nu mă revoltă, pentrucă știam că nu va mai avea efectul dorit; dar vroiam să-l fac de râs în fața țăraniilor. Trimisei să-l cheme la doua zi la inaugurarea plugului cu aburi. La această festivitate nu mă gândisem mai întâi, pentrucă plugul lucra de câteva zile, dar era o bună ocazie ca să-l fac de râs înaintea celor pe cari îi instigase. Veni, însoțit de Gina. Preotul oficiă o slujbă religioasă și când plugul trase câteva brazde, ciocnirăm câteun nahar de vin. Atunci rugai pe Corbu, ca-

re era un om cu oarecare experiență în ceea ce agricole, să lămurească oamenilor însemnățea plugurilor cu aburi. Ingâmfat cum era, s'a apucat să spună adevarul, care era tocmai contrariul celor ce spunea oamenilor, pe ascuns. Tânării se îngrijiară. Unul și spuse în față:

— Păi bine, boierule, aci spui una, și nouă, mai deunăzi, ne spusești că plugurile astea vătămă pământul și se usucă rodul la grâu!...

— Nu m'ai înțeles....

— Așa e, mă, strigă altul — noi n'am înțeles că pe boier il mâncă pielea și trebuie scărapnat iar...

— Nu vorbiți așa, intervenii eu împăciuitor, d. Corbu a vorbit altfel.

In timpul acela sări o fărancă, îngrijiată:

— Cum altfel, boierule... când el mi-a spus că de-o băga bărbatu-meu cu d-ta în brazdă, să-i dau cu lopata'n cap?...

Felul cum interveni femeia, ne făcu să râdem. Râse și Ginn, care era acolo.

CAPITOLUL IV.

TRECUSERĂ LUNILE DE VARĂ. În timpul acesta, Gina a fost numai a mea. Ajunsesem să uită că mai există bărbatul ei. Prezența lui apărea numai ca să ne trezească din visul frumos pe care-l trăiam. Atunci ne dam seamă că fericirea va începe pentru o scurtă durată. Ea pleca spre mormântul de o noapte, eu rămâneam cu parfumul ei, pe care-l sorbeam nesătios până în zori. Atunci știam că ea va veni și ieșeam la câmp. De departe, ore întregi mi se părea că văd o năluță ce se mărea în ochii mei, până ce năluța devinea făptură vie, surâzătoare, făptură din basm, înnotând prin lanurile de grâu copt, ca să ajungă cât mai curând la mine. Atunci valurile galbene ne cuprindeau pe amândoi, neștiuți de nimeni, până când ne desfaceam brațele ca să luăm fiecare spre casele noastre.

Vara aceea fusese rodnică. Grâul crescuse, spre uimirea tuturor, încă odată pe atât ca de obiceiu. Secerătoarele îl retezau, făcându-l snopi ca niște bulgări colosali de aur și mătăsoși ca firele de borangic.

Era în ultima zi de treerat. Ședeam în soare răsturnat pe paie și priveam pe sub borurile pălăriei, activitatea febrilă a Tânăr-

lor. Fețele lor bronzate purtau un surâs și o întrebare: surâsul mulțumirii după recolta imbelșugată și întrebarea: Cum va fi împărțeala?... Cum va face parte boierul, după atâtă rod neprevăzut?!...

Prin aer plutea bănuiala ce stăruia în privirea fiecăruia, chinuindu-l. Mă voiu ține de vorbă? Le promisesem că, în caz de vor pierde, să le restituîn în bani grâul cuvenit de fiecare pogon. Dar acum era vorba de un prisos mare. Care va fi împărțeala mea? se întrebau ei.

Ca din senin, cel de sus, care se afla pe Batoză, strigă:

— Gata!...

Batoza pufăi ea un sclav trudit și se opri. Oameni ședeau muși, cu figurile asudate și prăsuite. Erau nerăbdători să audă încheierea socotelilor. Mă ridicai și întrebai:

— Căți saci a dat de pogon anul trecut?..

Abia după mare chibzuială, unul deschise gura:

— Păi, boierule... să vedei d-voastră!..

— Ce să văd? — întrebai eu cu un aer de care nu-l puteau pricepe — ce?... nu ține minte nimeni cât a dat, anul trecut, recolta la pogon?!...

— Ba da, boierule, interveni altul, privind dojenitor spre cel care vorbise mai înainte.

X Ce mă, atâtă lucru nu ții minte?... zece saci, boierule!...

— Zece fără ceva...

— Zece fără ceva...

— Anul asta cât a dat?...

— Păi, să vedei: cu ăl de luncă, și cu ăl de deal...

N'apucă să termine vorba, că sări altul:

— Ce mai ăl de luncă, ăl de deal? Unul peste altul: cincisprezece saci, boierule!... Asta e socoteala.

— Deci, cinci saci mai mult la pogon?

— Așa, boierule!

— Și la pământul meu și la al dumneavoastră?

— În devălmăsie, boierule.

— Ei bine, cu toate că sămânța la foț se mănatul a fost a mea, însă foț în devălmăsie să împărțim grâul. Luați-vă fiecare câte cincisprezece saci la pogon. Sunteți mulțumiți?

Tăranii tăcură, privind în pământ.

— Pentru ce tăcești?

— Boierule, pentru freața mașinilor nu ne opriți nimic? întrebă moș Pârvu.

— Nimic. Cei cinci saci la pogon mai mult mă vor despăgubi destul.

Ei continuă tăcerea.

— Tot nu sunteți lămuriji?..

— Ba... suntem, îngână Moș Pârvu.

— Atunci?...

Dintre toși se desprinse unul. Parcă-l văd, cu obrajii brăzdați și cu părul ud de sudoare, căzut pe frunte. Trânti pălăria de pământ, necăjit și se lăsa la picioarele mele, răcind jalnic:

— Iartă-mă, boierule... eu sunt ăla cu iscoada boierului Corbu!... Se cuvine să mă călăti în picioare...

Îl liniștii. Totul în lume, e să știi să fii om. Unii oameni sunt buni din prostie. Eu am calculat bunătatea mea față de țărani și le-am aplicat-o la timpul cuvenit, când ei au putus să înțeleagă. De altfel, nu făcusem decât ceea ce se cuvenea: recunoscusem dreptul și munca lor.

Auzind toate acestea, vecinul meu spumegă de mânie. Gina îmi spuse că o noapte întreagă a delirat, urlând: «Omul acesta va risipi averea de dragul țăranielor!»... Și-mi mai spuse că a obligat-o să mă forțeze să cedezi imediat jumătate din avere, copilului. Această veste mi-o comunică cu un hohot de râs.

— Pentru ce râzi cu atâta poftă?...

— Cum să nu râd. Dacă ai ști cu ce condiții am primit să «lucrez»!...

— Anume?...

— Voi rămâne aci la tine o săptămână în-

chieiață, dar la capătul săptămânii trebuie să-i aduc hotărîrea definitivă.

— Și-ai primit, nu?...

— De sigur.

— Bine ai făcut. Hai să stăm la masă că mi-e o foame de lup.

— Stai!... strigă Gina — nu te repezi, am mai primit o condiție, care o să-ți strice pofta de mâncare...

— Sunt gata s'o aud...

— I-am jurat că mă voiține tare, rezistând poftelor tale pătimășe... Acum să te văd...

— Ah, Gina, dar cu vesteoa asta, pofta mea s'a dublat.

Era nevoie să jucăm acest teatru prin care să ne acoperim durerea de a ne lăsa de bunăvoie pradă aceluui om flămând dupăavere. Mințindu-ne pe noi, făceam jocul aceluia care ne permitea «fericire» atât cât dorea. Gina era nevasta lui, mi-o cedase mie ca amantă șioricând putea să mi-o ia, interzicându-i de a mai veni pe la mine, dacă scopul lui nu se realiza, sau tocmai spre a-l realiza mai curând. Înțelesei acest lucru și, pentru ca să-i parez lovitura, mă gândii ce-aș fi putut face.

Intr-o dimineață mă sculai mai de vreme. Gina era lângă mine și dormea mulțumiță. Mă muncea un găud. Strigai:

— Gina, trezește-te, vreau să-ți spun o nouitate!...

— Care, dragul meu?...

— Gina, m'am gândit serios: pretenția bărbatului tău, nu e tocmai absurdă! Adică, de ce să nu donez copilului meu jumătate din averea mea? Pentru cine o păstrează, dacă nu pentru el?... Du-te și spune-i că primesc serios propunerea lui!...

Gina surâse somnoroasă :

— Am să mă duc, dragul meu, dar... hai să mai dormim!...

Și mă cuprinse în brațe.

În ziua aceea făcurăm actul de donațiune. Până la majoratul copilului, averea rămânea sub conducerea mea. În cazul când aș fi murit eu, Gina prelua toată averea, afară de case, care rămâneau pe viață mamei mele sau Silviei, împreună cu tot ce se găsea în ele.

Eram fericit, căci țineam pe genunchi copilul. Era o întîrchiere de vis și frumusețe. Avea în ochi două pete de azur, ochii Ginei. Era fetișă și o chemă Nina.

Nina!... iubirea mea! Visul meu! Sufletul meu!... Nina, te iubesc și nior de fericire, alături de tine!... Ești suavă, ești dulce, cum sunt toți îngerii din cer!...

Gina plânghea, mama la fel. Doar ticălosul pândeauă din umbră. Ce mai voia?..

CAPITOLUL 5

LESTE UN AN, după ce chestia cu grâul se repetă, primii din senin într-o seară, un glonte de armă în umărul stâng. Cine putea să tragă atât de mișelete în mine, care eram în sat idolul țăranilor?! Dacă s-ar fi dovedit cine trăsesese nu știa ce-ar fi mai lăsat din el oamenii cari erau îndărjiți, cum nu-mi închipuiai. Patru săptămâni la rând potere formate din săteni răscoliră toate potecile și ascunzișurile ca să poată da de o urmă cât de mică a atentatorului. Dovada cea mai simplă, care ar fi dus la descoperirea făptașului era glonțele; îl simțeam aproape de osul umărului.

Dar nă, mă temeam de o nenorocire!.. Am spus că ticălosul pândeauă din umbră. Trei ani purtau glonțele în umăr și nu mă supusei unei operații, tocmai pentru a evita deschiderea criminalului. Lăsai proiectilul acolo, dar îl simțeam mereu cum cobora mai jos.

Intr-o dimineață îl găsii în asternutul patulu meu. Atunci m'am convins definitiv din ce armă ponise. Arăta glonțul Ginei, care-l recunoscu. L-a recunoscut și Corbu, neștiind despre ce era vorba.

După trei ani m'am convins că dușmanul meu de moarte era acela de care mă feream.

După acești cinci ani de existență prin alele meleaguri, tocmai când îi credeam pe toți deopotrivă de mulțumiți, se întâmplă un veniment nespus de dureros: dispariția Silviei.

Intr-o seară, pe când o aşteptam la masă, nu apărî nici până la sfîrșit. Trimisei pe mama în camera Silviei să vadă care era motivul lipsei. Începuse de mult să lipsească dela masă, fără să știi de ce. Eu m' am dus în camera mea să aranjez niște socoli. După o oră, când credeam că mama se și culcase, o văzui apărând pe ușă, îngrijorată.

— N'am putut să dau de Silvia! Am căutat-o în toate părțile.

Rămasei ca trăsnit. De multe ori o găsisem plângând și o întrebam:

— Ce ai, Silvia, de ce plângi?

— Nu am nimic.

Dincolo de acest «nimic» nu se mai putea scoate altceva dela dânsa.

Unul din servitori mi-a comunicat că a văzut-o stăcărându-se pe poartă cu un geamantan în mâna. Atât.

Deci, fugise din casa mea, în care, de bine de rău îi asigurasem viața. Acest gest mă măhnî peste măsură. Mi se părea insuportabil gândul că Silvia a plecat. Nu am putut dormi de fel în noaptea aceea, deși eram

foarte obosit. Ședeam la fereastră și priveam întunericul de afară. Prin aer treceau păsările nopții, își fluturau aripile și tipau cobitoare, pierzându-se prin întuneric. Unde era Silvia? De ce plecase? Ființa cu sufletul misterios, de ce mă chinuia?...

Mi se părea că văd în întuneric, departe de tot, o femeie alergând pe o pantă imprecisă, iar în urma ei veneau altele și altele, multe de tot, și toate alergau imprecis, pe același pantă, coborînd în gura unui animal feroce și uriaș.

Calvarul femeilor!.. Calvarul femeilor era, dimpotrivă, o pantă lucioasă și imprecisă!

Lăsai capul pe marginea ferestrei, învins de remușcare. Silvia, pentru care eu am fost visul și speranțele ei, Silvia fugise. Acesta era rezultatul sacrificiului ei, fuga disprețuitoare?...!

Mă simteam mic și caraghios că o libarcă murdară și aciuită în cutile unei draperii de mătase. Trecusem prin lume, ca un câine prin nămol, luasem murdăria, dar n'am lăsat un vîrf de ac amintire.

Sării drept în picioare. Imi luai haina și pălăria și mă repezii pe scări, în curte. Era o liniște deplină. Mă simteam foarte blazat. Toată tinerețea mea mi se părea înveninată de resemnarea la care mă adaptasem de când sosisem acolo. Parcă toată lumea însemna nu-

mai grâu, Gina și luptă hârțuită cu un imbecil!.. Nu fusesem în stare să cultiv un suflet deosebit ca al Silviei!.. Ce însemnau toate ce aveam, față de jertfa Silviei? Mă sămpisem? Femeia aceea mi-a dat mai mult de cât ce-mi dăduse mama sau Gina, mă umanizase într-o băltoacă cu nămol unde fără ea, aş fi rămas o bestie. Mintea, ochii, gura, sufletul meu, toate erau de la Silvia! Nu-i jurasem eu cu mintea lucidă de copil, că o voi iubi mai mult decât pe mama?..

Uitasem tot, pentrucă nimic nu se uită mai ușor, decât datorile!

Trecui repede în grajd. Caii nechezau ru-megând grăunțele. Scosei pe cel mai bun și încălecai. Mă infipsei în noapte ca o săgeată. Luai drumul spre gara de la care trebuia să se urce Silvia în tren spre București. Trecui în goana calului pe lângă casa Ginei. Sus, în camera ei, la fereastră, zării lumina palidă a lămpiței de noapte. Nici n'am privit mai mult de o clipă. Numai gândul la copilul nevinovat mă făcu să încetinez puțin fuga calului. Dar odată trecut de casa ei, învinsei dorul meu și sburai mai departe. Câmpile treceau pe lângă mine întunecate, ca niște năluci.

Să tot fi alergat două ceasuri, căci calul sfila greu. Gândul că l-am obosit prea mult, mă speria și-l oprii. Îi dădui drumul prin

iarbă, iar eu mă lungii jos cu față spre cer, privind stelele. Erau multe, ca gândurile mele și se jucau în pupile ochilor mei umezi. Departe de tot, undeva, pe această boltă crească, se afla steaua celui mai nenorocit om de pe pământ; a mea însă, nu se afla nicăieri într aceste miliarde de scânteи senine. Eu n'aveam stea. Steaua mea se topise, o topise pre-judecata oamenilor cari m'au hulit. De sigur că steaua cea mai mare de deasupra mea, era steaua lui Corbu. El avea noroc și pentru mine, pentrucă fericirea mea era în lada lui, și numai când vroia el mă puteam bucura de această fericire.

Suflet chinuit!.. Mă durea tot sufletul, că mi venea să urlu de suferință.

Nu plâng numai lașii, eu nu eram laș, toată firea mea dovedea aceasta. Dar plângeam pentrucă simțeam în mine fiorul omeniei și pentrucă prea mă infierase stigmatul! Simțeam voința mea încătușată de acest stigmat. Cum puteam rupe zăgazurile puse voinței mele? Ce om aş fi putut să fiu cu voința ne-care o aveam! Lumea mă socotea pătat prin naștere și se ferea de mine ca de un câine râios. Tatăl meu mă abandonase în pântecul mamei mele; ea mă abandonase într'un bordel, iar lumea, pentru toate acestea, îmi spunea: Bastardul!..

Cum mai puteam eu să fac, ceea ce sufletul îmi cerea, când drumul meu era năpădit de spini? Ah, da! mă reabilitasem. Tatăl meu, murind, mă revendicase, adăugând numele lui la starea mea civilă, dar pentru oameni tot bastard rămăsesem. Cine șterge prima impresie din mintea oamenilor? Nici chiar vremea!

Mă liniștisem, singurătatea câmpiei mă calmase. Calul ședea cu botul lângă mine, rumește gând iarbă. Îi simțeam respirația și mă privea de parcă ar fi spus: «Hai, acasă!»

Îl bătui ușor cu palma peste bot și el prinse a sburda.

— Să mergeam, calule!

Unde alergam? Ce-aveam de făcut în noaptea aceea, când totul era amorțit! Trenul de București trecuse de mult și Silvia poate că ajunse acolo.

Să mă reîntorc. Voiu pleca a doua zi liniștit în căutarea Silviei. Nu puteam lăsa pe femeia aceea singură pe lume. Durerea ei trebuie să fie și a mea. Încălecai și pornii spre casă, încet. Lacrimile mă ușuraseră și, înviorat, respiram cu plăcere aerul liniștit al nopții.

Ah, Gina! Nina... spre voi mergeam atunci. Mă cuprinsese avântul dragostei. Noaptea aceea mi se părea că va fi veșnică și veșnic aveam să trăiesc și eu. Tăcerea vorbea prin lanurile înverzite și-mi șopteau tainic: «Du-te!

Du-te la ele, căci te-așteaptă, doritoare!...
Du-te și le sărută frunțile în somn, căci ai
păcatuit cu gândul împotriva lor!»

Calul porni la trap, fără să-l îndemn. În urma mea lăsam umbrele întunecului.

Regăsii casa Ginei, grădinile cu flori — mai doream ochii ei și zâmbetul copilului. Cine poate înfrâna îndrăzneala omului care iubește? Mie mi se păru de nimic gardul de patru metri. Lăsai calul legat afară. Partea grea era să ajung în dreptul ferestrei, nesimțit de câini. Când ajunsei în pridvor, mă simții în siguranță.

De ce alesesem drumul acela, ca să ajung la Gina? Poate din dorința de a mă aventura. Puteam să aleg altă cale: să bat în poartă și mi-ar fi ieșit înainte un servitor pe care l-aș fi trimis să o vestească pe Gina de sosirea mea. Teamă de bărbatul ei, nu aveam. Consimțise ca soția lui să-mi fie amantă, tăcerea i-o plăteam.

Simțeam, poate, nevoie să fiu romantic. Jucam teatru, eram actorul de pe scenă, care știe că pericolul nu există decât în imaginea spectatorului; pe scenă și în dosul ei toți oamenii sunt inofensivi. Mă temeam mai mult de câinii lui Corbu, decât de el.

Găsii pe Gina suspinând în somn. Alături de ea, într'un pătuc, Nina surâdea catifelat

și dulce, îmbătată de mirajul vreunui vis.

Visează copilul meu, visează!...

Am văzut în ea chipul altui copil, al copilului din borDEL, firavul bastard. La vârstă copilei mele n'aveam tată; ea avea doi. Eu mă bălăceam în mocirla roșie, care duhnea a stârv, a sudoare și a spermă. Nina dormea pe un pat alb, învelită în pledul de mătase, la două palme de o mamă iubitoare, care n'o s'o bată niciodată. Niciodată, copilul, cu păr bălai și cu piciorușe albe ca razele soarelui!...

Gina tresări. O credeam adormită. Șopti:

— Ce dor mi-era de tine!..

Afără, zorile erau depline; calul s'auzea nechezând lângă gard; mă chema. Spusei Ginei să vină în ziua aceea la mine; sărutai copilul și plecai.

Când urcam dealul, la fereastra Ginei încă mai flutura o batistă albă, pentru mine. Era semnul disperării, pe care-l făceau sclavii, cerând libertatea, închiși în cetățile medievale.

CAPITOLUL VI

ERAM INCĂ IN PAT, când sosi Gina. Aranjăsem cu mama ca, în seara aceea, să plec la București în căutarea Silviei. Mama era foarte mâhnită. Comunicai Ginei, intenția mea.

— Merg și eu! spuse ea, fără sfială.

— Dar bărbatul tău?... Ce facem cu el?...

— Nimic mai simplu: îi voi spune că te duci să aranjezi cu vânzarea grâului și din acești bani, eu va trebui să rup o parte pentru copilul nostru. Fii sigur că va primi.

Adevărat era, aveam în hambare recolta din trei ani, pe care n'o vândusem încă.

— Dar când va afla că nu am vândut nimic?...

— Am să-i spun că nu ai luat preț bun.

— Gina... diseară, la gară.

• • • • • • • • • •

Sedeam în gară și așteptam nerăbdător. Vine? nu vine...

A venit, cu același zâmbet de primăvară.

Sedeam în compartiment, strânși unul lângă altul, ca doi oameni cari nu s'au despărțit toată viața lor. Simteam parfumul Ginei în noaptea aceea și mă gândeam că ori-

cât de urâtă era viața, totuși uneori avea părți prea frumoase. Gina era o parte frumoasă a vieții mele. Dacă celălalt nu a putut să înțeleagă, eu am prețuit-o la justă ei valoare. O femeie frumoasă, e drept, procură unui bărbat, atât necazuri, cât și plăceri. Ele au sensibilitatea florilor de seră, cari cer o foarte mare îngrijire. Or, mie, Gina îmi oferise numai clipile frumoase din fiecare zi a ei—restul nu-mi arătase. La mine venise numai zâmbitoare. Niciodată n-am văzut fruntea ei încreștită de vreo măhnire. De multe ori o aşteptam să vine în ziua când promisese că va veni. Nu venea. Apărea, însă, în ziua următoare cu față luminată. Aveam probabil un aer trist, căci îmi spunea, ca să mi-l înălăture de pe față:

— Nu fi supărat, nu am venit, pentru că am fost măhnită!...

Când seudeam în wagon fericită, stăpânii amândoi de tremurătura ușoară a roților, i-am șoptit ca în vis, pentru prima dată:

— Vreau să fi numai a mea!...

Eram prea departe de toată lumea și prea aproape amândoi, singuri în noaptea aceea liniștită de vară, pentru ca să nu dau expresie gândului ce mă stăpânea de-atâția an!

Cu aceeași liniște, Gina, fără zâmbet, murmură :

— Dorința ta se va împlini cât de curând! După aceea lăsa pleoapele în jos, strivind sub ele două lacrimi. Incurajat de răspunsul ei, continuai:

— Să începem de acum!...

— Nu.

— Pentru ce?

— Mi-e teamă.

Îi era teamă, cum și mi era teamă și mie. Totdeauna mi-a fost teamă de oameni!... De aceea n-am avut mulți prieteni. În afară de cei pomeniți aici, n-am mai avut mulți. Răutatea omului e mare, am cunoscut-o îndeajuns și m'am ferit de ea.

Și-apoi, eram numai eu în luptă? Era și Gina și copilul; pentru ei teama mea creștea. Păreau Ginei ca să nu procedăm cu grabă era justă.

— Totuși să ne gândim mereu la acest lucru, Gina...

— Da, dragul meu, să ne gândim și să sperăm că va fi cât de curând realizat gândul nostru. Eu nu urăsc pe omul acesta, uneori mi-e milă de el, dar nu l-am putut suferi niciodată. Gândul că va trebui să mă reîntorc la el, mă însăjumăță. Dacă n-ar fi Nina, aşa cum suntem aici, am fugi imediat în lume, întâmplă-se ori ce s-ar întâmpla după aceea!...

— Dar o avem pe Nina acolo!...

— Ah Nina mea sfântă, pentru ea și pentru tine trăiesc!

Ajuns la București, ne-am aranjat într'un hotel mai puțin cunoscut. O înscrisei pe Gina drept soția mea. Ea nu cunoștea motivul aderărat pentru care venisem la București. Nici nu i l-am spus. Prima noapte, fiind obsită, nu o luai cu mine; aveam nevoie să fiu singur, pentru a o căuta pe Silvia. Eram nerăbdător și plecai imediat.

Unde putea să se ducă Silvia? Nu avea nicio prietenă la care să fi tras direct. Doar bordelul! Dar acest gând mă îngrozea. Nu mai avea ce căuta acolo. Acel loc a fost doar un vis urât pentru ea și pentru mama.

Dar unde putea să fie?!...

Colindai pe străzi, căutând cu privirea o rază de speranță. Mi se părea că văd pe Silvia în fiecare femeie ce-mi ieșea în cale. Cercetam trăsurile, grădinile, restaurantele, frământat de dorința de a o găsi. Mă oprii într'un loc și luai masa singur, fără să mă mai duc la hotel. Trecui pe urmă la o berărie, unde șezui foarte puțin și plecai nerăbdător. Reluai colindul străzilor, pentru câteva ore.

La ora douăsprezece noaptea începu să cadă o ploaie repede. Unde să mă duc? La hotel, deși eram sigur că Gina se va îngrijora de lip-

sa mea, nu mă dusel. Aproape în silă intrai într'un local de noapte.

Mă așezai într'un colț la o masă retrasă și comandai o băutură. În jurul meu era destulă lume, aceeași lume pestriță și detestabilă a locurilor de noapte, pe care o cunoscusemi cândva. Retras în colțul meu, nu doream pe nimeni.

Mă gândeam la Silvia de vreo oră, când o femeie dela o masă din partea opusă a încăperii se ridică și veni spre mine. Nu-i priveam față, îi zăream numai rochia de la mijloc în jos.

— Nu mai vrei să vezi lumea de fel, parcă ai fi miop! De o oră de când te fixez, fără să ridici măcar odată privirea!... Te-ai sălbăticit de tot la țară!...

Era Mara.

— Nu mă mai cunoști? Așa de repede m'ai uitat?

— Mara!.. zisei încurcat.

— Da, Mara! De ce te porți atât de ciudată? Se așeză pe un scaun la masa mea.

— Ești chiar lipsit de politețe, nu ai venit pe la noi de fel! A trebuit să ne informeze altă lume despre năzdrăvăniile ce le săvârsești pe-acolo...

— Nu te n'țeleg Mara, ce vrei să spui?

— Nu te mai ascunde, Corbu ne-a spus

tot. Te-ai apucat să pricopsești țărăncii cu avereala ta.

— Dar Corbu e un ticălos!...

— O fi, nu zic nu, dar a spus adevărul. Ai cedat jumătate din avereala ta copilului său?

— Copilului meu, Mara!

— Asta n'ar fi cine știe ce, copilul este al tatălui oficial, nu al tău, și Corbu poate deveni stăpân prin aceasta odată și-o dată.

Mă cam supără această discuție.

— Mara, nu mai vorbi despre planurile a-cestui om.

— Vorbesc ce spune el, mă tem că acest străin va pune mâna pe avereala pe care tata a agonisit-o muncind. Mamei îi pare rău că îi-a cedat moșia.

— Spune-i mamei tale — i-am răspuns energet — că nu voiu înstrăina niciun petec de pământ!..

— Însărsit, îți dau un sfat: ferește-te de Corbu și de Gina...

— De Gina?!...

— Știu ce vrei să spui: Gina e amanta ta.

— Cine îi-a spus asta?

— Cine!... bărbatul ei. E drept, a n'a vrroit, dar a forțat-o el, amenințând-o cu despărțirea și că la proces va divulgă secretul copilului. Gina a primit, bine înțeles, păstrându-se pentru el. De altfel, dacă el ar afla că Gi-

nă îi este amanță cu adevărat, ar ucide-o. Este adevărat: el a consumărit odată să îi-a cedeze?...

— Nu mai țin minte.

— Să-ți spun eu: a vrut să încerce. Dacă ea mărturisea că a avut ceva cu tine, era rău de ea. Tine seama că ei au oficial un copil și legea îi dă dreptul să opreasă copilul când mama se dovedește imorală. Odată cu copilul, rămâne și avereala. Chiar actul doală al lor glăsuiște așa.

Zâmbeam. Deși situația era tristă, totuși zâmbeam satisfăcut. Intr'un moment îmi trecurse un fior prin inimă: gândul că Gina ar fi de rea credință. Dar sfârșitul mă înseninase, Gina era numai a mea!... Aveam eu ceva mai bun de căt clipele trăite alături de Gina?.. Nu mă aștepta ea la hotel, plină de dorință?.. În zece minute, dacă voi am puteam să am în brațele mele, așa cum «măgarul» țărăncilor mei spunea că nu se poate. Știam însă că el căuta să mintă lumea, pentru a nu ieși în evidență ticăloșia lui când consumărisă toate, pentru avereala mea.

Chemai repede chelnerul.

— Vrei să plecăm? întrebă Mara.

— Mara, sunt obosit, tu poți să mai stai, dacă vrei.

— Te înșeli dacă crezi că pleci singur; în

noaptea astă rămâi cu mine.

— Eu?

— Da, tu!...

— De suntem frați!..

— De când ai devenit moralist? Nu te mai cunosc! Sunt eu sora ta?

— Cum, tu nu știi?

— Nică nu vreau să știi.

— Mă opun eu, înțelege!

Considerându-se jignită, mă privi cu ură.

— Ah, zise ea cu răutate — te înțeleg: doar restă să te păstrezi pentru Gina! Poate prostul acela nici nu bănuiește că atunci când ea vine la tine, dormiți în același pat. Eu însă știu tot: chiar azi am fost informată de cineva care venea dela voi.

— Astăzi?!...

— Da, da, astăzi, pentru ce te miri?

— Pe cine ai întâlnit azi?

Eram sigur că s'a întâlnit cu Silvia.

— Am întâlnit pe Silvia, era în trăsură, dar tot am recunoscut-o la iuțelă. Am oprit-o și mi-a vorbit despre tine. Mi-a spus tot.

Ca să nu bănuiască ceva, îmi luai un aer cât mai calm.

— Nu cred ca Silvia să fi vorbit rău tocmai de mine!... Suntem, doar, prieteni!

— Am știut eu cum s'ō descos, ea n'a făcut decât să confirme cele ce bănuiam eu...

Se făcu tăcere. Chemai chelnerul și făcui plata. Continuară să stăm la masă, tăcuți. Mara își frământa batista. Apoi făcu un nod din toate peticile rămase și mi-l svârli în față zâmbind.

— Mara, zisei eu — de ce nu mă înțelegi?
Ea se strâmbă la mine. Se ridică.

— Hai, să mă duci acasă.

Îeșirăm. În stradă luai o trăsură, căci ploaia curgea mereu. Cum trecurăm primul colț, Mara reîncepu:

— Astă seară, nu, dar mâine la patru te aștept să vii la noi acasă, căci altfel te voi căuta prin toate hotelurile și tot voiua da de tine. Ai să vii?..

— Da.

Mulțumită de răspuns lăsa capul pe umărul meu. Trăsura mergea liniștită; uruitul roților era înăbușit de ploaie.

— Spune-mi, Mara, ce ai mai vorbit cu Silvia?..

— Numai despre tine.

— Unde se ducea când ai întâlnit-o?

— Venea dela gară și se ducea acasă

— Unde acasă?..

— Tot acolo, nu știi?

In clipa aceea trăsura se opri. Ajunseserăm. Am sărit jos, i-am ajutat Marei să coboare și i-am spus birjarului să întoarcă. Promisi so-

lemn că a doua zi voi fi la ea. Mă urcai repede în trăsură și dădui birjarului numele străzii unde se afla bordelul. Birjarul murmură ceva cu două înțelesuri.

Deci fără să mă gândesc, dădusem de urma Silviei. Era din nou la bordel! Pentru ce? Vârsta ei nu-i mai îngăduia prezența acolo. Rămăsesem ca femeie de încredere a patronului, că și mama în ultimul timp. Pentru acest serviciu să se fi dus ea acolo?... La mine găsise un adăpost mai onorabil. De ce când i-am cerut să părăsească bordelul a primit cu bucurie?... De ce plecase de la mine tocmai când o credeam mai fericită? O mie de întrebări mă frământau. Dar răspunsul n'avea să mai întârzie.

Ploua destul de tare și oricât mă ferissem, tot m'am udat. Cu toate acestea n'am renunțat să mă duc la Silvia. Mă gândeam la mama, ea nu s'ar fi simțit niciodată mulțumită fără Silvia. Poate că Silvia nu plecase definitiv, poate că avea ceva numai de aranjat și se va reîntoarce. Și mă bucuram la gândul că va râde de frica ce am tras.

Spre a nu mai da ocazie birjarului să râdă, îl rugai să opreasca în colțul străzii. Era mai bine, altfel sgomotul trăsuirii ar fi atras atenția persoanelor din bordel.

— Dar plouă cu găleata! spuse el.

— Nu face nimic, am să dau o fugă până acolo.

Plătii. Trăsura dispără în pioaie. Apa curgea șiroaie pe hainele mele. Când intrai în curte, nu era nimeni; toată lumea era strânsă în «salon»:

Privii pe fereastră. Amintirile mă năpădiră, încât uitai de Silvia. Nimic nu se schimbase, parcă și femeile erau aceleași. Aceleași scaune roase, același divan din colț, pereții cu aceleași tablouri demodate. Văzui portretul patroanei pe peretele din mijloc, pe urmă portretul unei femei goale care sta lungită pe un pat, citind un ziar. Revăzui tabloul Genovevei de Brabant, în pădure, cu un copil în brațe, alintând o căprioară.

Se auzea melodia fonografului primitiv, cu vesnicul cântec: «Eu sunt Regina Draga!...»

Stropii de ploaie loveau în geam, udându-mi obrajii, amestecându-se cu lacrimile mele. Acolo, în colțul acela, eram svârlit, când «nenea» venea beat. De câte ori nu plânsesem, acolo! De câte ori, picioarele mele goale nu trepădaseră pe covorul acela ros, în timp ce mă jucam, vesel, cu femeile!...

Și curtea, aceeași, nimic nu se schimbase, doar copacii îmbătrânisera. Unul chiar se uscăse. Era caisul. Grădinița plină cu crini, parcă era aceeași din primii ani ai copilăriei mele. Acolo mă jucam eu!...

Ploaia curgea necontenit, unindu-se cu amintirile mele. Nu știam dacă sgomotul pe care îl auzeam era ropotul ploii, sau al amintirilor.

Sedeam cu un picior pe treapta din fața marchizei și priveam printre șururile de apă, ce mi se scurgeau de pe pălărie, când în fața mea apără o femeie care ieșise dintr-o cameră din curte.

— Domnul vrea o fată?

Tăcui. În timpul acela, un bărbat se strecură prin ploaie, spre poartă. Femeia mă privi îmbietoare. Era o femeie cu figura exagerat fardată, cu privirea dezolată, ca și Tina din alte vremuri, ca și Berta Unguroaica, ca și Silvia sau mama.

— Domnul vrea o fată? stăruia ea.

Se forță să pară simpatică printre un zâmbet fals.

Nu i-am răspuns nimic, vocea mea n'ar fi sunat în clipa aceea. Continuai s'o privesc. Figura ei îmi amintea de multe figuri uitate. Fata întoarse puțin capul, descurajată, apoi făcu un efort ca să se insinueze mai bine:

— Vrea o fată, domnul?... De ce nu vrei să mergem la odaie? Acolo nu plouă! Ah, e ușă de bine acolo!...

Terminându-si vocabularul, căută să-l mai repete :

Domnul nu vrea o fată!

Când privirile noastre se întâlniră o clipă, ea deliră:

— Vrei, dragă, spune?...

— Nu!... reușii eu să răspund, trist.

Atunci ea se supără și devine furioasă.

— Un mitocan!.. Mă face să stau două cearșuri în ploaie, pentru ca să spună: «nu»!... Trebuie să fie beat, după ochi se cunoaște!

Scutura mânerul ușii, care se deschidea greu și din cauza aceasta întârziă atât cât să-mi treacă ceva prin gând.

— Ascultă! strigai către ea.

— Ce vrei?...

— Unde ai camera?..

— Aici, în curte.

Și uitând de supărare, presimțind că m'am hotărît să iau, mă apucă de braț, ducându-mă într-o cameră din fundul curții. Era lumină; începu să mă mângâie.

— Ce drăguț ești!... Ai făcut armata? Ești din București? Da? Cu ce te ocupi? Si de ce ești așa de supărat?...

Veșnicele întrebări!..

— Vai, cum te-ai udat!... Dragă, ai să răcești, scoate-ți haina.

Resimții, după atâta vreme, dragostea de mamă, a acestor femei. O uitasem. Uitasem și vocea lor dogită. Totuși timbrul acesta doigt,

avea pentru mine ceva matern în el. Era vocea mamei mele, vocea ei adevărată.

— Dece nu vrei să-ji scoți haina?... Ai să uzi patul.

Si trase haina de pe mine, ușor.

Mă privea curioasă cu ochii ei de viață oboșită. Era sleită de atâtă dragoste. Nu mai înceta să admire tot ce vedea la mine.

— Ce ochi ai!... și... ce cravată! E de mătase? Da? Imi dai voie să văd cămașa? Cât ai dat pe ea?

In sfârșit, crezându-mă prea timid, se gândi să înceapă ea discuția asupra celor ce credea că vor urma.

— Vrei să stăm pe pat?

— Nu, ii răspunsei. Plec imediat.

— Cum? Glumești! și rămase descumpărănită. Mă grăbii să-i refac curajul:

— De fel!...

Iar ca să-i risipesc nedumerirea, scosei o bancnotă de cinci ori mai mare decât prețul buvenit și i-o întinsei:

— Tine. Oprește-o toată..

Ea crezu că sunt nebun.

— Pentru ce nu vrei?..

— Sunt obosit.

— Ai băut mult?

— Da. Spune-mi, te rog, este o femeie aici, care se numește Silvia?...

— Este, a venit azi dimineață. A mai fost aici. E amanta patronului, mâine se cunună.

— E amanta patronului?! De când?

— De mult de tot. Ea a fost plecată la țară și patronul credeam că înnebunește de dorul ei. De când a venit, s'a potolit.

— Acum, ce face?

— Ce să facă? E stăpâna noastră. O femeie foarte bună. Adusese odată o țigancă rea, dar a plecat fiindcă i-a prins odată o scrisoare dela asta.

— E veselă?...

— Foarte veselă. De când a venit, râde și cântă ca la ea acasă.

«Râdea și cânta, ca la ea acasă!» Silvia!... Cât a fost la mine, nu am văzut-o râzând de cinci ori. Silvia, singura femeie, pe care patronul n'o bătea niciodată. Acum înțeleg: se reîntorsese în apele ei, după cinci ani de zile! Facă-se voia ei!..

Ploaia se oprișe. Am îmbrăcat haina și am plecat, lăsând femeia dezolată. Trecând prin curte, căutai să mă furiez nevăzut până la poartă. Silvia renunțase la tot. Poate așa înțelegea Silvia să fie fericită!..

CAP. VII.

A JUNSEI LA HOTEL, IN ZORI. Găsii pe Gina în februară.

— Bine, nescotitule, unde-ai fost! ? Am crezut că înnebunesc, de teamă.

— Gina, nu mă dojeni, îți voi spune altădată.

Ne culcarăm. În patru zile, cari urmăra, am trait cu Gina ca în vis. Uitarăm că trebuia să plecăm. Dimineața, după ce ne sculam, ne duceam să mâncăm, apoi vizitam prin oraș tot ce era de văzut. Prânzeam departe, la periferie, unde ne găseea foamea, în vreo grădină mică, la care găseam un lăutar bâtrân care mai mult ne povestea, decât cânta. și iarăși alergam. Seară colindam teatrele de vară, ori intram într'un restaurant, unde rămâneam amândoi până după miezul nopții, ascultând muzica.

— Azi, plecăm? o întrebam pe Gina de dimineață.

Ea se scandaliza.

— Cum așa? Ai spus că plecăm mâine!

— Așa este, ai dreptate! aprobam eu.

Și ne porneam pe hohote de râs.

Nu mă temeam decât de Mara, la care nu mă dusesem. Dar, prevăzător, spusesem celor

doi portari ai hotelului, că de va întreba cineva de mine să nu spună că sunt acolo. Oricine-ar fi. Ca să nu dau ceva de bănuit, spusei râzând că poliției, dacă va întreba de mine, îi poate comunica că sunt în hotel. La ce m'ar fi căutat poliția?

Mara nu m'a căutat, crezând, de sigur, că am plecat; m'a căutat însă poliția, la care nu mă așteptam.

Era într'o noapte. Abia ațipisem lângă Gina, obosiți amândoi, când auzii ciocănituri puternice în ușă. Tresării și întresai din pat:

— Cine-i acolo?

— Poliția!

— Ce dorește? ..

— Deschide.

— Un moment, — strigai — sunt desbrăcat.

— Așa cum te află, deschide.

Totuși, apucai să mă îmbrac pe jumătate și deschisei.

Apără întâi un comisar, apoi portarul și madama hotelului, iar în umbră, pe corridor, mai rămăsesese cineva. De la celelalte camere pasagerii treziți din somn protestau din pricina gălăgiei.

— Numele d-voastră? rosti solemn comisarul.

Îi răspunsei calm, căci înțeleseși misterul vizitei.

— Doamna cine este?
— Soția mea.
— Să vedem dovada.
— Nu obișnuesc să port la mine actul de cununie.

Comisarul zâmbi. În timpul acesta, Gina reuși să se îmbrace după un paravan.

— Trebuie să facem o confruntare, adăugă comisarul. — Avem aci un domn, care pretinde că doamna este soția dumisale.

— D-nul Corbu?
— Exact.
— Într'adevăr, după lege, este soția sa.

Comisarul deschise ușa și strigă:
— Domnule Corbu, poftiștil!

Corbu intră, forțându-se să pară radios. La apariția lui, mă pufni râsul.

— Domnule, mi se adresă comisarul — sunteți obligat să păstrați seriozitatea.

— Chiar în fața domnului?
— Da. Domnul spune că doamna îi este soție, ce-aveți de spus?

— Că, oficial, aşa e.
— Altfel, nu?

— După cum vedeți.
— Deci, sunteți prinși în flagrant delict de adulter.

— Bine, d-le comisar, ce trebuie să fac acum?

— Mă veți urma la circumscriptie pentru adresarea procesului-verbal.

— Aci nu se poate?
— Nu, la secție. Vom lua și pe martori cu noi.

Martorii erau: madama și portarul de noapte. Mă apropiai de Gina și o privii în ochi.

— Ti-e teamă, Gina?
— De loc, mă amuză. Știi că e foarte frumos?

— Nu ești supărată, prin urmare?
— Dimpotrivă. Cred că va fi mai bine, pentru noi.

Răspunsul Ginei mă încuraja.
Indeplinirăm formalitățile cerute. De la secția polițienească, Corbu dispără. Mă surprinsese că lucruri pe care nu le întelegeam de fel. Attitudinea calmă ce o avu-se și dispariția sa la urmă! Părea că nu venise decât pentru a încheia această formalitate. Dar de ce se hotărise să facă tocmai acum, după atâția ani! Mai avusese destule ocazii, dacă vroia să se despără de Gina, fără a mai lăsa lumea să râdă de el atâtă timp. Să se fi trezit în conștiința lui un pic de revoltă, care să-i fi înăbușit avarișia și setea de pământul meu? Nu cred. Simteam un pericol, dar nu-l puteam preciza. Înțeleseai că omul acela era mai periculos decât credeam.

Mă sfătuii cu Gina, după ce ne instalarăm la un hotel, și hotărîrăm ca eu să mă reped până acasă, iar ea, rămânând în București, să chemă pe fratele ei și să afle părerea celor de acasă. Gina nu era femeia care să dispereze ușor, aveam încredere în curajul ei. Scrisă imediat lui Paul să meargă la Corbu, ca să aranjeze cele trebuincioase. Ce ne însășimântă era copilul care rămăsese în mâinile acelei om. Aveam însă încredere în guvernanta pe care eu o angajașem de mult. Era o femeie care iubea foarte mult copilul și l-ar fi apărat cu devotament.

Mă gândeam la cele ce-mi spuse Mara: Corbu avea tot interesul să mențină copilul pentru că să poată stăpâni averea dotală. Dacă nu ne-ar fi prins în flagrant-delict, poate legea ar fi cedat copilul Ginei.

Luai o trăsură dela gară, ca să ajung mai curând acasă. Trecând prin dreptul conacului lui Corbu, mă gândeam să găsesc vreun servitor care să-mi comunice ceva despre copil. Nu găsii niciunul și socotii că ar fi mai bine să trimit altă persoană pentru acest lucru.

Când trecui mai departe, spusei birjarului să lase caii mai încet, ca să se odihnească, pentru că aveam o coastă de urcat mai departe.

In timpul ăsta, un țăran se lăsa de vale cu carul, din partea opusă. Văzându-mă de departe, sări din car și merse pe lângă boi. Era un om din satul meu, care se ducea de sigur la târg. Il văzui grozav de trist la față și îmi închipuii că l-a lovit vreo nenorocire. De aceea îl oprii.

— Ce-i nou, bade Gheorghe? îl întrebai eu.

— Jale și prăpăd, boierule! răsunse el tot mai trist.

— Te-a lovit vreo nenorocire?

Țăranul holbă ochii la mine, speriat.

— Cum, boierule, d-voastră nu știți nimic?!

— Ce să știi?

— N'a venit primarul la d-voastră, la București?

— Cum era să vie când nici nu știa unde sunt?...

— Vai de păcatele mele, boierule, dar ce s'a întâmplat la d-voastră acasă, e nenorocire mare!...

— Nenorocire? Cum ?!...

Inainte de a deschide gura să-mi comunică nenorocirea, simții nevoie de a-mi păstra cumpătul, pentru orice lovitură. Eram deja întărit când spuse :

— Boierule, casa d-voastră a fost părjolită de foc, a ars până'n temelii.

Nu mă prefăceam, eram chiar calm.

— Cum, aşa?...

— Nu ştiu, boierule, să mă bată Dumnezeul... Şi dacă ar fi numai atât, păcatele mele!...

— Ce-a mai fost?...

— Pătulele cu porumb, boierule, au ars toate!

— Şi hambarele cu grâu?...

— Alea, nu, le-am ferit noi, nici lucearile din casă...

— Atunci nenorocirea nu este tocmai aşa de mare, cum spui d-ta...

— Ba este, boierule!... estel...

Simteam că toate loviturile anunțate de acel om nu mă impresionaseră câtuși de puțin. Un singur gând mă incuraja: Gina și copilul erau în afara de orice pericol. Deodată mă săgetă un fior: Mama!...

— Nu mi-ai spus nimic de mama?

Săteanul privi în jos, tăcut. Sării din trăsură în nebunie de groază, și-l apucai de umeri:

— Spune-mi, ce s'a făcut mama?!

Drept răspuns, fața lui brăzdată se umplu de lacrimi.

— A iertat-o Dumnezeu, boierule!...

— A murit mama?...

Mă urcai din nou în trăsură, pe când țărănu, trăgând un bou de coarne, murmura plângând:

— Trăsni-m'ar Dumnezeu, boierule! Cum

fusei tocmai eu sortit să-ți dau de veste!...

Nu pot descrie suferința mea de-atunci—puterile mele sunt prea slabe. Cine și-a iubit mama, știe ce înseamnă suferința de a o pierde. Dar o mamă ca a mea!... Ea murise de durere ce mă lovise pe mine.

Tot satul se adunase în jurul meu. Săteanul tăcuji în fața ruinelor, ca lângă un mort prea scump. Pe mama o îngropaseră cu o zi mai înainte, pentru că nu știau cât voiu mai întârzia eu, până să viu. Petrecând alături de Gina prin București, uităsem să citeșc ziarele, care m'ar fi înștiințat că n'am dreptul să mă simt tocmai fericit în timpul când mama mărea între străini, departe de mine.

— A căzut în fața noastră, de inimă rea, și dusă a fost! — spuneau țărani. — Am îngropat-o creștinete, părintele e de față, să spună Sfintia-sa...

Focul fusese pus, toată lumea știa acest lucru. Dar cine-l pusesel... Iarăși, toată lumea se gândeau la un singur om: bărbatul Ginei. Dar nimeni nu-l văzuse.

Mă resemnai și de data aceasta, deși furia îmi urcase tot sâangele în cap. Trebuia să fiu tare. Da. Să pot învinge soarta ce mă chinuia!

Soarta ticăloasă!... Niciodată nu-mi oferise un dram de fericire, fără un car de durere!... Seară, când mă aflam singur între ruinele

casei mele, simții nevoia să scuipe în vid.

Soartă ticăloasă, în tine scuipam!...

In dimineața următoare șezui la mormântul mamei, două ore, apoi plecai spre București.

Mă hotărîsem să 'nfrunt soarta mai departe. Chiar dacă vroiam să plec din sat, țărani nu m'ar fi lăsat. Rămâneam acolo, hotărît să refac totul. Dușmanul credea că mă ruinase, da, își greșise socoteala. Țărani salvaseră grâul din recolta de trei ani, și o parte, cea mai bună, din mobila casei. Mai aveam pe câmp recolta din anul acela. Scopul lui Corbu era să plec eu de-acolo, alungat de săracie. Era așa de prost în socoteli, că mă enerva. Nu știa că în afară de grâu și celelalte, mai aveam o sumă mare de bani, depusă la o bancă de către tatăl meu înainte de a muri. Suma aceea, dimpreună cu dobânzile și cu ce mai depusesem eu între timp, se mărise atât încât îmi permitea să construiesc încă cinci case.

Când mă întâlnii cu Gina, cu toată amărăciunea sufletească în care mă găseam, o întâmpinai zâmbind.

— Sunt nefericită, dragul meu, eu sunt cauză tuturor nenorocirilor tale!...

Era foarte trasă la față.

— Nu, Gina, nu trebuie să le reproșăm nimic. Vinovatul, îl știm care este, să ne unim contra lui.

Ea mă îmbrățișă, plângând.

Seara, ne întâlnirăm într'un restaurant cu fratele ei și cu un domn străin. În fața nenorocirilor mele, Paul consimțise să reluăm prietenia, fără nicio explicație. Domnul străin era un arhitect adus de el ca să discutăm construirea unei case noi la țară. Vroiam să ridic o construcție modernă, în locul celei vechi. Stabilirăm totul și rugai pe arhitect ca până la toamnă să-mi pună la dispoziție o parte din casă.

De altfel, mă gândeam de mult să dau moșiei mele o extindere mai mare. Aveam atâtă loc, care stătea fără nicio întrebuițare. Gânangajat tot satul, să refac via și s'o măresc, să înmulțesc crescătoria de vite și de păsări. Vorbisem ceva țărănilor și mă înțeleseră, căci cu ajutorul lor făcusem o moară în sat, piețnică. Aproape jumătate din săteni aveau case noi, în locul bordeielor cari erau la venirea mea acolo. Bazat pe dragostea lor de muncă, luai hotărîrea cealaltă, pe care Gina mi-o aprobă, promițându-mi concursul ei.

Consultasem un advocat în chestia procesului de divorț, dar rezultatul nu era îmbucurător. Ticălosul chibzuise destul de bine lovitura în contra Ginei. În actul dotal nu figura

decât mobilierul și edecurile din curte; restul: conacul și pământul tot, erau vândute, amândurora, bine înțeles, dar Gina nu putea să-și ia nimic cu ea, din pricina copilului care de sigur avea să rămână la el, pntru că mama, care se dovedise nedemnă, nu putea să-i dea educația cuvenită.

Așa spunea avocatul.

Da, ticălosul calculase lovitura. Oare la procesul de divorț, nu va specula antecedentele mele? Ah, cum nu! Parcă îl auzeam pronuntând de zeci de ori la numele meu, cuvântul «bastard» și povestind viața mamei mele.

Iată de ce în zilele acelea mă simțeam învins. Invinsul unui ticălos. Nu mă impăcam cu această situație și mă simțeam măhnit. Gina încerca să-mi lumineze fața, dar nu reuși.

Am fost un om calm toată viața mea. Am săvârșit greșeli, cari pot fi de neierat, fiindcă le-am săvârșit calm și cu calcul. Furia n'a pus niciodată stăpânire pe mine. Vreau să spun că fruntea mea n'a fost niciodată umbrată de vreun gând negru.

Dar într-o noapte, ultima pe care o mai aveam de petrecut cu Gina în București, am fost trezit din somn. Am sărit din pat și am privit-o repede pe Gina. Alergătura din ziua aceea o obosise și dormea greu. Am cercetat casornicul și am văzut că era aproape dimi-

neafă. Mă cuprinsese o furie neînțeleasă. Se trezise în mine un instinct ciudat pe care nu mai încercasem niciodată: dorința de a ucide. Simțeam puternic în mine dorința de a ucide pe omul bestial. Chiar mișcările mele erau criminale fiindcă am reușit să mă îmbrac, fără a fi simțit de Gina. Scrisel repede pe o hârtie Ginei că în cazul când nu mă voiu reîntoarce până la ora douăsprezece din ziua aceea, va primi știri dela mine pe altă cale. Am pus revolverul în buzunarul pardesiului și am ieșit în stradă. Eram nerăbdător, dorcam să-l ucid pe Corbu.

Era o dimineată răcoroasă de Iunie, cu străzi liniștite. Alergai la o stație de automobile unde eram sigur că voi găsi unul mai de vreme. Pe timpul acelui automobilele erau rare și din această pricina nu se găseau ușor nici ziua. O plimbare cu o astfel de mașină era un lux. Era prin anii 1907 sau 1908.

Găsii un șofer care dormea la volanul mașinii și se trezi speriat când mă urcai pe neașteptat lângă el.

— Dă-i drumul repede.

— Unde? întrebă el, somnoroas.

Îi indicai numele satului, dar la auzul lui șoferul nu voi să o pornească.

— E prea departe, nu merg netocmit.

— Iți dau cât ceri...

Fixă un preț enorim.

— Banii înainte.

Svârlii banii pe cari îi luă fără grabă.

— Trebuie să cumpăr benzină, n'am de ajuns.

Colindarăm în căutarea benzinei, pe care nu o găseam, dar în cele din urmă scularăm din somn un negustor. Apoi, pornirăm.

Soseaua, care ducea spre ținta mea, era acela pe care sunt așezate câteva localuri de noapte. În dreptul unuia din aceste localuri, drumul era barat de câteva trăsuri așezate în dezordine. Furăm nevoiți să oprim mașina pentru că niște cheflii dăduseră naștere unui scandal enorm. Poliția lipsea, astfel că scandalul luase proporții de adeverat războiu. Zarva se iscăse din cauza unei femei, pe care câțiva bărbați amețești de băutură voiau să o răpească altora la fel de beți. Femeia se afla în mijlocul beligeranților și devenise o mingă de football, între pumnii lor. Ajunsese într-un hal îngrozitor, plină de praf și de sânge și cu rochia complet sfâșiată de sus până jos. Lacrimile și vaietele ei nu le lăua nimeni în seamă. Toți vrăiau să o aibă, și trăgeau nebunește de ea, iar când o pierdeau din mâini, o loveau, de necaz, cu pumnii și cu picioarele.

Desigur că situația femeii contribu să măreasă indignarea mea. Sării din mașina și în-

cepui să-mi fac loc printre cheflii până la victimă. Șoferul, intelligent, înțelesese ce vreau să fac, și întoarse singur mașina. Apariția mea între beligeranți îi puse în dilemă. Cine eram eu și ce vrăiam?... Neînțelegându-mă dintr-o dată, mă crucează, crezându-mă polițist. Dar văzând că vreau să le răpesc prada, într-o clipă se uniră contra mea. Se uniseră târziu; femeia era la spatele meu și primului care se apropiă de mine îi trimise un pumn atât de tare'n frunte, încât se prăbuși jos. Ceilalți se repeziră furioși spre mine. Impinsei repede femeia în mașină și întorcându-mă scosei revolverul. Cu arma în mână pe scară mașinii strigai șoferului să pornească. Tot asaltul lor dădu greș. Dar femeia, mutilată oriabil, leșinase în mașină. Singurul bine ce îl mai puteam face, era să o duc la un spital din apropiere, fiindcă avea nevoie urgentă de îngrijiri de unui doctor. Cine era, nu vrăiam să știu, dar când se trezi la spital, spuse că petrecând cu logodnicul ei la un local, s'a găsit acolo cu un fost logodnic al ei și din asta a ieșit scandalul. Numele n'a voit să și-l spună, temându-se să nu afle gazetarii. Era dintr-o familie din «lumea bună», de sigur!...

Eu plecai ca să-mi îndeplineșc planul.

Ce naiv eram!... Ședeam în mașină și mă întrebam dacă nu sunt chiar nebun! Cum mă

duceam să ucid un om, care nu merita jertfa vieții mele!... Trebuia să renunț la celelalte bucurii ca să intru în pușcărie?... Haida, de!...

«Nu-l voi ucide!...» Dar mașina mergea spre el. Dacă n'ar fi fost în drumul meu scandalul relatat mai sus, în care să-mi consum toată furia, în clipele acestea rivalul meu, poate ar fi fost mort. Scandalul mă calmase. Eram atât de calm, încât zâmbeam, gândindu-mă la furia ce mă cuprinsese.

Să mă reîntorc la hotel?... Parcă nu făcă sine de mine. Nu, nu mă voi reîntoarce. Am să mă duc calm să-i stârnesc fiorul morții, o clipă, și-apoi să plec. Voi am să văd ce va face Corbu, când va da cu ochii de mine.

Când ajunsei, sării din mașină, spunând șoferului să mă aștepte afară. Intrai grăbit în curte, trecui prin fața cătorva servitori cari mă priviră însăși împământați. Sunt sigur că și ei bănuiau, ca și oamenii din satul meu, cine pușește foc casei mele.

Urcai scările, intrai în corridor și deschisei larg ușa sufrageriei. Corbu era acolo. Din noaptea în care mă vizitase la hotel, nu ne mai văzusem. Zâmbindu-mă, înlemni, cu ceașca de lapte în mâna. Mă apropiai de el, cu mâinile în buzunarele pardesiului, foarte calm. Într-o mâna strângeam fără emoție revolverul. Zâmbeam.

— Ai dormit bine, stimă domn? Ai dormit bine noaptea trecută?...

Obesvând liniștea mea, prinse puțin curaj. Se ridică tremurând atât de tare, încât ciocni lingurița în ceașca cu lapte pe care o uitase într'o mâna.

— Bună ziua, vecine!... zise el, lingușitor — ia loc...

Avea aerul că ar fi vrut să-mi întindă mâna, lucru care mă indignă subit. Mă apropiai tot cu mâinile în buzunar și miă aplecai spre el deasupra mesei.

— Bestie!... scrăṣnii eu.

— Vai!... Cum?... În casa mea?... mormăi el. Scosei o mâna din buzunar și izbii puternic cu pumnul în masă.

— Bestie! am spus...

Când bătui cu pumnul în masă, se speria atât de mult, că ceașca și sări din mâna și se sparse pe parchet.

— Pentru ce ai dat foc casei mele?...

Era vânăt la față. De sigur că în gândul lui și lăua adio dela tot. Simțind că nu-l mai țin picioarele, se lăsă moale pe un scaun, sprijinindu-și capul într'o palmă.

— Să-mi spui ce vrei de la mine!... Imediat!... Altfel va fi rău. Te-am tolerat destul. Pentru ce ai dat foc casei mele și cum?... Ai răgaz un minut...

Scosei revolverul și-l pusei pe masă. În clipa aceea, furia îmi revenise, din cauza lașității lui. Acest ticălos se împotrivea de cățiva ani forței mele, acest ticălos pe care l-aș fi distrus oricând, dacă mă încumetam să-i plângesc răul prin rău. Aveam mijloace pe cari el nu le avea. Eu eram o forță pentru că bunătatea mea stârnise lacrimi de bucurie în ochii tatălor oameni, el era cu adevărat un nemeric, care nu făcea decât rău. Sărăcise un sat întreg, vroia să mă sărăcească și pe mine. Pe omul acesta vroiam să-l pedepesc pentru toate relele ce le făcuse.

Dar totul a fost o clipă trecătoare, căci auzii în spatele meu niște pași ușori. Întorsei capul să văd cine a intrat. Era Nina!...

Copila păsea albă și surâzătoare. Nu zărisem pe masă tacâmul ei care o aștepta.

— Bună dimineața, unchiule!...

Așa o învățase Gina să-mi zică. Luai revolverul repede și-l băgai în buzunar.

— Ce bine ai făcut că ai venit. Mi-era dor de tine. Mama nu e acasă, tata spune că va veni târziu de tot. Inchipuește-ți cât dor mi-e de ea...

Mă cuprinse de mijloc, nedumerită că tac. Aveam în suflet un amestec de duioșie, durere și ură. O sărutai pe Nina, tocmai când îmi porneau lacrimile din ochi.

— De ce plângi?...

Nu puteam scoate o vorbă, nici nu știam ce aveam de spus. Celălalt tăcea, rămas în aceeași poziție. Ce se petreceea în mintea acestui om care nu cugetase două clipe în toată viața lui?

Când fetița se aşeză pe genunchii mei și-mi șterse ochii cu batista ei mică, zicându-mi mereu: «Taci, unchiule, tac!»... el se ridică greoiu și rosti înfrânt:

— Nina, să nu mai spui domnului: «unchiule»!

Tresării.

— Dar cum să-i spun?..

— Să-i zici: «Tată!...»

Mă învinsese, ticălosul!

CAPITOLUL VIII.

ÎMP DE TREI ANI de zile muncii fără întrerupere, iarna și vara. Realizasem tot ce îmi pușsesem în gând să fac în satul meu. Mulțumisem și pe țărani. Când ferma mea era în plină funcțiune, când satul tot era aranjat, când fiecare om își avea gospodăria împlinită, atunci începură vizitele oficialităților și felicitările de rigoare. Sosi chiar un ministru. Să vorbit și'n parlament despre satul meu. Il numiră sat-model și-l dădură de exemplu prețu-

tindeni. Recunosc că, fără înțelegerea țăraniilor n'aș fi putut să realizez nimic. Ei m'au înțeles, spre binele lor, și din August până'n Martie, timpul în care munca la câmp e tot mai puțină, consumînd să muncească cu toții alături de mine, zi cu zi. Am avut și norocul câtorva veri frumoase, în cati scoaserăm din câmp tot ce se putea scoate. N'a rămas petec de pământ pe care să nu-l cultivăm. Grâul nostru era de cea mai bună calitate și-l vindeam din arie. Toți banii ce-i scoteam, îi întrebuiam pe materialele necesare transformării satului.

Astfel, după trei ani, nu mai era sătean care să nu aibă casă, curte, cu toate pătulele și cotejele necesare; car cu doi boi; cărușă cu doi cai; vacă cu vițel și câteva zeci de oi. Plus păsări de toate neamurile. Aveam o pădurico de brazi, pe care o mutarăm în sat, în aşa fel, încât casele păreau așezate într'o pădure. După aproape zece ani dela sosirea mea acolo, sănătatea țăraniilor era înfloritoare, încât micul spital înființat în sat, era mai totdeauna gol. De mai bine de cinci ani, nu se mai pomenea de pelagra care, prin împrejurimi, decima țărani. Pierise odată cu mămăliga făcută din măluia stricat. Pierise chiar mămăliga, care nu mai apărea decât rar de tot. Despre «poșârca» sau peștele sărat nu se mai pomenea.

Deseori veneau la noi oameni din alte sate care ne cereau deslușiri cum să facă și ei tot ce vedea aici. Despre țărani din satul lui Corbu, nu mai vorbesc, aceia veneau unul câte unul și se așezau la noi.

Mai târziu pavarăm satul, lărgirăm răspândiile ca să fie loc de promenadă; chiar cărciumile luară alt aspect și erau populate numai sărbătoarea. Din primul an luă ființă o bibliotecă populară, unde oamenii căpătau cunoștințe agricole științifice. Când flăcăii făceau horă în zile de sărbătoare, era numai armonie și politețe între ei și se întreceau spre a se mulțumi fiecare.

Și cât de ușor a fost!... Nu s'a pus un ban de prisos în toate ce realizasem noi, doar o muncă sărguitoare și cinstită. Sunt sigur că oamenii aceia erau fericiți. Poate că și eu. Gina, după pronunțarea divorțului, venise definitiv la mine. Copilul fusese internat la un liceu particular în București. În felul acesta îl puteam vizita oricând. Îl îngrijeam numai noi, pentru că celălalt, deși stăpânea întreaga avere a Ginei, nu se sinchisea de copil. Nu-l vedea decât rar. Chiar în timpul vacanțelor renunța de a-l lua acasă. Era tocmai ce doream și noi. Avea însă aerul că ne făcea o concesie lăsându-ne copilul. Dar sub această bunătate mocnea ticăloșia lui!... Vroia să ne umilească

și să mă speculeze. Eu trebuia să-i cedezi mai departe, satisfăcându-i toate dorințele, pentru ca să nu ne răpească copilul. Cerea un plug cu aburi împrumut, i-l dam; dădeam tot, în aşa fel, că, după doi ani, ajunseseră lucrurile că tot ce era al meu, apartinea și lui, fără să-l coste ceva.

Totuși, eram fericit! Fericirea ne-o aducea Nina, când apărea în casa noastră. Atunci, în jurul ei se facea lumină, se descrețea fruntele cele mai întunecate, era sărbătoare. Apărea viața, bucuria, sănătatea, tot, apărea Nina!... Tot satul înfloarea sub ochii noștri.

Dar și atunci, ticălosul știa să ne sfredelească inima cu câte-un fior. În mijlocul nopții, apărea câte un servitor de-al lui: — M'a trimis boierule să iau acasă pe domnișoara!...

Pas de te opune! Copilul meu era sclavul lui și prin el ne robise pe toți!

Il ținea acolo două zile, apoi ni-l trimitea. Copilul apărea slab și trist. Trebuia să plângă tot timpul pentru ca să-l înduplece pe ticălos să-i dea drumul.

Am cheltuit mulți bani, pentru ca să-l înving și să-mi eliberez copilul. N'am reușit. Legea!... Toți mă amenințau cu legea.

Și astfel, drămuirăm zi cu zi, an cu an, stropul de fericire, cătând să-l economisim, veșnic amenințați, veșnic hărțuiți, trei ființe fără

nōroc. Ne iubeam unul pe altul, ne strângeam cot la cot înfrățiți prin suferință, cu speranța în zilele care urmau, jinduind după o libertate adeverată.

«Mâine!» era rugă noastră; «mâine!» când altfel va fi; «mâine!» fericirea noastră va fi fericire, ochii noștri, nu vor mai lăcrima! Nu!...

Dar ne-am fi mulțumit, dacă răul ar fi stat pe loc. Se stinse însă și lumina acestei palide fericiri, iar aripa morții desfăcându-se haină, apucă sub ea o ființă care ne era dragă și ne îndureră.

CAPITOLUL IX

A MURIT GINA...

Era în primăvara anului una mie nouă sute șaseprezece, când Gina muri. Lângă mormântul mamei mele, mai adăugați unul, tot atât de scump. Muri din cauza unei nașteri timpurii.

Maternitatea! Această dumnezeiască sarcină, pentru care femeile își dau uneori viața!... Maternitatea este cel mai sublim lucru, cel mai groaznic chin, care ridică femeia mai presus de orice respect. În fața femeii care-și dă viața aşa de senin pentru viața altuia, ar trebui să se închine toată măreția pământului. Nimic nu poate fi mai mareț decât femeia-

mamă!... E tot ce poate fi cu adevărat dumnezeiese!

Nici nu vreau să cred, cel puțin în clipele astea, că există oameni cari chinuiesc femeia-mamă. Nu, nu se întâmplă pe pământ asemenea bestialități! Chiar povestea mamei mele n' o cred, sunt gata să cred că e produs al fanteziei mele robite situației în care mă aflu azi, — toată povestea narată până aci!... N'a existat nici tatăl meu, nici Alexe Corbu care chinuia pe Gina, nici Silvia, nici mama, nimeni, nimeni!... Toate sunt fantasmagorii.

Ah, sărmana Gina!... Totdeauna spunea: — Să ne privim ochii cât mai mult, acum când îi avem, poate vreodată... cine știe!...

Când a murit, a adăugat:— Dacă n'ar fi copilul, și-aș spune: Hai, cu mine, mi-e greu fără tine, chiar în cer!...

A murit foarte simplu: ne-a împreunat mâinile, mie și Nirei și ne-a spus:

— Trăiți astfel!...

Atunci Nina mai era un copil, terminase tocmai liceul. Când a murit Gina, erau vreo șase luni dela moartea tatălui ei. Paul era de mult însurat și avea copii mărișori. Ticălosul, vecinul meu Corbu, devenise cel mai bogat om din împrejurimi, dar și cel mai avar.

Un singur frate de suferință și de nenoroc, aveam în sat: moș Pârvu. Era un om nă-

păstuit de soartă, lovit crunt în ce avea mai drag. Cei șase copii și muriseră rând pe rând în patru ani. Avuseseră patru băieți cari, la un an, doi, după ce se căpătuiau, când se vedea și ei în rostul lor, cădeau la pat tuberculoși. Fetele la fel. Vindea moș Pârvu până nu mai avea ce, ca să poată leuci copiii. Rămăseseră în sapă de lemn și albise înainte de vreme.

Moș Pârvu era un om mândru, încrezător în sine și la toate loviturile rămânea tot mândru. Nu se șumeta nimeni să-i vină în ajutor, pentru că știa că moș Pârvu nu primea mila nimănui. Avea brațe puternice, voință dărză și credință. Fața lui adânc brăzdată de nevoi era tot senină.

«Domnul a dat, domnul a luat», spunea el și-apoi privea încâinat spre cer. Ultimul mort în familie a fost baba Aristiță, nevastă-sa. Bătrâna n'a putut să rabde mult timp loviturile.

In dimineață când a murit nevastă-sa, deschisei fereastra și-l văzui în curte, sdrobit. Seudea pe o șuturugă de lemn, cu capul în palme. Știam că e secătuit de cea mai mică bucată de pământ ce-o mai avusese. Eu îl ajutasem cu mulți bani, încă de când trăia Gina. Știam că nu primea de milă și atunci i-am dat cu împrumut. Când îl văzui în curte, mi-am închis că-l lovise altă nenorocire, dar cea din

numai admiratie, ci și respect. Si cât de mult doream să-i asigur o fericire adevărată! După toate chinurile noastre, ea trebuia să trăiască din plin fericirea care ne lipsise nouă. Eu nu suferisem în viața mea, economisism doar, fericirea, pentru viitorul fetei mele.

De vreo două ori, Corbu căută să-mi interzică vizitele la internatul unde se afla Nina. Vroia să-și impună paternitatea oficială. Toată lumea a râs, pentru că asemănarea copilului cu mine era prea mare.

Scrisese lui Paul din nou. Mă pomenii cu el, furios la culme.

- Să mergi cu mine! strigă Paul.
- Unde?
- La Corbu...

Când ne găsirăm în fața lui, Paul îi zise:

— M'am hotărît să intru eu în joc și dacă nu te-astâmpери, te-așteaptă ceva rău. Dacă nu lași drumul liber acestui om către copilul lui, nu mai scapi cu viață din mâna mea!...

Atunci s'a supus.

CAPITOLUL X.

IN PRIMA SAPTAMANA A VACANTEI din vara aceea, plecai cu Nina în străinătate. Merserăm în Elveția, singura țară din Europa cen-

trală, care nu intrase în războiu. Plecai pentru sănătatea Ninei, pe care pierderea mamei sale o îndurerase, cu gândul să o îndepărteze cât-va timp de acele locuri cari îi reaminteau mereu durerea. Mă hotărîsem să stau toată vacanța acolo. Intr'adevăr, era sublim. Frumusețea pământului acela era creată anume, pentru cicatrizarea rănilor sufletești. Nici nu n' am gândit o clipă să consult un medic pentru sănătatea Ninei. Din prima zi, sufletul ei s'a reîmprospătat.

Cât de mândru mă simțeam cu ea la braț, pe când toată lumea o admira!... N'a fost om care să nu ghicească: tatăl cu fiica!...

Când ne duceam în excursie pe vârfurile munților, acolo, sus de tot, unde ni se părea că mai e o palmă până la cer, Nina gêmea, ridicând brațele spre piscurile neumblate:

— Mamă!...

Rămâneam în loc, mut, cu gândul la Gina. Era atâtă credință în vocea Ninei, când spunea: «Mamă!...» încât căluza care nu ne cunoștea limba, rămânea înduioșată.

«Scumpa mea mamă!...» se ruga Nina, și parcă dorea să se deschidă cerul.

— Când mă urc pe munți, am impresia că ne urcăm la mama!... spunea ea.

Eu eram mulțumit de salvarea copilului.

După aproape două luni primii o scrisoare dela Paul, care mă chema acasă repede, întrucât războiul trebuia să se declare și la noi.

— Ai să te duci și tu în războiu?... mă întreba Nina.

— Da, fata mea.

→ Vai! dar eu cum rămân?

Era o întrebare grozavă!... Cum va rămâne Nina, fără mine și fără Paul?... Iată o întrebare la care nu puteam răspunde fără să o îngrozesc.

— Vom vedea, Nina, n'ai să rămâi tu fără niciun rost. Să ne întoarcem în țară și acolo o să aranjăm cum va fi mai bine. Nu o să rămâi cu bunica?...

— Dar omul acela rău, pleacă?...

— Toată lumea merge la războiu, afară de femei și copii.

— Ce bine va fi fără el!... Dacă ai rămâne și tu ar fi și mai bine!...

— Asta nu se poate. Învață-te cu gândul ăsta.

— Nu, nu vreau să te duci, ai să rămâi.

Plecărăm tocmai la timp pentru că în ziua când am ajuns la București, războiul era declarat. În gară ne aștepta Paul. În oraș lumea forfotea emoționată. Declararea războiului scosese toată lumea în stradă.

— Ce se aude? întrebai pe Paul.

— Toate bune, dacă n'ar fi războiul. Armattele noastre au trecut munții, trebuie să ne prezentăm și noi.

O duserăm pe Nina la hotelul unde trăsesese Paul cu soția. O lăsărăm acolo și ieșirăm ca să putem discuta liniștită.

Pe străzi, studențimea urla satisfăcută. Lumea părea că promise cu sânge rece hotărirea intrării în acțiune a României.

— Ce facem cu fata? întrebai pe Paul, când ne găsirăm în stradă.

— O ducem la mama ta, acolo va fi mai bine ca ori unde.

Lucru era stabilit; la masă comunicai Ninei ce hotărîsem.

— Ah, nu pot sta nicăieri fără tine!... Nu te duce, rămâi acasă!...

Toată ziua și seara nu mă lăsa o clipă singur, vroia să fie cât mai mult cu mine, ultimele clipe până la despărțire. Paul susținea că trebuie să plecăm chiar în seara aceea, dar Nina se împotrivi, strigând mereu:

— Tăticul meu bun, nu vreau să te duci!... nu vreau să te duci!...

Veni mama lui Paul și atunci se mai liniști puțin. Bătrâna hotărî să locuiaseă toți la mine în țară, unde, după câteva zile, va veni și nevasta lui Paul, cu cei doi copii ai lor. Administratorul meu era un om bătrân și nemobili-

zabil. În el aveam toată increderea. De asemenei, nu plecau la războiu nici primarul, nici perceptorul.

De Corbu nu mi-era teamă, pentru că știam că nici el nu va rămâne acasă.

Plecăi la regiment, împreună cu Paul. De acolo scriam zilnic Ninei și primeam regulat scrisori de la ea. În fiecare scrisoare o asiguram că sunt sănătos și că războiul avea să se termine mai curând decât speram. Realitatea era că ne pregăteam de plecare spre front. Nu mă temeam de mine, cât de soarta copilului meu. Pentru mine, viață, după ce pierdusem pe Silvia, pe mama și'n urmă pe Gina, nu mai avea nicio valoare. Renunțasem la toate visurile mele în afară de cel mai scump: fericirea copilului. Avere și lăsasem, în cazul când nu mă mai reîntorceam de acolo unde ne pregăteam să ne ducem. Testamentul îl lăsasem doamnei Ivăneanu, care ar fi urmat să conducă totul până la majoratul copilului.

Dar mă temeam de celălalt, veșnicul celălalt!... care, ori unde ar fi fost, era veșnic cotropitor. Nu mă temeam că o să pună stăpânire pe averea mea, ci pe copilul meu, pe sufletul copilului meu.

Dar, o scrisoare sosită lui Paul, anunță o sentință criminală: «Corbu a rămas acasă. Nu știu prin ce împrejurări». Altă scrisoare de

la Nina îmi reproșa: Dacă ai fi vrut, ai fi putut să aranjezi și tu în aşa fel ca să rămâi acasă.

«Dacă ai fi vrut!» Ah, pământ, pământ!

Intr-o noapte pornirăm la atac. În a treia noapte venii un glonț, poate că a fost glonțul fericirii, pentru că se opri într'un genunchi al meu. Eram cu față spre soarele din zorii zilei când mă luară brancardierii; mă găndeam la Nina. La poalele munților Brașovului ambulanța mă transportă în trenul de București. Când auzii pe un doctor hotărind trimiterea mea la București, lacrimile de dure re deveniră lacrimi de fericire.

Astfel Nina mă văzu pe negândite.

Retrăirăm cele mai frumoase zile din viața noastră, pentru că au fost cele din urmă.

Plecăi din nou când mă făcui bine, după o lună jumătate. Era în ajun de a intra Nemții în București. De data aceasta, regimentul meu nu se mai afla unde-l lăsasem; decimat, se retrăsesese spre Moldova și-l găsii cu mare greutate. Paul era sănătos. Rămăsesem cu genunchiul înșepenit și din cauza aceasta fui repartizat serviciului sedentar. Din avântul pe care-l lăsasem între camarazii din regiment la plecare, găsii o teamă amestecată cu jale. Plouau fiorii disperării. Toate atacurile ce se

dădeau, aduceau după ele prăpădul. Într-o noapte cineva strigă plângând: «A căzut Bucureștiul!»... E de prisos să mai descriu durea ce ne cuprinse pe toți.

Intr-o zi mă pomenii pe neașteptate cu Paul. Plecase de trei săptămâni pe front și se rein-torsese pentru a încărca niște armament. Cu ocazia aceasta primise și gradul de plutonier, la care fusese avansat.

— Am găsit o scrisoare dela mama, venită în lipsa mea, zise el. Imi scrie că sunt foarte bine, dar că deși toți bărbații au plecat când să intre Nemții, Corbu a rămas mai de parte acolo.

De câte ori primeam câte o veste, trebuia să fie câte un «dar». Corbu rămăsese acasă. Am încrucișat brațele și am rămas pe gânduri. Era o situație de nesuferit. Orice efort era inutil. Am tăcut.

— Poate nu va ieși nimic rău din toate acestea, continuă Paul. Peste o săptămână vom da un atac mare, care se pregătește. Nu știu care-mi va fi soarta. Iți las acest plic, pentru orice eventualitate, pe care-l vei deschide acasă cu mama.

Mă cuprinse o durere și mai mare. Plângând, îl strânsei în brațe.

— Paul! Nu te gândi că are să se întâmple ceva. Doresc din tot sufletul să te întorci.

Ești singurul meu sprijin aci.

— Dragul meu, dragoste ta o cunosc. Totdeauna am avut pentru tine numai respect. Îți declar că te-am iubit ca pe fratele meu. Dacă te-am supărat vreodată... iartă-mă.

— Paul! — strigai — dar eu sunt acela care trebuie să-ți cer iertare!...

— Nu. Tu ai fost om totdeauna!...
Mă îmbrățișă și plecă.

Regimentul a fost distrus complet. Muri și Paul, într'un spital, cu amândouă picioarele retezate. Primii știrea, împreună cu tot ce se găsise la el și cu ordinul de zi, prin care fusese decorat pentru act de eroism.

Deci, tot mai singur. Reintrai și eu în spital, pentru că rana de la piciorul meu, se agravase. După două luni ieșii de acolo, purtând în buzunarul vestonului un carneal de invalid și pe piept o distincție. Mă retrăsei de atunci într'un cămin de invalizi din fundul Moldovei. Acolo trăiam cu speranță.

Încercai să fac un schimb de corespondență cu cei de acasă, prin mijlocirea Crucii Roșii elvegiene. Imi reamintisem de gazda la care am stat acolo două luni cu Nina. Ideea a fost fericită. Primii, după aproape șase luni, o scrisoare în care citii: «Suntem bine».

Dar nu-mi era deajuns. Repetai stratagema, deși aşteptarea era chinuitoare, întrebând special ce face Nina. Vroiam știri anume despre ea. Primii un răspuns mai lung, chiar din partea Crucii Roșii oblaďuitoare:

«Domnule»,

«Domnișoara Nina Corbu vă răspunde la toate scrisorile, că se simte foarte bine, alături de tatăl său».

Atât!... Cum? !... Numai atât? !... Cei dela Crucea Roșie în bunătatea lor, credeau că era suficient să mă liniștesc. A fost suficient ca să rămân înfiorat de un gând. Gândul că Nina se simțea «foarte bine», alături de tatăl său. Ce căuta ea la omul acela, când eu o lăsasem cu bunica-sa la mine acasă ? !... Și... despre ce fericire se vorbea în scrisoarea aceea?

Ziua și noaptea îmi puneam sute de întrebări și nu-mi găseam astămpăr nicio clipă.

CAPITOLUL XI.

VENI PACEA între popoarele ce se războieră.

Cu toată nerăbdarea de a fi mai curând acasă, în treacăt mă oprii și pe la mormântul lui Paul. Simțeam că numai văzându-i mor-

mâňful, voiu avea un pic din sprijinul lui pe care-l pierdusem.

Paul Ivăneanu

Plutonier

MORT PENTRU PATRIE

Sărmanul Paul... El nu știa că cu trei zile mai târziu îl invidiam, sincer. Da, mi-a părut rău că am avut norocul să mă reîntorc la ai mei.

«La ai mei!...»

Ce formulă stupidă!... Cine mai era «al meu», dacă copilul meu scump mă părăsise în lipsa mea și dacă sătenii cari profitaseră de bunătatea mea, mă părăsiseră și ei?...

Când am intrat în sat, era seara. Mă schimbul sem mult: aveam barbă și părul dela tâmpale mi-era încărunțit. Eram slab, Mergeam cu pasul îngreuiat de piciorul care mi-era țeapăn, pe șoseaua din mijlocul satului. Nu se mai vedea în sat nicio urmă din frumusețile pe cari le lăsasem cu doi ani înainte. Priveam cu tristețe casele în paragină. Mă oprii în dreptul unui singur pom ce mai rămăsese pe șosea. Infloarea, sărmanul, ca o rază de speranță stearpă, într'un suflet amărit și neliniștit cum era al meu. Revăzui totul, recunoscui de departe casa mea cu turla de aramă, deva-

stată. Revăzui pridvorul casei, de unde Gina mă striga uneori, sburdalnică, arătându-mi copilul pe care-l ținea în brațe. Cât aș fi dat să mai pot striga și acum: «Gina, ia seama, să nu cadă copilul în prăpastie!...»

Lângă casa noastră se deschidea gura unei văi, pe care o numeam «prăpastie».

In momentul acela apără un om, pe care cu greu îl recunoșcui. Era primarul. Se schimba-se și el mult de tot. Războiul săpase brazde adânci pe figura lui. Mă însemnai de bucurie, văzând primul om cunoscut din satul meu.

— Ce mai faci? — îl întrebai eu. — Nu mă mai recunoști?...

Primarul rămase câteva clipe gânditor, apoi dând din cap, zise fără nicio bucurie:

— A!... dumneata ești?...

Nu termină vorba că-mi și 'ntoarse spatele, plecând cu o grabă nebănuitură.

Rămăsei în drum, privind mut în urma lui. Să fie bolnav? !... Nu, nu era bolnav!... Altceva s'a întâmplat!... altceva... Pornii cu grabă spre casă și nu mă mai oprii în drum. Toți oamenii pe cari fi întâlnii, aveau aceeași privire din ochii primarului.

«Intărăște-te, suflet chinuit!...»

Nu puteam trece prin fața cimitirului, fără să nu intru. Aveam acolo două ființe scumpe. Și-aci primii o lovitură. Mormântul ma-

mei mele aproape că nu se mai cunoștea. Al Ginei era ceva mai îngrijit. Atunci am înțeles adevărul complect: eram părăsit de toți.

Ce se 'ntâmplase în lipsa mea?... De ce femeile din sat, cari erau obligate mamei mele, au neglijat mormântul, pe care singure jura-seră că-l vor îngrijii?...

Intreg satul mă părăsise...

Am pus mâna deasupra inimii pe piept și am spus: «Oprește-te! nu te mai agita. Rămâi rece, sunt lovitori pe cari le-ai mai simțit. Închide-te, sărmană inimă, în durerea ta, din care ai evadat o clipă, naivă!...»

Mi-aduc aminte. La vreo două săptămâni după plecarea Silviei, am primit o scrisoare de la ea, în care-mi spunea: «Am plecat știindu-te fericit. Având o familie și fiind recunoscut de un om ca fiul său, tu nu mai ai de suferit și nici nevoie de apărarea mea. Nu mai ești un «bastard», ci om ca toți oamenii...»

Spunea Silvia!... Dar ea nu credea că eu puteam rămâne mai departe însierat și că pe oamenii din jurul meu îi cumpărasem cu bunătatea mea. Ce înseamnă amnistia pentru un om care ani de zile a purtat la mâini cătușe zimțuite?... Numele lui tot «pușcăriașul» va rămâne!... Morala publică nu uită!

Eram în curte, stăteam în fața lui moș Pâr-

vu. Moș Pârvu!... Primul care mă nătărăsesese și trăise o viață lungă, pentru ca să poată rămâne la urmă, ultimul cu această credință! Mă așteptase cu o singură dorință: de a-mi povesti și apoi să moară. Vorbea găfăind, încet și rar, sub povara anilor săi.

De când vorbea? De o oră, de două, de trei?... Dar el vorbea și eu îl ascultam, înfrânt și potolit, de parcă ascultam un basm infiorător. Nu mai vedem nimic, nici casa ruinată și jefuită, nici grădina părăginită, nici curtea stearpă, poate nici pe moș Pârvu care vorbea:

— S'au dus toți, boierule!... A venit într'o zi boierul cel spurcat și a zis fetei mătale: «Ce stai tu în casa omului ăla murdar?... Ce, n'ai casă? n'ai masă? Tu știi cine a fost ăla?... tu știi că e un ăla!...» nu știi cum i-a zis, că toată lumea știe numai eu nu l-am putut băga în cap. «Tu știi, cine a fost spurcata aia de mamă-sa? Una d'alea că mi-e rușine să spui...» Mi-e greu, când mă gândesc la coana mare, sărmana! Si fata mătale plângea, iar el de zor o mustre și o învăța tot a rău.

«Hai, acasă!... spunea diavolul, hai! am nevoie de tine, ca să-mi cinstesci casa față de musafirii mari pe cari îi am»..

Tin minte, boierule, că spre seară au venit trei Nemți chipești și au cotrobăit prin toată

îndăile și spuneau: «Aci, biroul colonelului; aci, comandatura; aci, garda!...» și-apoi căte și mai căte.

Pe urmă au plecat cu toții, răzând; fata mătale era în mijlocul lor, râdea și ea, cu toate că avea ochii înroșiți de plâns.

A doua zi a venit o pusderie de Nemți și-au pus stăpânire pe casa mătale. Au ucis vitele; au ucis orătăniile toate din cotețe, și au mâncaț și-au băut, zi și noapte.

Ti le spun, boierule!... da!... că de-aia mi-a lungit Dumnezeu zilele de-am trăit până acum, ca să-ți spun tot, tot ce-a fost, că nu mă mai rabdă inima să tac, boierule!... că am mâncat pâinea mătale, și eu dela d-ta numai bine am văzut, ca și toți oamenii din sat! Dar ei s'au dat cu dracu, boierule, cu dracu, că spuneau că nu vor să mai audă de mătale; că mai bine ar fi să te ierte Dumnezeu pe unde îi fi, fiindcă d-ta nu ești om ca toată lumea, ești... nu pot să zic, cum spunea «măgarul»; și că mama dumitale a fost rea!...

Dar, bun e și de sus, boierule!... Or pleca ei, Nemții, și-om rămâne iar noi, singuri, ca să ne judecăm!... Că nu cred ca să lase statul pe blestematul ăla, care a sărăcit lumea! Spurcatul!... A sărăcit femeile, îndemnându-le să vândă totul la dușmani!...

Ce-o fi având în sufletul lui, de-l are aşa

negru?... Cum a venit aci, nici soacra mătale n'a mai fost femeie de treabă; nici cucoana boierului Paul; nimeni! nimeni! nici măcar nevasta logofățului, muiere cu trei copii!... S'o fi văzut, blestetemata, cum se agăta de gâtul veneticilor, de parcă ar fi fost creștini de-a noștri!... Făcea, boierule, ce vedea și ea la cucoane, iar eu își spun d-tale, că de atâta vreme te-adast să vii, să-mi descarc sufletul, că nimănui nu am cutezat să mă plâng!... Toți se blestemătiseră!...

Așa îmi vorbise moș Pârvu, o noapte întreagă. La ziua, am căzut într-un somn adânc.

Zilele ce-au urmat au fost tot mai triste, de atunci am intrat în cea mai grozavă parte a vieții mele. N-am vorbit cu nimeni, i-am lăsat pe toți deoparte. Se dusese svonul că m'am reîntors; atunci veniră diferiți oameni, cu diferite propuneri ca să intensificăm munca pentru producția alimentelor cari lipseau cu desăvârșire. Refuzai tot. Mi-era sufletul, beteag, ca și piciorul. Ce-aș mai fi putut face așa? Rămăsei în casă, surd la tot ce se întâmpla.

Veni o noapte în care dispărură toți Nemții. Nu mai rămase după ei, decât o urmă odioasă. Moș Pârvu mă informa despre toate. La două zile după plecarea Nemților, Moș Pârvu veni roșu la fața de bucurie, strigând:

— Boierule, veste bună!...

— Ce veste, moș Pârvule?

Atunci, față lui se'ntristă subit:

— Să mă ierte Dumnezeu că m'am bucurat de nenorocirea unui om; am făcut-o fără voia mea; oamenii l-au ucis azi noapte pe boierul Corbu, cu fururile, pe câmp.

Poate dacă eram altfel, vesteau m'ar fi bucurat. Așa cum eram atunci, am rămas cu privirea așintită în pământ.

— Fiecare om, pe unde păcatuiește, pe acolo îspășește, moș Pârvule!...

— E drept, boierule!...

Dar bătrânul nu pleca, sta'n loc pironit și trist. Vedeam că mai are ceva de spus. Orice ar fi fost, tot rece rămâneam.

— Spune mai departe, moș Pârvule..

— Boierule, fata matale...

I-o luai înainte:

— A murit și ea...

— Nu, boierule, mai rău: a născut un copil...

Vesteau astă mă înfiioră, dar numai o clipă, căci inima nu-mi mai era slobodă ca să mai săngereze; rămăsei calm.

— Blestem dela Dumnezeu, boierule!...

— Așa, moș Pârvule, blestem dela Dumnezeu!...

Judecăi: Dacă Nina nu se gândise să vină acasă la sosirea mea, de sigur că era solidară

cu ticăloșile tatălui ei oficial, deci mă ura și ea, ca și el. Ce puteam să fac eu?... Să urlu? Să ucid oameni? Nu! Nu! Vorba lui moș Pârvu: blestem!...

Nina nu mai era un copil mic, ca să o îndrept dela greșeli, stăpânind-o cu forță; era om în toată firea, putea să judece și să hotărască. Dacă ea hotărise și rămăsese la celălalt!...

Un singur gând mă înfiora: Calvarul femeilor!... Rămasă singură, Nina să nu decadă din ce în ce mai rău. Eu eram hulit de lume și de ea!... Sufeream?... Da, sufeream. Cine putea să știe cât venin curgea în suflețul meu, când primeam diferite informații despre Nina?... Peste orice prejudecată omenească, era copilul meu!... Dar ce puteam să fac? Eu nu mai aveam avântul și nici brațele tinereții; eram un om îmbătrânit înainte de timp; un învins al soartei; un desnădăjduit.

Ce puteam să mai fac fără avânt și fără puteri?..

CAPITOLUL XII.

TIMP DE UN AN DE ZILE trimisei pe moș Pârvu să afle de soarta Ninei. Dispăruse din ziua în care o chemase acasă. Orice părinte cu mintea întreagă nu poate să-și lase copilul pe drumuri când greșește. Atâtă putere trebuia să mai am. Dar ea m'a respins, comunicându-mi că fiind majoră socoate că-și poate lua orice libertate.

Cu țărani nu mai aveam nicio legătură de prietenie, nici nu vroiam să știu dacă continuau sau nu să mă disprețuască. Imi era teamă de orice și nici incredere în ei nu mai aveam.

Intr'o zi, moș Pârvu, care cu toată bătrânețea lui era mai inimor de cât mine, izbucni din nou:

— Boierule, să mă bată Dumnezeu dacă pot să mai tac, nu mă mai rabdă inima!...

— Vorbește, moș Pârvule...

— Să-ți dea Dumnezeu sănătate!... Știu că ești suflet bun, uite despre ce este vorba: știi că fata matale are un copil!...

— Știu.

— L-a năpustit în sat, la o femeie, de când s'a dus. Moare copilul, boierule!... și e păcat!... sânge din sângele matală!

— Să-l luăm și să-l ducem la azil în oraș,
că e păcat!...

— Așa, boierule!...

Internal copilul la un azil din București. După ce terminai cu toate formalitățile, mă reîntorseră. La două zile, găsii într'o dimineată pe moș Pârvu mort în patul lui. S'a dus și el, ultimul!... Presimțise moartea, căci se îmbrăcăse cu primenele curate și avusese grija să-și aprindă candela la căpătăi. Murise împăcat, după ce făcuse pentru fiecare câte ceva. Nu mai avea pentru ce trăi. Sărmanul moș Pârvu! El nu a uitat niciodată de copilul gingeș, care l-a întrebat odată, când nenorocirile se abătuseră pe capul lui: «Ai tu, moș Pârvule, cu ce să-ți îngropi femeia?...»

Cu câtă sfîrșenie vorbea de momentul acela!...

Cu el pierise ultima inimă omenească, pentru care mai rămâneam pe meleagurile acelea. Ce aveam să mai caut acolo?...

Plecăi.

Veni reforma agrară și aceiași jăranii, pe cari îi mânăgăiasem 'n sufletul meu douăzeci de ani, se repeziră ca niște corbi asupra pământului meu, gata să mă ucidă la prima împotrivire.

Restul ce-mi mai rămăsese, îl vândui.

Intr'o dimineață, după ce trimisesem totul

înainte, pleca și eu. Niciun ochiu nu m'a petrecut la lumina zilei, nicio mâna nu m'a salutat.

Sus pe deal am oprit trăsura și am mai privit odată împrejur. Am revăzut totul pentru ultima dată. Revăzui satul pe care-l găsisem la venirea mea, același sat urât. Toate transformările făcute de mine se năruiseră, de parcă plecaseră odată cu mine. Cu ochii umezi revăzui fiecare colț de câmpie ce-mi fusese drag. Hăt, departe de tot, era batoza de treerat, acolo unde prima dată am împărțit grâul cu jăranii.

Parcă mă revedeam tolănit pe paie, când cel de pe batoză a strigat: Gata!... Când batoza a pufăit ca un sclav trudit și cum toți oamenii așteptau nerăbdători să vadă dreptatea ce aveam s'o fac. Atunci!... atunci, trăia Gina!...

Revăzui casa mea; în depărtare revăzui casa familiei Ivăneanu și colnicul pe care am sărutat pentru prima oară pe Gina. Si parcă o vedeam cum mă întreba zâmbind: «De ce oftezi?...»

Cum să nu fi oftat, când în mine mocnea jarul unei dureri nesfârșite!...

Și totuși continuai a trăi mai departe, învins de soartă, învins de oameni, învins de

propria mea ființă. Nu mai aveam nicio credință; nicio speranță; niciun vis. Trăiam ca un om fără elan, fără viață, ca o umbră a eului meu.

Uneori simțeam că ochii-mi tresar la vreo amintire, dar numai o clipă, pentru că apoi să recad în toropeala dinainte, mereu aceeași toropeală care mă ucidea încetul cu încetul.

Intr-o zi am întâlnit-o în stradă pe Silvia. Întâlnirea s'a petrecut fără nicio tresărire sau vreun reproș din partea vreunui din noi. Știa ce se petrecuse cu mine.

— Ce-ai de gând să faci de acum? mă întrebă ea.

Drept răspuns am ridicat pușin din sprâncene.

— De ce nu vii pe la mine? Vino într-o zi, te-aștepț.

Imi întinse o adresă.

Abia după trei luni mă interesai să văd cu ce se mai ocupa Silvia. Vechea profesiune. Vechiul cântec. Dar n'am mai avut putere să mă îngrozesc. Altădată poate m'ar fi cutremurat frigurile, întrând pe poarta casei sale, deși nu mai era bordelul acela din copilărie.

— Am dat o extindere mai mare localului, mi-a declarat Silvia cu seriozitate; după războiu oamenii cer lux. Se câștigă mai bine...

Vorbea fără înconjur, direct, lăsându-mă să

înțeleg că era singură stăpână pe casă. Nu mai era nicio asemănare cu bordelul ordinat de demult. Era o clădire mare, cu aspect de casă bogată, în centru, cu mobilier fin; cu femei cari intrau și ieșeau discret și singure. Totul era acolo tacut și calm. Femeile nu mai așteptau la ferestre și nu mai sedea la poartă să cheme bărbații. Aceștia nu mai intrau urlând, sau turmentați de băutură.

Era altfel; alte femei cu alte obiceiuri, dar prostituția era aceeași.

— Spune-mi — mă întrebă Silvia — vrei să rămâi aici?... Unde ai să te duci? Ești singur...

Eu tăceam.

— Eu am nevoie de tine, — continuă ea — nu vei face nimic, dar am nevoie de tine, căci n'am pe nimeni pe lume. Să uită totul, căci a fost un vis! Ești ca și copilul meu! Ai umblat, ai trăit, acum ne întâlnim iar, suntem sortiți să ne înfrățim. Ești încă Tânăr, ai să-ți revii, cu sufletul tău: să n'ai nicio teamă. Și poate... cine stie!... vreodată...

Mă îngropai acolo. Și poate că vremea ar fi ridicat mormântul cât mai mare deasupra mea, dacă...

Și acest «dacă» e înfiorător!...

Mă credeam lipsit de pasiune, de voință și de viață. Mă credeam!...

Era într-o frumoasă dimineață de toamnă.

Sedeam în fundul curții, singur, sub un umbăr și citeam ziarul. Eram lăsat în voia mea, nu se ocupa nimeni de mine, nici măcar Silvia. Ea era convinsă că liniștea deplină va avea asupra mea puterea să mă readucă în simțiri. O vedeam de multe ori visând din nou pentru fericirea mea, deși nu mai eram copilul de altădată.

Eu, mărturisesc sincer, nu mai vroiam nimic, doream ca viața mea să se sfârșească acolo, cât mai curând. Atât mai ceream «norocului».

Cum stam la masă, auzii voci în gangul de la intrare. Obișnuiam să nu mă uit niciodată la persoanele cari veneau sau ieșeau din casă. De aceea sedeam cu spatele într'acolo și nu-mi ridicai privirea de pe ziar. Auzii însă vocea Silviei lângă mine:

— Mi-e imposibil d-șoară, d-ta ai obiceiuri urâte, nu faci pentru casa mea. Ai plecat de atâtea ori, nu pot să te mai primesc...

O altă voce și răspunse și sunetul ei mă izbi puternic. Mă înviorai subit. Era o voce care mă însuflețea de câte ori o auzeam. Sunetul acelei voci îmi răscolea voința, viața și energie, pe cari le credeam pierdute. Am rămas înmărmurit.

Era vocea mamei, a Ginei sau a Ninei? Care dintre ele?

Revăzui în fața mea aceeași pantă uriașă și imprecisă, pe care alunecau mii de femei ce se coborau în gura unui monstru groaznic. Calvarul femeilor! M'am ridicat și am strigat, am urlat, ca o fiară turbată:

— Nina...

Ea apăru în fața mea, albă ca lumina unui fulger, aşa cum am văzut-o totdeauna pe Gina. Mi-am răsucit repede mâna la spate, am scos revolverul și am tras două gloanțe exact în același loc, în inima copilului meu — doavă că mâna nu-mi tremurase deloc.

E P I L O G

CONDAMNATUL trei sute patruzeci și șapte a murit azi de dimineață la ora șapte în a douăzecea zi de greva foamei. Eram lângă el. Mi-a declarat că n'ar vrea să moară, dar nu știe ce să mai facă în viață după ce va ieși de-aci. E drept, era nenorocit, aceste patruzeci de pagini din urmă i le-am scris eu, mai mult de milă, pentru că el nu mai putea ține tocmai în mână. S'a întâmplat să am, în spital patul alături de al lui și așa i-am fost de folos. Sunt și eu condamnat, mă numesc o sută cincizeci și șapte, am fost agricultor, adică plugar. Într-o zi, pe când veneam acasă de la câmp, am găsit-o pe nevastă-mea cu fratele meu în pat. El avea numai opt-sprezece ani. Nu credeau că am să mă întorc așa de curând și d'afia n'au închis ușa cu zăvorul; au trimis doar pe ăla micu, cu vitele la pășune.

Când i-am văzut pe amândoi în pat, odată!... parcă mi-a luat Dumnezeu mințile, că n'am

mai știut ce fac: am luat toporul din tindă și-am repezit una în capul muierii, de i-am făcut creerii zop.

De aceea îi spuneam lui trei sute patruzeci și șapte că avea dreptate când a tras la furie!...

Acu, mi-a lăsat mie o scrisoare pentru o cucoană, care are să vie să-l îngroape. Scrisoarea tot eu i-am făcut-o. E destul de lungă. O roagă pe cucoana aia să ia dela azil copilul moartei și să-l ducă într-altă parte. Din banii lui, care-i are la o săncă, jumătate să-i depună pe numele copilului și cu jumătatea cealaltă să găsească pe cineva care să infieze copilul, ca să nu rămână pe toată viața lui fără tată, blestemat.

De față când am făcut scrisoarea a fost și un domn dela cancelarie, d'afia are stampila închisorii pe ea. Si m'a mai rugat, că dacă termin să scriu la urmă de tot cu litere mari:

APARAREA ARE CUVÂNTUL!

— S F A R S I T —

Din această carte,
prima lucrare a
tânărului scriitor

PETRE BELLU

s'au tras
douăzeci și cinci mil
de exemplare

EDITURA

